

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra pastorální a spirituální teologie

Vojtěch Zahrádka

**PRVNÍ SVATÉ PŘIJÍMÁNÍ JAKO DŮLEŽITÝ MOMENT
PROŽÍVÁNÍ VÍRY DÍTĚTE A FARNÍHO SPOLEČENSTVÍ**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Prof. Pavel Ambros, Th. D., SJ

Obor: Pastorální teologie

OLMOUC 2017

Diplomová práce vznikla v rámci realizace grantového úkolu *Doprovázet, rozlišovat, integrovat – Velehradské dialogy 2017* (IGA_CMTF_2017_005) na *Katedře pastorální a spirituální teologie* CMTF UP.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jsem přitom jen uvedené informační zdroje.

V Olomouci dne .....

Chtěl bych zvláště poděkovat P. Prof. Pavlu Ambrosovi Th.D. SJ., který mi pomohl téma diplomové práce vybrat, upřesnil její mnou navrženou strukturu a obětavě a trpělivě mě vedl v průběhu její tvorby.

Dále bych chtěl poděkovat Mgr. Pavlu Černuškovu Ph.D. za jeho ochotnou pomoc při překladu latinských textů, ze kterých jsem čerpal informace. Chtěl bych poděkovat i spolubratru Michalu Štaufčíkovi za pomoc při překladu a zvláště korekturu překladu církevních dokumentů a starších liturgických knih.

Poděkování patří i mému faráři P. Jiřímu Dobešovi za jeho ochotu, se kterou mi umožnil, abych dělal ve farnosti průzkum i za pomoc s rozesláním dotazníku rodičům dětí připravující se na první svaté přijímání. Vděčný jsem i všem, kteří byli ochotni vyplnit můj dotazník a poskytli mi cenné informace k mému výzkumu.

Poděkování patří Mgr. Janě Březinové, seminární knihovnici, která mi vždy ochotně vyhledala požadovanou literaturu. Jí vděčím i za její korektury a jazykové úpravy v mé práci. Za jazykové úpravy a korektury mé práce vděčím také Mgr. Drahomíru Havlíčkovi.

Obsah

Úvod.....	7
1. Přijímání eucharistie nemluvňaty a nezletilými dětmi v průběhu dějin.....	9
1.1. Nejstarší svědectví a diskuze na téma křest dětí a svaté přijímání.....	9
1.2. Středověká diskuze na toto téma	11
1.2.1 Čtvrtý lateránský koncil a jeho normy pro praxi přijímání eucharistie.....	11
1.2.2 Zánik obyčeje přijímání	13
1.2.3 Svatý Tomáš Akvinský	14
1.3. Teologický spor, zda je přijímání nutné ke spáse	16
1.4. Rituale Romanum Pauli V.....	17
1.5. Kodex kanonického práva 1917	18
1.6. Kodex Kanonického práva 1983	19
1.7. Kodex Kanonů východních církví.....	19
2. Teologické vyhodnocení dekretu <i>Quam singulari</i> a jeho odraz v pastorační praxi v českých zemích	20
2.1. Dekret Pia X. <i>Quam singulari</i>	21
2.2. Odraz dekretu <i>Quam singulari</i> v pastorační praxi v českých zemích.....	23
2.2.1. Dr. Antonín Skočdopole	23
2.2.2. Dr. Josef Foltynovský.....	25
2.2.3. Josef Toman.....	26
2.2.4. Acta curie Olomoucké arcidiecéze	27
2.2.4.1. Acta curie č. 10 z r. 1971	27
2.2.4.2. Acta curie č. 4 z r. 1972	28
2.2.4.3. Acta curie č. 9 z r. 1972	28
2.2.4.4. Acta curie č. 9 z r. 1973	28
2.2.4.5. Acta curie č. 3 z r. 1980	28
2.2.4.6. Acta curie č. 4 z r. 1981	29

2.2.4.7.	Acta curie č. 12 z r. 1986	29
2.2.4.8.	Acta curie č. 8 z r. 1987	30
2.2.5.	Pastorační příručka pro veřejné pobožnosti.....	30
2.2.6.	Odkaz dekretu <i>Quam singulari</i> v českých pastoračních příručkách	31
2.2.6.1.	Josef Frassinetti: Hody božské lásky	31
2.2.6.2.	Štěpán Antoni: Proč tolik neoprávněných obav před častým a denním sv. přijímáním?‘	31
2.2.6.3.	Karel Lutislav: Eucharistie a mládež	32
2.2.6.4.	Karel Jeřábek: Chléb života a duše dítěte	33
2.2.6.5.	Louis Gaston de Segur: Sv. Přijímání.....	35
2.2.6.6.	Louis Gaston de Segur: Praktické poučení o sv. přijímání	35
2.2.6.7.	Jan Houkal: První svaté přijímání	37
2.2.6.8.	Dr. Karel Kašpar: Nechte maličké k Ježíškovi a nebraňte jim	38
2.2.6.9.	Dr. Čeněk Tomiško: Ježíškovo sluníčko	39
2.2.6.10.	Jaroslav Ovečka SJ: Svaté přijímání.....	40
2.2.6.11.	Josef Brtník: Příprava dětí s rodiči na svátost smíření a první svaté přijímání.....	41
2.2.6.12.	Paolo Brenni a Paul Nussbaumer: Příběhy k prvnímu svatému přijímání.....	42
2.2.6.13.	Dr. Jaroslav Studený: První svaté přijímání	42
2.3.	Vyhodnocení recepce dekretu <i>Quam sigulari</i>	43
3.	Současná diskuze ohledně přípravy k první svaté zpovědi a k svatému přijímání.....	46
3.1.	Postbaptismální pastorační péče dětí	46
3.2.	Podmínky pro uvedení do plného křesťanského života dětí	47
3.2.1.	Obřady Uvedení do křesťanského života a jejich vztah ke slavení svátosti pokání a prvního svatého přijímání.....	47
3.2.2.	Křestní obřady dětí a jejich vztah ke slavení svátosti pokání a prvního svatého přijímání	48
4.	Odras dekretu <i>Quam singulari</i> ve farnosti sv. Martina Třebíč-město a známky postbaptismální pastorační péče v jejím farním společenství	49

4.1.	Úvod do praktické části.....	50
4.2.	Metodologie výzkumu a jeho cíl.....	51
4.3.	Výběr dotazovaných a kladené otázky.....	51
4.4.	Analýza získaných odpovědí.....	52
4.5.	Vyhodnocení získaných odpovědí.....	56
4.6.	Závěr praktické části a shrnutí výsledků.....	57
	Závěr.....	58
	Anotace.....	59
	Summary.....	60
	Přílohy.....	66
1.	Dotazník.....	67
2.	Odpovědi.....	68
2.1.	Rodičů.....	68
2.1.1.	Dotazník č. 1.....	68
2.1.2.	Dotazník č. 2.....	69
2.1.3.	Dotazník č. 3.....	71
2.1.4.	Dotazník č. 4.....	73
2.2	Farníků.....	75
2.2.1	Dotazník č. 1.....	75
2.2.2	Dotazník č. 2.....	76
2.2.3	Dotazník č. 3.....	79
2.2.4	Dotazník č. 4.....	83

Úvod

Druhý Vatikánský koncil v konstituci *Lumen gentium*¹ a také dnes již svatořečený papež Jan Pavel II. ve své encyklice *Ecclesia de eucharistia* poukazují na skutečnost, že eucharistie je zdrojem a vrcholem celého křesťanského života.² I sám Ježíš v Janově evangeliu říká: „Amen, amen, pravím vám, nebudete-li jíst tělo Syna člověka a pít jeho krev, nebudete mít v sobě život. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v poslední den.“ (Jan 6,53-54). Eucharistie se tedy má stát ohniskem života církve.³ Aby se jí mohla skutečně stát, je třeba je třeba střežit, pěstovat a rozvíjet náboženskou horlivost a lásku ke Kristu přítomnému v eucharistii už v raném věku, který je zárukou křesťanské budoucnosti.⁴ Proto se ve své práci věnuji prvnímu svatému přijímání dětí a přípravě dětí k přijetí této svátosti.

Toto téma jsem si zvolil také proto, že se jako bohoslovec připravuji na kněžskou službu. Právě skrze kněze v církvi stále trvá tajemství zpřítomnění Ježíše Krista v podobě proměněného chleba a vína při slavení eucharistie. Jedním z velice důležitých úkolů v kněžské službě je právě příprava věřících k přijetí svátostí, což připomíná i Druhý vatikánský koncil ve své věroučné konstituci *Sacrosanctum concilium*.⁵ Ve výběru tématu mě jistě ovlivnilo i to, co jsem prožíval ve čtvrtém ročníku své formace. Byl to Národní eucharistický kongres konaný v říjnu 2015 v Brně i přijetí služby akolyty v prosinci téhož roku.

V první kapitole své diplomové práce uvádím stručný přehled dogmaticko-pastorační praxe přijímání eucharistie nemluvňaty a nezletilými dětmi v průběhu dějin. Popisuji vývoj směřující ke kanonicky závaznému ustanovení o minimálně ročním přijímání eucharistie a neustálé opakování a upřesňování tohoto církevního přikázání v liturgické pastorační praxi. Zvláště věnuji pozornost rozvoji a upřesňování definice, co znamená schopnost rozlišování, která přijímání dětí podmiňuje. Tímto úvodem chci poukázat, z čeho vychází současná praxe přípravy prvního svatého přijímání. Rovněž čtenáři může pomoci k porozumění radikální změně, kterou do pastorační praxe vnesl papež Pius X. dekretem *Quam singulari*.

Ve druhé části předkládám dekret Pia X. *Quam singulari* a snažím se o vyhodnocení recepce tohoto dekretu v českém prostředí. Po krátkém představení dekretu *Quam singulari*.

---

¹ LG 11.

² JAN PAVEL II, *Ecclesia de eucharistia* 3,

³ *Tamtéž*.

⁴ Srov. SEGUR, Louis Gaston de, *Sv. Přijímání*, Praha 1932, s. 39.

⁵ SC 9.

snažím nastínit jeho aplikaci v pastorační praxi české a moravské církve. Pramenem je pro mne úřední věstník olomoucké arcidiecéze (*Acta Curiae Archiepiscopalis Olomucensis*) a užívané pastorační příručky určené k přípravě dětí k první svaté zpovědi a prvnímu svatému přijímání. Výběr těchto příruček je dostatečně reprezentativní a umožňuje sledovat jednotlivá období recepce způsobem umožňujícím kvalifikované zhodnocení rozvíjející se praxe.

Ve třetí části se věnuji nejdůležitějším tématům současné diskuze ohledně přípravy ke svaté zpovědi a svatému přijímání. V závěrečné části se snažím mapovat odkaz dekretu *Quam singulari* v současné pastorační praxi ve farnosti svatého Martina Třebíč-město.

V prvních třech oddílech teoretické části své práce postupuji kompoziční metodou z různých zdrojů. Snažím se o vyhodnocení odkazu dekretu *Quam singulari* v nařízeních a pastoračních pokynech Actech curie olomoucké arcidiecéze, českých manuálů pastorální teologie a pastoračních příruček určených pro přípravu k první svaté zpovědi a prvnímu svatému přijímání. Ve čtvrté části zpracovávám praktickou část své práce, kterou jsem prováděl formou ankety mezi věřícími ve farnosti. Vycházím z předpokladu, že anketa doplňuje mé reflektované pozorování pastorační praxe. To vše vede k hypotetické artikulaci pastoračního imperativu, který bych chtěl testovat ve své budoucí praxi. Práce není proto zaměřena k obecné proměně pastorační praxe ve studované oblasti, nýbrž je zamýšlena jako základ pro pastorační programování v blízké budoucnosti. Takto definované využití diplomové práce nepovažuji za extenzivní, ale za smysluplný a využitelný pro realistické plánování nejdříve v rovině života farnosti s možností zasáhnout do budoucích diskuzí v této oblasti ve své vlastní diecézi.

Navíc doufám, že všem, kteří se rozhodli tuto práci číst, pomůže uvědomit si svůj podíl odpovědnosti na přípravě dětí k prvnímu svatému přijímání a první svaté zpovědi. Myslím si, že by práce mohla čtenáře vést i k zamyšlení se nad svým vlastním vztahem k Ježíši přítomnému v eucharistii.

1. Přijímání eucharistie nemluvňaty a nezletilými dětmi v průběhu dějin

Jak upozorňuje Robert Taft, historie vždy ukazuje, že minulost je vždy poučná, ale není normativní. To, co je normativní, je tradice. Ale tradice, na rozdíl od minulosti je živoucí síla, jejíž případná vyjádření v liturgii i jinde se mohou měnit.⁶ Krátký souhrn historického vývoje nám ukazuje dynamiku, která spoluvytváří i soudobou praxi slavnosti prvního přijetí eucharistie. Můžeme tak lépe porozumět radikalitě změny, kterou vnesl papež Pius X. svým dekretem *Quam singulari* (1910). V tradici chceme zároveň najít vlastní místo kritického posouzení dnešní praxe a na základě těchto vyhodnocení načrtnout některé obecnější předpoklady pro formulaci pastoračních imperativů. Zabývat se jejich konkretizací v této práci překračuje definovaný záměr práce a odkazují je do své budoucí kněžské praxe.

1.1. Nejstarší svědectví a diskuze na téma křest dětí a svaté přijímání

Po mnoho staletí byl den křtu i dnem prvního přijímání eucharistie dětmi. Důvodem bylo i to, že ve starověku existovala jednota všech tří iniciačních svátostí. Vytvářela přehledný rámec toho, co byl a čím se měl stát života křesťana. Alespoň od 5. století již existoval ritus křtu dětí, který předpisoval přijetí eucharistie bezprostředně po udělení křtu. Jedno z nejstarších svědectví najdeme v *Apoštolské tradici* připisovaná Hippolytu Římskému:

Křtíte nejdříve děti. Každý, kdo může mluvit sám za sebe, ať (sám) mluví. Za ty, kdo nemohou mluvit sami za sebe, ať mluví jeho rodiče, anebo někdo z jejich příbuzných.⁷

Ti, co byli pokřtěni, včetně nemluvňat, se spolu se všemi věřícími účastnili slavení eucharistie.⁸ Podobně o zastupování nemluvňat kmotry, hovoří Gennadius z Marseille:

Děti a nerozumní⁹ musí odpovědět na otázky prostřednictvím svých kmotrů, jsou pomazáni křížem a jsou připuštěni k tajemství eucharistie.¹⁰

Důležité je i svědectví svatého Augustina:

Kdo říká, že dětský věk neobsahuje, co by Ježíš spasil, popírá, že Ježíš je Kristem pro všechny věřící děti. Kdo říká, že dětský věk neobsahuje, co by Ježíš spasil, neříká nic, jiného, než že Ježíš není Kristem Pánem pro věřící děti.¹¹

⁶ TAFT, R., *Život z liturgie. Tradice Východu a Západu*, Olomouc 2008, s. 114.

⁷ *Traditio apostolica*, 21 (český překlad HIPPOLYT ŘÍMSKÝ, *Apoštolská tradice*, Olomouc 2000, s. 32–33).

⁸ Srov. PIUS X., *Dekret „Quam singulari“ o věku, jehož se u dětí požaduje k prvnímu sv. přijímání*, Brno 1929, s. 6 (CONGREGATIO DE SACRAMENTIS, *Decretum de aetate admittendorum ad primam communionem eucharisticam Quam singularim*, in *AAS*, 2 /1910/, s. 577–583).

⁹ [hebetes, qui doctrinam non capiunt]

¹⁰ GENNADIUS MASSILIA, *De Ecclesiasticis Dogmatibus*, 52, in *PL* 58,993.

I sám Ježíš říká, že přišel i kvůli dětem: „Nechte děti a nebraňte jim jít ke mně; neboť takovým patří království nebeské“ (Mt 19,14). Svatý Augustin dále v témže dopise píše, že i když jsou dětmi, mají účast na Kristově stole. Jsou dětmi, ale přijímají Nejsvětější svátost. Nepopírá tedy, že by děti neměly právo přistupovat k eucharistii.¹²

Tato praxe byla i součástí misijního katechismu, jak se dovídáme ze slavného dotazníku Karla Velikého, který zjišťoval, jak funguje praxe křtu a jaké obřady se při něm přesně odehrávají. Poslední z těchto otázek zněla: „Proč dostávají pokřtění Tělo a Krev Páně?“ Z odpovědí biskupů vysvítá, že se přidržují této zvyklosti podávat dětem při křtu eucharistii, protože jej církve převzala od Krista a proto musí být zachovávan. Přijetím eucharistie se stávají součástí Kristova těla, stávají se součástí společenství církve a tím získávají i nárok na nebe.¹³ Tato praxe se neudržela, jak Tridentský koncil neúplně dokládá jen v některých místních církvích¹⁴, ale uchovala se obecně na celém Východě a Západě až do 12. či 13. století.¹⁵ Svědčí o tom mnohé zmínky u církevních spisovatelů, závěry synod a další církevní nařízení.¹⁶

Od nejstarších dob až do 12. či 13. století na Západě bylo tedy sv. přijímání podáváno nemluvňatům hned po křtu a to pod způsobou vína.¹⁷ Na Východě je tato praxe stále živá a nepřerušovaná. Papež Paschalis II. († 1118) zakázal namáčení konsekrovaných hostií do krve Kristovy a jejich podávání nemluvňatům, ale měla se jim podávat jen krev Páně.¹⁸ „Pokřtěným nemluvňatům má dostačovat kalich, neboť nemohou jíst chléb a tak přijímají celého Krista. Ale kalich necht' je jim podáván; neboť tak, jak nemůže vstoupit do života bez křtu, stejně tak nemůže kráčet bez pokrmu na cestě.“¹⁹ Oproti tomu Hildegarda z Bingenu se přimlouvala za to, aby dětem bylo podáváno tělo Kristovo pod způsobou chleba.²⁰

---

¹¹ Srov. AUGUSTIN, *Sermo*, 174, VI, in PL 38, 943.

¹² Srov. AUGUSTIN, *Sermo*, 174, VI, in PL 38, 943.

¹³ Srov. MAGNUS ZE SENSU, *Libellus de mysterio baptismatis*, in PL 102,984.

¹⁴ „Ale proto nelze zavrhnout starý věk, jestliže na některých místech se tento obyčej někdy zachovával,“ (21. zasedání. Učení přijímání pod obojí způsobou a o přijímání malých dětí, in HRDINA, I. A. /ed./, *Dokumenty tridentského koncilu*, Praha 2015, s. 153).

¹⁵ Podrobněji srov. MESA DE, J. M., „Nechte maličkých přijít ke mně“, in *Getsemany*, 144 (2003), s. 274–286; 145 (2003), s. 307–312.

¹⁶ Například není neznámá praxe, že byl nařízen eucharistický půst i dětem, včetně nutnosti dítě nakojit; srv. *Ordo Romanus primus*, 46: „Illud autem de parvulis providendum est, ut, postquam baptizati fuerint, nullum cibum accipiant, nec lactentur, antequam communicent sacramenta corporis Christi: et omnibus diebus septimae Paschae ad Missas procedant, et parenteseorum offerent pro ipsis, et communicent omnes. Hunc autem supradictum ordinem baptismi, in hoc sabbato Paschae sicut in sabbato Pentecostes omnimodo celebratur.“

¹⁷ TOMAN, J., *Pastorální teologie*, [sine loco] 1936, s. 594.

¹⁸ PASCHALIS II., *Epistola*, 535, in PL 163,442.

¹⁹ GISLEBERTI PORRETANI, *Epistola ad Matheum abb.*, in PL 156,1024 (PL 188,1256).

²⁰ HILDEGARDA Z BINGENU, *Scivias*, II, 6, in PL 197,533.

Již od 8. století se začíná rozvíjet diskuze mezi teology, kteří nesdíleli názor, že až poté, co člověk přijme eucharistii, je přičleněn ke Kristu a vstupuje do společenství církve. Byli přesvědčeni, že již křtem je začleněn do Kristova království. Skrze něj již i děti mají účast na blaženosti, i když odešli z tohoto světa bez přijetí eucharistie.²¹ Tuto myšlenku vtělil do svého zákonodárství poprvé Karel Veliký. Ve svých kapitulářích z let 810–813, které měly celoříšskou platnost, stanovil, že „kněz musí vždy uchovávat v zásobě eucharistii, aby ji, v případě onemocnění dospělého nebo dítěte, mohl ihned podat, a nikdo neodešel z tohoto života bez přijímání.“²² Dosažení spásy těch, kteří zemřeli ihned po křtu bez přijetí eucharistie, bylo důvodem hledání způsobu, jak interpretovat Kristova slova: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v poslední den“ (*Jan 6,54*). Přesvědčení o spáse dětí, které byly pokřtěny, se postupně stalo jedním ze zdrojů postupného vymizení přijímání nemluvnat po křtu svatém na Západě. Důvodem byly i časté křty v situaci nouze, kde nebylo možné udělit všechny tři iniciační svátosti.

1.2. Středověká diskuze na toto téma

Samotná praxe přijímání dětí však přinášela těžkosti. Když se kněz krví Kristovou dotýkal namočeným prstem rtů nemluvněte, které mohlo z prstu krev Páně cucat, docházelo nezdědky k nepředvídatelným situacím. Mnozí kněží proto nahrazovali krev Páně jen vínem, bez proměnění, z obavy před možnými následky zneuctění. „Pokud by s uložením krve nebo podáním krve bylo spjato určité riziko, je lépe, zdá se, to vůbec nedělat,“²³ říká biskup Robert Paulus.

1.2.1 Čtvrtý lateránský koncil a jeho normy pro praxi přijímání eucharistie

I když mělo přijímání dětí v církvi pevné místo, nemůžeme přesně určit, jestli tento zvyk byl častý nebo zřídka. Zdá se, že neexistovala shoda v závaznosti, zřejmě vše záleželo na vůli rodičů, zda své děti, od dvou až do dvanácti let, vzali s sebou k přijímání, zvláště o Velikonocích. Jinou otázkou bylo to, zda děti, které umírají, mohou, mají či musí přijmout viaticum. Odpověď nebyla na Západě dlouho vyřešena.²⁴

---

²¹ PASCHASIUS RADBERTUS, *De Corpore et Sanguine Domini*, XIX, 4, in PL 120,1328; HINKMAR Z REMEŠE, *De cavendis vitiis et virtutibus exercendis*, 10, in PL 125,925.

²² KAREL VELIKÝ, *Capitularia*, 20,16, in PL 97,326.

²³ ROBERT PAULUS, *De caeremoniis, sacramentis, officiis et observationibus ecclesiasticis*, I, 20, in PL 177, 425.

²⁴ BROWE, P. Die Kinderkommunion in Mittelalter, in TENTYŽ, *Die Eucharistie im Mittelalter. Liturgiehistorische Forschungen in kulturwissenschaftlicher Absicht*, Münster 2011, s. 96–97.

Čtvrtý lateránský koncil svolaný papežem Inocencem III. v r. 1213 se sešel v listopadu 1215. Hlavním tématem tohoto koncilu bylo učení o eucharistii. Vydal dekret *Omnis utriusque sexus*. V něm koncil nařídil všem křesťanům, kteří dosáhli věku rozlišování, všechny své hříchy jednotlivě alespoň jednou v roce s vírou vyznat před knězem.²⁵

Dále nařídil minimálně o Velikonocích přijmout od kněze svátost eucharistie všem, zvláště kněžím a těm, u kterých kněz uzná, že došli užívání rozumu.²⁶ Na rozdíl od předchozích období se prosadila zásada, že k přijetí eucharistie je nutná osobní příprava a ctnost nábožnosti, totiž zvažování, které se po nemluvnatech vyžadovat nemohlo. Proto byly děti z přijímání eucharistie vyloučeny. Teologové před tím měli za to, že bez přijetí svátosti nemůže žádné dítě dojít blaženosti. Později o tom někteří pochybovali, zda vůbec jsou děti schopné přijmout svátostnou milost (*gratia sacramenti*). Obě dvě tato zastávaná stanoviska poznamenala následující vývoj.

V dějinách přijímání dětí uzavírá tento kánon Čtvrtého lateránského koncilu antickou praxi a otevírá praxi zcela novou. Sice stanovuje, že i děti, kdy dosáhnou užívání rozumu, musí přijímat eucharistii, ale neříká, zda *mohou* či *smějí* přijímat dříve. Z kontextu však plyne, že jestliže k hodnému přijetí eucharistie je třeba schopnost rozlišovat, pak z toho nutně plyne, že malé děti jsou z přijímání eucharistie vyloučeny. Tato norma zůstává v platnosti až do dnešní doby.²⁷ Diskuze se vedla pouze nad tím, co je možno považovat za věk, v němž dítě rozlišuje. Odpovědi se v průběhu let lišily.

Po tomto koncilu mnohé synody naléhaly aspoň na trojí přijímání eucharistie ročně. Jedná se například o Toulouskou synodu v r. 1229 či Kroměřížskou synodu v r. 1318. O totéž žádaly své členy třetí řády sv. Františka a Dominika; kdo je opomenul, měl se sám potrestat denním postem o chlebě a vodě.²⁸ Nařízení těchto synod způsobilo nával ke sv. přijímání ve trojí výroční svátky (tj. Vánoce, Velikonoce a Svatodušní svátky), ale o nedělích během roku a ještě méně ve všední dny ke stolu Páně téměř nikdo nepřišel. Koncem 14. století se na Moravě objevilo hnutí pro častější sv. přijímání, které se šířilo do Čech a dále do jiných zemí. Kazatelé a světci 15. a 16. století poukazovali na užitek častého přijímání eucharistie, často se však rozcházeli v podmínkách denního přijímání. Veliké škody napáchaly jansenistické bludy, které žádaly pro časté přijímání nejčistší lásku Boží a zapomínaly, že eucharistie je

---

²⁵ „Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata confiteatur fideliter, saltem semel in anno proprio sacerdoti, et iniunctam sibi poenitentiam studeat pro viribus adimplere, suscipiens reverenter ad minus in pascha eucharistiae sacramentum,“ DS 812.

²⁶ *Tamtéž*.

²⁷ Srov. CIC 1983, kán. 912–913.

²⁸ FOLTYNOVSKÝ, J., *Duchovní správa*, Olomouc 1936, s. 120.

ustanovena jako posila ctnostného života. Tyto názory velice ovlivnily myšlení 18. a 19. století, takže denní sv. přijímání bylo jen výjimečné, a to jen v kláštorech.²⁹

Vliv ustanovení Čtvrtého lateránského koncilu pro pastorační praxi spočíval především v diskuzi nad tím, jak otázku přijímání dětí nastolil. Rozhodující se stávalo určení věku rozlišování (*anni discretionis*), které bylo vlastním důvodem vymizení obyčejně přijímání nemluvňat v západní církvi. Autoři při řešení této otázky se rozdělili v podstatě na dva tábory. Věk dítěte k přijetí eucharistie byl odvozován od jeho zralosti schopné rozlišení dobrého a zlého v jeho mravním jednání. Tento směr vedl ke stále těsnějšímu propojení zpovědi a přijímání eucharistie. Zde jedni kanonisté začali prosazovat tvrzení, že po dosažení tohoto stupně zralosti jsou děti vázány pod hříchem k naplnění této křesťanské povinnosti přijímat eucharistii. Povinnost se zpovídat otevírala cestu k přijetí eucharistie. Opačný směr zdůrazňoval samotné přijímání eucharistie: dítě může přijímat, když dozraje do schopnosti dostatečně pochopit rozdíl chleba a proměněného chleba v Kristovo Tělo. Museli prokázat, že ví, co se při mši vlastně odehrává.

Byli to středověcí kanonisté (např. Henricus de Segusio /† 1271/), kteří *věk rozlišování* spojili se schopností člověka spáchat delikt. Pro právní zodpovědnost za své činy byla stanovena hranic 7 let, z ní se pak odvodila věková hranice pro zpověď a následně i pro přijímání eucharistie. Mínění, co to znamená, byla velmi rozdílná

1.2.2 Zánik obyčejně přijímání

Až do 12. století existovala jednota všech tří iniciačních svátostí, tedy i pokřtěné děti byly biřmovány a přijaly eucharistii. Důvody, které vedly ke změně zvyku podávat nemluvňatům eucharistii, byly různé. S výjimkou naléhavé potřeby, především rizika smrti, se křest udílel na mnoha místech jen dvakrát až třikrát za rok, a to o velkých slavnostech. Protože ubýval počet křtů dospělých, křest dětí se postupně stával soukromou záležitostí. V 11. a 12. století to již byla převážná část všech křtů. Bylo jasné, že důvody křtít děti co nejdříve po narození, změnilo celou optiku vidění. Zbavit se co nejdříve tenat ďábla a být začleněn do Kristovy říše se stalo součástí žitého křesťanství. Protože soukromý křest již nebyl spojen se mší, vytrácelo si i přijímání dětí.

Dále ke změně této starodávné církevní praxe dochází v souvislosti s celkovým úpadkem přistupování věřících k eucharistii. Postupně se mění vnímání eucharistie: z pokrmu se

---

²⁹ *Tamtéž*, s. 121

stává předmět klanění. Ve 13. století se hojně rozšířila praxe tzv. duchovního sv. přijímání. Praxe sv. přijímání nedospělých dětí zanikla, ačkoli nebyla výslovně zakázána.³⁰

Další příčinu změny můžeme vidět i ve stále rostoucí nechuti a odmítání praxe laikům podávat přijímání pod způsobou vína z kalicha. Důvody byly veskrze praktické. Zároveň můžeme pozorovat stabilně klesající počet přijímajících. Na druhou stranu však rostla úcta k eucharistii projevovaná klaněním. Začal se klást důraz na podrobnější zpověď a nároky na polepšení života. Mnohem více než předtím se očekávala aktivní spoluúčast každého věřícího a viditelné plody účinků přijetí v životní praxi křesťana. Tento trend byl rozšiřován obnovnými proudy a byl značně nerovnoměrný. Stavba nových kostelů, růst eucharistické úcty mimo slavení mše svaté a nový typ osobní zbožnosti postupně zcela proměnil antickou tradici, v které přijímání nemluvnat mělo své pevné místo.

Ve 12. století se ozývaly hlasy proti svatému přijímání dětí, a to z úcty k Nejsvětější svátosti, aby nebyla při obtížném podávání nemluvnatům zneuctěna. Dalším problémem bylo užívání rozumu, v němž děti měly prokázat schopnost rozlišovat. Ty před užíváním rozumu nejsou schopny zbožnosti, proto jim ani svátost oltářní není nutnou, neboť nepotřebují posilu duše nebeským pokrmem, když nemají vnitřní ani vnější pokušení.³¹

1.2.3 Svatý Tomáš Akvinský

Velký vliv na určení věku rozlišování měly *Komentáře k sentencím* od sv. Tomáše Akvinského z jeho raného období.

Pakliže by děti začínaly [přistupovat k eucharistii], necht' mají schopnost rozlišovat, to znamená deset nebo jedenáct let³², může jim být přijímání podáno a to i tehdy, když nedosáhly *aetas perfecta*, totiž plné užívání rozumu. Povinnost v tomto věku přijímat nevyžaduje ještě svatost dětí.³³

Otázkou přijímání svátosti eucharistie těmi, kteří nemají užívání rozumu, se sv. Tomáš Akvinský zabývá ve třetím díle Teologické sumy, v 80. otázce, 9. článku. Nevyjadřuje se však k otázce věku dítěte. Nedoporučuje zde podávání eucharistie těm, kdo postrádají užívání rozumu. K přistoupení k eucharistii požaduje zbožnost a předchozí zkoumání sebe sama.³⁴ Mezi ty, kteří postrádají užívání rozumu, řadí posedlé,

³⁰ TOMAN, J., *Pastorální teologie*, [sine loco] 1936, s. 595.

³¹ *Tamtéž*, s. 594.

³² TOMÁŠ AKVINSKÝ, *Comment in IV 1.sent. d. 2, 2. Q 2.*

³³ Srov. BROWE, P. Die Kinderkommunion in Mittelalter, in TENTÝŽ, *Die Eucharistie im Mittelalter. Liturgiehistorische Forschungen in kulturwissenschaftlicher Absicht*, Münster 2011, s. 104.

³⁴ S. Th. 3E q. 80 a 9 arg. 1.

kterým se má bránit i pohlédnout na eucharistii,³⁵ dále děti, kteří se zdají být mezi postrádajícími užívání rozumu nejvíce nevinné.³⁶ I zde zná sv. Tomáš praxi Řeků, kteří podávají eucharistii i nemluvňatům při křtu.³⁷ Odkazuje však pouze na jeden úryvek z díla Dionysia Areopagity *O církevní hierarchii*, který skutečně hovoří o přijímání dospělých při křtu svatém, ale přitom opomíjí od stejného autora zcela jasné svědectví o přijímání eucharistie dětmi, které „ještě nemohou rozumět božským věcem a nejsou schopné k tomu, aby byly již vyučeny.“³⁸

Mezi těmi, kteří nemají užívání rozumu, rozlišuje ty, co mají slabé užívání rozumu a ty, kteří zcela nemají užívání rozumu. Těm prvním, protože mohou pojmout jakousi zbožnost vůči této svátosti, se nemá odpírat Nejsvětější svátost. Ty, co zcela nemají užívání rozumu, rozlišuje na ty, kdo užívání rozumu nikdy od narození neměly, a ty, co dříve byly schopny užívání rozumu. Těm, které užívání rozumu nikdy neměly, zakazuje podávat eucharistii, protože u nich nepředcházela zbožnost vůči této svátosti. Těm, co byly dříve schopny užívání rozumu a pokud, se tehdy u nich jevila zbožnost vůči této svátosti, má se jim podat tato svátost v hodině smrti, pokud by nebyla obava vrhnutí nebo vyplivnutí.³⁹

Právě narozeným a pomateným, kteří nikdy neměli užívání rozumu, nedoporučuje podávání eucharistie. Přesto však nejsou nijak poškozeni na životě, protože se stávají účastni Těla a Krve Páně duchovně, když byly na křtu učiněny údy Kristova těla. Ale když děti začínají mít užívání rozumu, že mohou pojmout zbožnost vůči této svátosti, tehdy se jim může udělit tato svátost.⁴⁰

Ještě na třetím místě se sv. Tomáš zabývá otázkou přijímání eucharistie dětmi: ve svém komentáři na Janovo evangelium⁴¹. Opět zde vystává rozpor v interpretaci toho, jak přesně rozumět tomu, že dítě začíná dosahovat schopnosti rozlišovat a co to znamená pro praxi přijímání dětí. To, že scholastici citovali na tomto místě jen jeden odkaz na Dionysia Areopagitu a o druhém pomlčeli, ukazuje jistou tendenci, která se

---

³⁵ *Tamtéž*, arg. 2.

³⁶ *Tamtéž*, arg. 3.

³⁷ TOMÁŠ AKVINSKÝ, *In Ev. s. Ioa., c 6., lect. 7.*

³⁸ DIONYSIUS AREOPAGITA, *De ecclesiastica hierarchia*, 7, in PG 3,562; srov. *Tamtéž*, 2,2,7.

³⁹ S. Th. 3E q. 80, co.

⁴⁰ *Tamtéž*, ad 3.

⁴¹ „Cum ergo Baptismus sit sacramentum necessitatis, videtur etiam quod Eucharistia. Sed hoc quidem Graeci concedunt, unde et pueris baptizatis dant Eucharistiam: et in hoc habent pro eis ritum Dionysii, qui dicit, quod perceptio cuiuslibet sacramenti debet consummari in communionem Eucharistiae, quae est consummatio omnium sacramentorum. Sed hoc verum est in adultis, non autem in pueris: cum in sumente Eucharistiam exigatur actualis reverentia et devotio, quam illi qui non habent usum liberi arbitrii, sicut sunt pueri et amentes, habere non possunt; et ideo nullo modo eis est danda,“ (In Ev. s. Ioa., c 6., lect. 7).

stala pro další praxi přijímání dětí rozhodující. Argumentace zní takto: Řekové podávali nemluvňatům eucharistii, protože eucharistie je vyvrcholením všech svátostí. Proto je povinností ji přijmout u každé svátosti. To však platí pro dospělé, ale ne pro děti. Protože však eucharistie vyžaduje úctu a zbožnost (*reverentia et devotio*), pak nemůžeme být vyžadována od těch, kteří nemají schopnost dostatečného užívání rozumu (*aliqualis usus rationis*).

1.3. Teologický spor, zda je přijímání nutné ke spáse

Od Čtvrtého lateránského koncilu se ustálila obecně praxe svatého přijímání dětí od 10 do 14 let dítěte. Některé známé případy přijímání dětí před tímto věkem byly chápány jako výjimka (např. Dorota z Montau). Tendence směřovala spíše k tomu, posouvat hranici přijímání výše. Jeden z důvodů mohl být i finanční motiv, protože každý, kdo o Velikonocích přijímal eucharistii, musel přispět faráři peněžitým nebo materiálním darem. Praxe byla diecéze od diecéze velmi rozdílná.⁴² Na některých místech byla spojena dokonce s daní z hlavy.⁴³ Mnozí pastýři si však rovněž stěžovali na lhostejnost a netečnost rodičů, která přispívala k malé horlivosti dětí. Z tohoto důvodu koncilem ustanovená hranice možnosti přijímat eucharistii se začala stávat povinností. Rovněž se stala důležitou otázkou některých teologů přesněji určit, jaké vědomosti musí dítě mít. Vidíme zde širokou škálu přístupů. Z druhé strany vidíme, že se vznikem církevních škol roste i počet těch, kteří jsou připravováni k přijetí eucharistie již v osmi letech. K upuštění od praxe přistupovat k eucharistii pod rouškou povinné úcty a zbožnosti přispěl i jansenismus od 16. století.

Tridentský koncil v červenci 1562 na svém 21. zasedání řešil otázku přijímání malých dětí. Zde koncil definoval, že malé děti nejsou vázány povinností přistoupit k přijímání eucharistie. Přesto však nezavrhne starý zvyk církevních otců a nezakazuje podávání eucharistie malým dětem.

Konečně táž svatá synoda učí, že malé děti, které nemají užívání rozumu, nejsou vázány žádnou povinností k přijímání svátostné eucharistie. (...) Avšak nelze zavrhnout starý věk, jestliže na některých místech se tento obyčej někdy zachovával. Neboť jakkoli tito svatí otcové v oné době

---

⁴² BROWE, P. Die Kinderkommunion in Mittelalter, in TENTÝŽ, *Die Eucharistie im Mittelalter. Liturgiehistorische Forschungen in kulturwissenschaftlicher Absicht*, Münster 2011, s. 106.

⁴³ *Tamtéž*, s. 108.

měli pro svůj postup přijatelný důvod, přesto je na druhé straně nutno bezesporu věřit, že tak nečinili v domnění, že je to nutné ke spáse.⁴⁴

Toto učení se objevuje i v Tridentuském katechismu vydaném tři roky po skončení koncilu. Katechismus uvádí jako podmínku pro přípuštění k eucharistii věk užívání rozumu, kdy je věřící schopen rozeznat eucharistii od běžného chleba.⁴⁵ Posouzení věku, kdy by se měly děti připustit k svatému přijímání, přísluší knězi, kterému se zpovídají. Kněz se má při zpovědi ujistit, že děti nabyly touhy po Kristu.⁴⁶

Potridentští teologové stanovovali věk pro možné přijetí eucharistie od 10 do 15 let věku dítěte, a to podle toho, jakého stupně užívání rozumu prokazovaly. V protikladu k dominikánskému teologu Domingu de Soto († 1560) však rozlišovali mezi vědomím viny a kanonicko-trestní odpovědností. Pro ně byla věková hranice kanonicko-trestní odpovědnosti vymezena výše, totiž od 12 nebo 14 let. Vědomí mravní odpovědnosti jako nutné podmínky zpovědi byla stanovována podle zralosti dítěte. Tu například sv. Karel Boromejský († 1584) stanovoval již na 9 roků věku dítěte, jiní (Joannes Preapositus SJ, /† 1653) později, na 12. až 14. rok věku dítěte. Nesetkáváme se však v tomto období ani s náznakem, že by se uvažovalo o věku 7 let dítěte.⁴⁷ Ale již například jezuita Johannes de Lugo († 1660) hovoří o „zvyku věřících, podle kterého děti přijímaly nejdříve svátost zpovědi a teprve po několika letech eucharistii.“⁴⁸ S tím souhlasila většina potridentských teologů.

1.4. *Rituale Romanum Pauli V.*

V roce 1614 vydal papež Pavel V. *Rituale Romanum* závazný pro celou katolickou církev. Do tohoto vydání měla každá diecéze vlastní rituál s bohoslužebnými předpisy.

V této liturgické knize papež opakuje dřívější ustanovení Čtvrtého lateránského koncilu i Tridentuského koncilu, kde byla stanovena podmínka věk rozlišování mezi obyčejným chlebem a eucharistii; těm totiž, kteří pro nedostatečný věk ještě nemají poznání a chuť Nejsvětější svátosti, nemá se jim přísluhovat.⁴⁹

Je zřejmá tendence považovat zralost dítěte a předběžné vědomosti k přijetí eucharistie za hlubší a důkladnější než k přijetí svaté zpovědi. Zatímco středověk neznal zvláštní přípravu

---

⁴⁴ Trid. XXI. cap. 4.

⁴⁵ Tridentuský katechismus, část II., hlava IV., otázka LX.

⁴⁶ Tridentuský katechismus, část II., hlava IV., otázka LXI.

⁴⁷ BROWE, P. Die Kinderkommunion in Mittelalter, in TENTÝŽ, *Die Eucharistie im Mittelalter. Liturgiehistorische Forschungen in kulturwissenschaftlicher Absicht*, Münster 2011, s. 112.

⁴⁸ *Tamtéž.*

⁴⁹ PAVEL V., *Rituale Romanum*. Vatican 1917. s. 93.

k přijetí eucharistie, od začátku 16. století již vidíme na mnoha místech snahu, spojit přípravu s určitou zkouškou. První zmínka se nachází v kolínském arcibiskupství, a to z roku 1536. Zkouška se skládala ze znalostí Božích přikázání, z článků vyznání víry, modlitby *Otčenáš* znalostí svátostí, především křtu a eucharistie.⁵⁰ Karel Boromejský uvedl tyto zkoušky spojené s vyučováním do Milána v roce 1564.⁵¹ Poněvadž postava sv. Karla byla vzorem reformního biskupa, rozšířil se záhy tento zvyk do celé univerzální církve. S delší přípravou souvisela častá posunutí prvního přijetí eucharistie na vyšší věk. V protikladu s dřívějšími zvyklostmi, v nichž první svaté přijímání našlo své místo o Velikonocích, kdy přijímali eucharistii i rodiče, zdomácněl od 17. století zvyk, vést takto poučené a zkouškou proslé děti ke společnému přijímání eucharistie. Tato příležitost se stávala důvodem zvyšování její důležitosti a slavnostnosti. To vedlo k tomu, že v mnoha diecézích byl věk prvokomunikantů stanovován na 13 či 14 let. Dřívější doba pro přijetí eucharistie nebyla dovolena.

Všechny tyto zvyklosti ukončil papež Pius X. v roce 1910 svým dekretem *Quam singulari*, kterým podmínku přesného rozlišování a předběžných znalostí minimalizoval a především přestal dělat rozdíl mezi podmínkami pro přijetí sv. zpovědi a eucharistie. Tyto dvě svátosti propojil do jedné souvislé přípravy.⁵²

1.5. Kodex kanonického práva 1917

Benedikt XV. uvádí normu pro přijímání dětí v CIC 1917, kán. 854. Dětem, které pro slabý věk nejsou schopny rozumem rozpoznat tuto svátost a přesto, že mají touhu po této svátosti, se eucharistie nemá podávat. V nebezpečí smrti eucharistii je možné podat dětem, stačí, aby rozeznaly a odlišily Tělo Kristovo od přijímání prostého chleba a v úctě se mu klaněly. Mimo nebezpečí smrti at' se požaduje plnější poznání křesťanské nauky nezbytné ke spáse podle své chápavosti. Úsudek o tom, jestli jsou schopny a připraveny k prvnímu svatému přijímání náleží zpovědníkovi a jejich rodičům.⁵³ Dále formuloval obecný předpoklad, že dítě, které dokončilo 7. rok věku, má užívání rozumu, a proto již rozlišuje dobré od zlého.⁵⁴ Odpovědnost za to, aby děti začaly přijímat Tělo Páně, jakmile začnou

---

⁵⁰ BROWE, P. Die Kinderkommunion in Mittelalter, in TENTÝŽ, *Die Eucharistie im Mittelalter. Liturgiehistorische Forschungen in kulturwissenschaftlicher Absicht*, Münster, 2011, s. 113.

⁵¹ „Adolescentibus, qui tunc primum Eucharistiam sumere voluerint, Parochus non præbeat, nisi eos ante aliquot dies examinarit, et de vi et ratione sacramenti diligenter instruxerit“, (*Acta Ecclesiae Mediolanensis*, Mediolani, 1818, s. 14).

⁵² Srv. CONGREGATIO DE SACRAMENTIS, Decretum de aetate admittendorum ad primam communionem eucharisticam *Quam singularim*, in AAS, 2 (1910), s. 582.

⁵³ CIC 1917, kán. 854.

⁵⁴ *Tamtéž*, kán. 88 § 3.

užívat rozum, spočívá na dospělých, kteří mají o ně pečovat, tj. na rodičích, poručníkovi, zpovědníkovi, vychovateli a faráři.⁵⁵ Dítě má jít nejprve ke svaté zpovědi, aby zpovědník rozhodl, zda je zralé pro sv. přijímání.⁵⁶ Opakuje nařízení Čtvrtého lateránského koncilu přijmout eucharistii alespoň jednou za rok a to o Velikonocích.⁵⁷

1.6. Kodex Kanonického práva 1983

Kodex k udílení svatého přijímání dětem vyžaduje, aby měly dostatečné poznání, byly důkladně připraveny tak, aby podle úrovně svého poznání pochopily Krista a jeho nauku a mohly přijmout Tělo Páně s vírou a zbožností. Dětem v nebezpečí smrti dovoluje podat svaté přijímání, jestliže jsou schopny rozeznat Tělo Kristovo od obyčejného pokrmu a svaté přijímání přijmout s úctou.⁵⁸

Dbát o to, aby děti, které dosáhly užívání rozumu, byly náležitě připraveny, a co nejdříve po přijetí svátosti smíření přijaly svaté přijímání, ukládá Kodex kanonického práva především rodičům a těm, kdo jsou na jejich místě, a také faráři. Farář však musí dbát o to, aby ke svatému přijímání nepřistoupily děti, které nedosáhly užívání rozumu nebo které nepovažuje za dostatečně připravené.⁵⁹

Podobně Kodex kanonického práva mluví i o svátosti smíření: Každý věřící, jakmile dospěl do věku užívání rozumu, je povinen alespoň jednou za rok upřímně vyznat své těžké hříchy.⁶⁰

1.7. Kodex Kanonů východních církví

Kodex stanovuje, že se ohledně účasti dětí na Božské Eucharistii mají zachovat předpisy liturgických knih vlastní církve *sui iuris*.⁶¹ Touto formulací uchovává CCEO podávání svatého přijímání nemluvňatům hned po křtu a pomazání posvátným *myrem* jako legitimní obyčej východních církví v plném společenství s římsko-katolickou církví odkazem na liturgické knihy. Snaha odstranit tento kánon ze strany některých latinských kanonistů byla

---

⁵⁵ *Tamtéž*, kán. 860.

⁵⁶ *Tamtéž*, kán. 854.

⁵⁷ *Tamtéž*, kán. 859 §1.

⁵⁸ Srov. CIC 1983, kán. 913.

⁵⁹ Srov. *Tamtéž*, kán. 914.

⁶⁰ *Tamtéž*, kán. 989.

⁶¹ Srov. CCEO, kán. 710.

jednoznačně odmítnuta.⁶² Je dobře známo, že východní tradice uchovává starobyklý zvyk církve prvního tisíciletí podávat svaté přijímání i dětem ihned po křtu a biřmování. Pro východní křesťany je těžce pochopitelné, že *svaté myro* (křížmo, *myropomazání*) je udělováno v západní církvi až po přijetí eucharistie. Místní hierarchové a faráři se mají postarat, aby věřící v Krista byli pečlivě poučeni o povinnosti přijmout Božskou Eucharistii v nebezpečí smrti a také v dobách stanovených chvályhodnou tradicí nebo partikulárním právem vlastní církve *sui iuris*, zejména však v době velikonoční, ve které Kristus Pán předal eucharistické tajemství.⁶³ Kdo si je vědom těžkého hříchu, nemá slavit Božskou liturgii, ani přijímat Božskou Eucharistii, pokud neexistuje vážný důvod a není možné přijmout svátost pokání; v takovém případě si musí vzbudit úkon dokonalé lítosti, který zahrnuje předsevzetí co nejdříve přistoupit k této svátosti.⁶⁴ Přijímání eucharistie zakazuje pouze těm, kdo jsou veřejně známí jako nehodní.⁶⁵ Nemluví o věku rozlišování dobrého a zlého, ani o důkladné přípravě jako západní Kodex kanonického práva.

2. Teologické vyhodnocení dekretu *Quam singulari* a jeho odraz v pastorační praxi v českých zemích

Vydání dekretu *Quam singulari* o časném a častém svatém přijímání je pochopitelné v kontextu rozvíjejícího se obnovného eucharistického hnutí. V době po Velké francouzské revoluci se v protikladu vůči jansenistickému rigorismu formuje pastore a teologie, v níž na první pohled nelze přehlédnout christologickou spiritualitu rozvíjenou ve dvojí formě: jako eucharistickou zbožnost a úctu k Nejsvětějšímu Srdci Páně. Tajemství eucharistie dle Tridentského koncilu je objasňováno pojmy oběť, reálná přítomnost, adorace, centrální postavení svatostánku. Eucharistický kult je ve středu pozornosti a stává se dominujícím prvkem jakékoli spirituality. Šíří se po celé Evropě různými formami s jedním společným cílem: šířit a vyzařovat lásku ke Kristu, který buduje své království i v tomto světě. Evangelijní svatost mnoha svatých a postupné osvojování si morální teologie sv. Alfonse z Liguori napomáhají k rozvoji spirituality obsahující převážně osobní důvěru, která je živena důvěrnějším vztahem k eucharistii. Bůh již není jen soudcem, ale je představen v Kristově srdci jako Bůh nekonečného milosrdenství. Rodí se řeholní komunity zaměřené na úctu k eucharistii, vzniká *Apoštolát modlitby* - evangelizační hnutí založené na zasvěcení a

---

⁶² *Nuntia. Organo ufficiale della Pontificia Commisio CICOR*, 15 (1982), s. 32.

⁶³ CCEO, kán. 708.

⁶⁴ *Tamtéž*, kán. 711.

⁶⁵ *Tamtéž*, kán. 712.

sebevydání se jako smírná oběť. Sv. Petr Julián Eymard († 1868) zakládá kongregaci Eucharistiánů (1856). Sílí vnitřní apoštolát nazvaný apoštolátem eucharistickým s velkými postavami, jako jsou Antoine Chevrier († 1879), Léon Dupont († 1876) a Gaston de Ségur († 1881). V roce 1881 je pořádán první eucharistický kongres v severofrancouzském Lille. Zde se formuje silné laické hnutí, které spolu s touhou po přijetí eucharistie chce rozvíjet sociální angažovanost ve společnosti. Je to právě eucharistický kongres v anglickém Westminsteru, na němž se hlavním tématem stává časté svaté přijímání a denní účast na mši svaté. Benediktýn Dom Prosper Guéranger († 1875) založil *Liturgický institut*, ze kterého vyrůstá liturgické hnutí. Papež Pius X. pod vlivem všech těchto silných impulsů vydává *motu proprio* o obnově posvátné hudby *Tra le sollecitudini* (1903). Krátce na to vychází přelomový dekret *Sacra Tridentina Synodus* (1905), kde se opouští pastorační rigorismus a do života církve se vrací zapomenuté duchovní axioma *sacramenta propter homines*, svátosti jsou určeny lidem. Na něj navazuje dekret *Quam singulari*, který aplikoval předchozí zásady i na děti.

2.1. Dekret Pia X. *Quam singulari*

8. srpna 1910 vydala Kongregace pro svátosti na podnět papeže Pia X. dekret *Quam singulari*, který se věnuje věku, jenž se má požadovat u dětí přistupujících k prvnímu svatému přijímání. Dekret navazuje na ustanovení Čtvrtého lateránského koncilu.

V dlouhé předmluvě dekretu je nejdříve citována 10. kapitola Markova evangelia: Když to Ježíš uviděl, rozhněval se a řekl jim: „Nechte děti přicházet ke mně, nebraňte jim, neboť takovým patří království Boží“⁶⁶, protože si klade za cíl vydobýt dětem účast na stolu Páně. S odkazem na dogmatické východisko svých myšlenek se snaží přesvědčit teology i pastýře o oprávněnosti a závažnosti nové pastorace, která je zaměřena proti hlavní „herezi“ jeho doby, totiž rigorismu. Papež si klade za cíl uvést v pohyb živoucí a svaté hnutí maličkových k sv. přijímání. V předmluvě také opakuje dekret Čtvrtého lateránského koncilu o povinnosti alespoň o Velikonocích přijmout sv. přijímání.

Dekret nejprve poukazuje na vztah Ježíše Krista k dětem, které často dával učedníkům za příklad. Poté poukazuje, že se církev hned od počátku snažila maličké sblížit s Kristem svatým přijímání. Píše se v něm, že později se v církvi prosadila praxe připouštět děti ke stolu

---

⁶⁶ Mk 10,14 (dle ČEP). PIUS X. Dekret „*Quam singulari*“: o věku, jehož se u dětí požaduje k prvnímu sv. přijímání, Brno 1929, s. 1.

Páně, až když přišli k užívání rozumu. Tato praxe byla slavnostně schválena na Čtvrtém lateránském koncilu.⁶⁷

Dále se dekret věnuje určení věku užívání rozumu. Jako věk žádoucí ke sv. zpovědi jest ten, kdy někdo dobré od zlého dovede rozeznati, čili věk, kdy k jakémusi užívání rozumu dospěl, právě tak čas k svatému přijímání je vhodný, kdy chléb svátostný může býti rozeznán od chleba obyčejného,⁶⁸ takže je sto k oltáři pobožně přistupovati a není třeba dokonalé znalosti nauky víry, dostačí pouhé základy⁶⁹. Tento věk stanovuje kolem sedmého roku, což pro dítě znamená, že je pak vázáno příkázáním o roční zpovědi i přijímání.⁷⁰ Uvedené ustanovení způsobilo v západní církvi oddělení eucharistie od svátosti biřmování. Dekret dále poukazuje na to, že oddalování připuštění dětí ke stolu Páně se stalo příčinou mnohého zla, neboť byla oddalována dětinská nevinnost od Kristova objetí, což mělo za následek, že když mládež neměla ochrany, ztrácela svoji čistotu a upadala do hříchu.⁷¹ Nejvíce však kritizuje, že se dětem nepodává eucharistie ani na smrtelném lůžku jako pokrm na cestu do věčnosti. Příčinu této praxe vidí papež v jansenismu.⁷²

Povinnost plnit příkaz svatě zpovědi a svatého přijímání, která děti váže, spadá zvláště na ty, kteří mají mít o ně péči, tedy na rodiče, zpovědníka, učitele a faráře. Připustit dítě k prvnímu svatému přijímání přísluší otci nebo jeho zástupci a zpovědníkovi.⁷³ V závěru dekretu kritizuje odepření viatika dětem, které nedosáhly věku užívání rozumu a odepření jim posledního pomazání a pohřbu.⁷⁴

Celé koncepci pastorační reformy, bohužel, chybí propojení prvního sv. přijímání dětí s celistvým pohledem na křesťanskou iniciaci. Vrací věk prvního svatého přijímání do raného věku, aniž by byla položena otázka o místu biřmování a pořadí iniciačních svátostí. Naléhá na větší vynalézavost při hledání jiného pastoračního prostoru pro slavnost prvního svatého přijímání, která se stala tak populární v mnoha zemích a která je přirozeným vyústěním dlouhé předchozí přípravy.

Rozšíření obou dekretů papeže Pia X. změnilo nejen eucharistickou zbožnost, ale i nastavení lidové zbožnosti a liturgického rytmu pastorace. Eucharistie je stále více chápána i jako pokrm, který člověka živí na cestě k dovršení svého života.

---

⁶⁷ . PIUS X. Dekret „*Quam singulari*“: o věku, jehož se u dětí požaduje k prvnímu sv. přijímání, Brno 1929 s. 7.

⁶⁸ Srov. *Tamtéž*, s. 10.

⁶⁹ Srov. *Tamtéž*, s. 12.

⁷⁰ Srov. *Tamtéž*, s. 14.

⁷¹ Srov. *Tamtéž*, s. 8.

⁷² Srov. *Tamtéž*, s. 9.

⁷³ Srov. *Tamtéž*, s. 14-15.

⁷⁴ Srov. *Tamtéž*, s. 16.

2.2.Odraz dekretu *Quam singulari* v pastorační praxi v českých zemích

Na následujících stránkách se snažím nastínit odkaz dekretu *Quam singulari* v pastorační praxi české a moravské církve. Nejdříve se věnuji třem kněžím a pastorálním teologům dr. Antonímu Skočdopolemu, dr. Josefu Foltynovskému a Josefu Tomanovi. Poté uvádím přehled z Act curie olomoucké arcidiecéze, které pojednávají o přípravě dětí na první svaté přijímání. V závěru této kapitoly se snažím poukázat na odkaz zmíněného dekretu v příručkách určených k přípravě dětí na první svatou zpověď a první svaté přijímání.

2.2.1. Dr. Antonín Skočdopole

Dr. Antonín Skočdopole budějovický čestný kanovník a profesor teologie k hodnému přijímání svátosti eucharistie rozlišuje schopnosti duchovní a tělesné. Mezi duchovní schopnosti řadí schopnost rozlišit nebeský pokrm od obecného pokrmu, aby ho bylo možno přijmout s náležitou uctivostí, jak je to vyjádřeno i v dekretu *Quam singulari*. Proto nedoporučuje posluhovat eucharistii dětem, které nenabýly užívání rozumu, a všem, kteří od narození nikdy neměli tuto schopnost. Za neschopné přijímání považuje hluchoněmé, protože se jim nemohlo dostat poznání potřebného k víře a rozlišení. Pomatení mohou přijímat v období jasného mezičasu. Pokud však přijímal eucharistii v době, kdy byl zdrav, smí i ve stavu pomatenosti přijímat, když se nenalézá v nebezpečí smrti. Fyzická schopnost spočívá v přijetí hostie, jejím polknutí a podržení v žaludku.⁷⁵

Dále vypočítává náležité dispozice k přijetí Nejsvětější svátosti. První dispozicí je být ve spojení s církví, tj. nebýt stížen žádným církevním trestem. Dále být ve stavu milosti nebo se napřed vyzpovídat alespoň ze smrtelných hříchů. Pokud by se někdo nemohl vyzpovídat, má vzbudit dokonalou lítost a předsevzít si, že se vyzpovídá při nejbližší možné příležitosti. Vyžaduje mravnost veřejného života, aby nepůsobil všeobecné pohoršení; pokud již pohoršení způsobil, má ho dostatečně napravit. Těm, u kterých je jejich nehodnost zřejmá, se má zabránit k přijímání eucharistie. Dle Římského rituálu mezi ně patří exkomunikovaní, stížení interdiktem a veřejní hříšníci, jako například nevěstky, souložnice, lichváři, čarodějníci, hadači, rouhači apod., pokud není známo jejich pokání a náprava života, kterou

---

⁷⁵ Srov. SKOČDOPOLE, A., *Pastýřské bohosloví II.*, Praha 1891, s. 128.

by napravili veřejné pohoršení. Další dispozice spočívá ve vzbuzení víry, naděje a lásky. V poslední řadě uvádí lačnost žaludku a slušný oděv.⁷⁶

Zmiňuje se o povinnosti alespoň v době velikonoční vyznat své hříchy a přijmout eucharistii těmi, kteří dosáhli užívání rozumu, jak to stanovil již Čtvrtý lateránský koncil.⁷⁷ Duchovní správce je povinen pečovat, aby všichni jeho farníci se řídili v době velikonoční podle církevního zákona. Proto má veřejně ohlásit tento příkaz před Velikonocemi a vysvětlit, jak jej splnit. Ke konci doby velikonoční má šetrně napomenout ty, kdo posud z jakékoli příčiny nesplnili tento příkaz, aby co nejdříve tak učinili. Dále má ve farnosti ohlásit den, kdy bude zpovídat a přinese Nejsvětější svátost všem nemocným, kteří nemohou přijít do kostela. Také má věřící v kázáních, stavovských kázání a jinými pobožnostmi připravovat k hodnému přijetí svátostí.⁷⁸

Doporučuje časté přijímání eucharistie (každý měsíc, pokud možno i každý týden), neboť se jedná o velmi žádoucí a spasitelnou věc, neboť prospívá křesťanskému životu a růstu ctností⁷⁹. Dětem, které nedosáhly věku patnácti let, nedovoluje přijímat častěji než jednou za měsíc. Časté přijímání svátostí se však má dít hodným způsobem, se skutečným prospěchem přijímajícího. Zda někdo hodně přijímá Nejsvětější svátost k prospěchu svému, přísluší posoudit jedině zpovědníkovi, který má právo i povinnost k častému přijímání vzbuzovat, ale i od něj zrazovat.⁸⁰ Těm, kteří vedli hříšný život a je to veřejně známé, povoluje časté přijímání až poté, co konali veřejné pokání. Ten, kdo chce přijímat často, má být prázdný od nákolnosti ke hříchu a skutkem má dokazovat, že je pilný v usilování o křesťanskou dokonalost.⁸¹ Zpovědník má bedlivě pozorovat, zda časté přijímání skutečně přináší užitek, tj. že vede věřícího k větší touze po Nejsvětější svátosti a k prospívání ve ctnostech. Má také pozorovat, jak se připravuje k přijímání a zda poté činí díkučinění.⁸²

O tom, kdy mají děti poprvé přijmout Nejsvětější svátost, nerozhoduje pouze věk, který doporučuje mezi osmým až dvanáctým rokem, ale také duchovní pokročilost. Dr. Skočdopole požaduje, aby nejen rozuměly této svátosti, ale aby se také podle srdce mohly připravit ke správnému smýšlení, které pak umožňuje náležitou vnitřní dispozici pro přijetí svátostí.⁸³

---

⁷⁶ Srov. *Tamtéž*, s. 129.

⁷⁷ Srov. *Tamtéž*, s. 130.

⁷⁸ Srov. *Tamtéž*, s. 131.

⁷⁹ *Tamtéž*, s. 133.

⁸⁰ *Tamtéž*, s. 134.

⁸¹ *Tamtéž*, s. 135.

⁸² *Tamtéž*, s. 136.

⁸³ Srov. *Tamtéž*, s. 138.

2.2.2. Dr. Josef Foltynovský

Dr. Josef Foltynovský ve své Duchovní správě vybízí k tomu, aby byly děti ke sv. přijímání uvedeny velmi záhy, protože dětské srdce velmi dobře chápe lásku eucharistického Spasitele. Dítě má být vedeno k dobré přípravě na přijímání i k díkučinění po něm.⁸⁴ Avšak opakuje podmínku Pia X., že dětem se má podávat eucharistie, až dospěly k užívání rozumu. Uvádí, že děti mají znát aspoň články víry potřebné ke spáse a zvládnout se podle svého věku připravit na svaté přijímání. V nebezpečí života doporučuje podání přijímání dítěti, když dokáže rozeznat Tělo Páně od obyčejného chleba.⁸⁵

Opakuje přání dekretu *Quam singulari*, aby věřící přistupovali k častému i dennímu přijímání. Uvádí dvě podmínky, za kterých může každý věřící přistoupit k přijímání. První dispozicí je milost posvěcující (dostačí, nemají-li těžké hříchy a mají-li předsevzetí, že nebudou hřešit) a druhou je správný úmysl (přijímající není veden zvykem, marnivostí ani lidskými ohledy, nýbrž jedině úmyslem plnit Boží vůli, spojovat se s Ním úžeji láskou a léčit své chyby a slabosti).⁸⁶

Důvod pro časté až denní přijímání je chápání eucharistie jako pokrmu pro duchovní život, léku proti zlé žádostivosti, léku na denní chyby a ochrany proti těžkým hříchům. S těmito pohledy se setkáváme v dekretu Pia X. a na Tridentuském koncilu.

Duchovní správce má šířit časté a denní přijímání poučováním o užitečných častého přijímání eucharistie ve škole, na kazatelně a tiskem. Dále doporučuje společné slavení eucharistie podle stavu.

Pro podporu častého svatého přijímání dospělých doporučuje slavné první svaté přijímání dětí, které je také třeba vést k dobré přípravě, po níž by se správným úmyslem často přistupovaly ke stolu Páně.

---

⁸⁴ Srov. FOLTYNOVSKÝ, J., *Duchovní správa*, Olomouc 1936 s. 28.

⁸⁵ *Tamtéž*, s. 119.

⁸⁶ *Tamtéž*, s. 120.

2.2.3. Josef Toman

Josef Toman si cení dekretu *Quam singulari*. Vnímá jej vpravdě jako skutek Prozřetelnosti. Chce dosáhnout toho, „aby dítě už při probuzení rozumu bylo chlebem nebeským posvěceno a proti zlu chráněno a chce zabránit tomu, aby mládež nemajíc ochrany a vystavěna jsouc tolika úkladům, neztrácela svoji čistotu a neupadala ve hřích dřív, než poprvé sv. tajemství okusila.“⁸⁷

Uvádí, že každý pokřtěný člověk je schopen svátostně přijímat eucharistii, i nemluvňata a choromyslní od narození. U dospělého však je nutná intence alespoň habituální, jen pro viaticum by stačila implicitní. Avšak připomíná církevní zákon, podle kterého nejsou schopni přijímat a tudíž ani nesmějí přijímat ti, kdo nemají ještě užívání rozumu. Tento zákaz se vztahuje na děti, které dosud nemají žádné užívání rozumu a na úplně choromyslné od narození; ti dle zákona nesmějí přijímat eucharistii ani jako viaticum.⁸⁸ Cituje normu obsaženou v Kodexu kanonického práva z roku 1917. Odvolává se na Tridentýský koncil a píše, že svaté přijímání není nutné ke spáse, protože jsou i jiné prostředky k zachování milosti, například modlitba, dobré skutky, jiné svátosti. I když svaté přijímání není absolutně nutné ke spáse, protože existují i jiné prostředky spásy, přece je pro dospělé morálně nutným prostředkem, aby vytrvali v dobrém.

Dále Josef Toman píše o podávání eucharistie hluchoněmým a slepým od narození. Uvádí, že mohou být ve zvláštních ústavech vyučováni a přiměřeně poučeni. Tito pak mohou jít k svatému přijímání jako jiní lidé. Pokud však neměli vyučování, nesmějí dostat ani svaté přijímání ani viaticum, protože, i když mají užívání rozumu, nebyly jim vyloženy nutné pravdy. Pokud chtějí jít k přijímání, dělají kříž, klekají a spínají ruce, jedná se jen o vnější napodobování bez vnitřního porozumění.

Choromyslní, kteří teprve po užívání rozumu propadli choromyslnosti, mohou dostat svaté přijímání jen ve světlých mezičasech. Choromyslní ve stavu pomatenosti, nemocní blouznící v horečce a nemocní v bezvědomí mohou dostat jen viaticum a to jen tehdy, dál-li se u nich předpokládá intence, stav milosti a je u nich vyloučeno zneužití Nejsvětější svátosti. Avšak ve stavu pomatenosti nejsou povinni viaticum přijímat, protože o jejich spásu může být postaráno jinými svátostmi, totiž rozhřešením a pomazáním nemocných. Intence a stav milosti se má předpokládat, pokud při užívání rozumu žili křesťansky a chodili ke zpovědi. Zakazuje však podávání eucharistie těm, kdo propadli pomatení po velmi pohoršlivém životě, aniž by

---

⁸⁷ TOMAN, J., *Pastorálka*, [sine loco] 1936 s. 593.

⁸⁸ Srov. *Tamtéž*, s. 589.

projevili lítost. V těchto případech radí dát jen podmíněně rozhřešení a pomazání nemocných. Aby se zabránilo zneuctění Nejsvětější svátosti neslušným chováním nebo vyplivnutím, doporučuje se napřed na zkoušku podat nekonekrovanou hostii. Podobné předpisy uvádí i u zaopatřování a podávání viatika opilému, těžce raněnému při rvačce.⁸⁹

2.2.4. Acta curie Olomoucké arcidiecéze

2.2.4.1. Acta curie č. 10 z r. 1971

Acta curie č. 10 z roku 1971 se zabývají pěti tématy, které jsou obsaženy v dodatku ke všeobecnému katechetickému direktáři ze dne 18. 3. 1971. Prvním tématem je věk rozlišování, který definuje jako věk, kdy dítě začíná užívat rozum a začíná rozlišovat dobré od zlého. Opakuje se zde nařízení Čtvrtého lateránského sněmu, který kánonem 21 zrušil zvyk podávat Nejsvětější svátost oltární nemluvňatům a stanovil povinnost jednou do roka se vyzpovídat a v čase velikonočním přijímat svátost oltární. Tato povinnost začíná věkem rozlišování dobrého od zlého. Dále vyjmenovává, kde to bylo zdůrazněno: na Tridentském sněmu, dekretem *Quam singulari* Pia X. a Kodexem kanonického práva z r. 1917. Povinnost posoudit, zda je dítě připraveno přistoupit k přijímání, je na rodičích, poručníku, vychovateli a faráři.

Druhým tématem, na které klade důraz, je růst mravního svědomí dítěte. Apeluje, aby s probouzením schopnosti rozlišování dobrého a zlého rostla u dítěte také výchova jeho mravního svědomí. Zde nejvíce vyzdvihuje vliv domácího prostředí. Klade si za cíl vést dítě k uvědomování si lásky Boží, aby se učilo vnímat nevděk a zlobu hříchu.

Za třetí se snaží najít způsob, jak přiblížit dětem svátost pokání. Náboženskou výchovou se má na dítě působit tak, aby se ještě více prohloubil jeho vztah k Bohu, pak nebude nesnadné mu přiblížit touhu po očištění ve svátosti pokání.

Konstatuje, že nastaly v pastoraci zmatky. Odsuzuje, že se někde pouštějí děti k prvnímu sv. přijímání bez sv. zpovědi. Opakuje normu z CIC 1917 kán 854 §4, která uvádí povinnost zpovědi před prvním svatým přijímáním. Vybízí, aby i po první sv. zpovědi se u dítěte prohlubovala příprava k této svátosti.⁹⁰

---

⁸⁹ Srov. *Tamtéž*, s. 590.

⁹⁰ *ACO*, 10 (1971), s. 68-70.

2.2.4.2. Acta curie č. 4 z r. 1972

V Actech curie č. 4 z roku 1972 se upravuje věk pro první svaté přijímání, který vzešel na konferenci biskupů a ordinářů v Praze ve dnech 16. a 17. června 1971. Udává devátý rok dítěte tj. ve třetí třídě, kvůli nemožnosti řádné přípravy v důsledku nedostatečné výuky náboženství způsobené církví nepřejícím režimem.⁹¹

2.2.4.3. Acta curie č. 9 z r. 1972

V Actech curie č. 9 z roku 1972 jsou navrženy učební osnovy hodin náboženství. V osnovách pro třetí třídu se stanovuje, že se má učení zaměřovat na eucharistii, protože je to dle usnesení konference biskupů a ordinářů rok přípravy na tuto svátost.⁹²

2.2.4.4. Acta curie č. 9 z r. 1973

V Actech curie č. 9 z roku 1973 upozorňují na závažnost přípravy na první svatou zpověď a první sv. přijímání dětí. Znovu se zde opakuje, že tato povinnost váže kněze i rodiče. Opět připomínají témata z dodatku k všeobecnému katechetickému direktáři, která již byla obsažena v Actech kurie č. 9 z r. 1971.⁹³

2.2.4.5. Acta curie č. 3 z r. 1980

V Actech curie č. 3 z r. 1980 při výročí sedmdesáti let od vydání dekretu Pia X. *Quam singulari* je dáván podnět každému duchovnímu správci, aby se zamyslel nad tím, jak odpovědně plní výzvu tohoto dekretu. Zmíněný dekret je považován za Magnu chartu náboženského života příštích generací, proto se má každoročně věřícím opakovat jeho obsah. Uvádí zde hlavní obsah dodatku Generálního katechetického direktáře, který byl publikován již v Actech kurie č. 9 z r. 1971.⁹⁴

---

⁹¹ ACO, 4 (1972), s. 21.

⁹² Srov. ACO, 9 (1972), s. 50.

⁹³ Srov. ACO, 9 (1973) s. 74-76.

⁹⁴ Srov. ACO, 3 (1980), s. 25-27.

2.2.4.6. Acta curie č. 4 z r. 1981

V Actech curie č. 4 z r. 1981 se opakuje norma z CIC 1916, kán. 860, která mluví o závažné povinnosti, která zavazuje ve svědomí rodiče a duchovního správce, aby děti začaly přijímat eucharistii, jakmile začnou užívat rozum. Zodpovědnost za přípravu dětí je primárně na rodičích. Duchovní správce farnosti má povinnost každoročně upozorňovat rodiče, pokud mají děti, které dosud nepřistoupily k sv. přijímání, aby je k tomu připravili. Má rodičům oznámit, kdy mají s dětmi přijít do kostela, aby jim mohl dát návod k přípravě, přesvědčit se, jak tato příprava pokračuje a doplnit to, co je potřeba. Uvádí, že podobně jak probíhá čas od času příprava na biřmování, tak má i probíhat příprava k prvnímu svatému přijímání a k první svaté zpovědi a to v kostele v době, která je pro zájemce vhodná.⁹⁵

2.2.4.7. Acta curie č. 12 z r. 1986

V Actech curie č. 12 z r. 1986 se uvádí směrnice pro přípravu na první svaté přijímání a svátost biřmování. Reaguje na nově vzniklou situaci. Dříve každé katolické dítě bylo automaticky zapsané do náboženství, které probíhalo dvě hodiny týdně, proto nebyly problémy s přípravou a vedením dětí a mladých k prvnímu sv. přijímání a k biřmování. Situace se však změnila. Mnoho dětí nemá možnost řádné školní výuky náboženství nebo jen velmi nedostatečně. Povinností duchovního správce je tento nedostatek nahradit mimoškolní přípravou podle možností daných situací, která má vycházet z dekretu Pia X. *Quam singulari*, který má duchovní správce každoročně ve farnosti číst nebo tlumočit.

Směrnice rozlišuje přípravu u předškolních dětí a školních dětí. U předškolních dětí stačí rámcové poučení o základních náboženských pravdách a o křesťanském životě. Upozorňuje dítě na povinnost ranní a večerní modlitby. U školních dětí má být důslednější a systematictější náboženský život. Dítě má pravidelně chodit na nedělní a sváteční mši svatou. Pokud dítě není naučené chodit pravidelně na mši sv. a kde účast na mši sv. skoro chybí, má se první sv. přijímání odložit. Avšak nemá se odkládat vedení k přijímání. Vybízí ke spolupráci rodičů a kněze. Rovněž doporučuje věnovat se dětem po prvním svatém přijímání. Je třeba se starat, aby pravidelně a zbožně přistupovaly ke svátostem.⁹⁶

---

⁹⁵ Srov. ACO, 4 (1981), s. 28-29.

⁹⁶ Srov. ACO, 12 (1986), s. 88-89.

2.2.4.8. Acta curie č. 8 z r. 1987

Opakuje se zde směrnice z Act curie č. 12 z r. 1986.⁹⁷

2.2.5. Pastorační příručka pro veřejné pobožnosti

Tato příručka uvádí podmínku k přijetí eucharistie, podobně jako sv. Tomáš Akvinský, schopnost zkoumat sám sebe: A církevní zvyk prohlašuje, že toto zkoumání je nutné, aby nikdo s vědomím smrtelného hříchu, ačkoli se mu zdá, že ho dokonale lituje, bez předchozí svátostné zpovědi nesměl přistupovat k svatému přijímání.⁹⁸

Vybízí k utváření vztahu k eucharistickému Kristu už od nejranějšího věku, aby se eucharistie mohla stát středem života. Dále píše o věku rozlišování prvokomunikantů, kde se odkazuje na dekret Pia X. *Quam singulari* a Kodex kanonického práva.⁹⁹

Během samotné přípravy dětí doporučuje vykonat obřad představení dětí. Uvádí, že představení je vhodné vykonat určitou dobu (např. 3-6 měsíců) před prvním svatým přijímáním na začátku speciální a intenzivní přípravy dětí, rodičů a kmotrů při mši sv., které se účastní největší část farního společenství. Doporučuje knězi slavnostní závěrečné požehnání dětem na konci mše svaté, při níž probíhal obřad představování.¹⁰⁰ Tento návrh vybízí farní společenství k odpovědnosti za přípravu dětí.

Pastorační příručka doporučuje také konání děkovné pobožnosti odpoledne po slavnosti prvního svatého přijímání pro prvokomunikanty, rodiče, ostatní příbuzné i ostatní členy farního společenství, kdy kněz přivítá děti, pak vystaví Nejsvětější svátost, kdy děti klečí kolem oltáře. Doporučuje, aby děti přidávaly vlastní poděkování a prosby, mají je však mít dopředu připravené a napsané, pak se společně zpívá chvalozpěv Bože, chválíme tebe a poté vybízí zástupce rodičů nebo všechny společně k modlitbě za děti. Děkovnou pobožnost zakončí kněz svátostným požehnáním.¹⁰¹

---

⁹⁷ Srov. ACO, 8 (1987), s. 57-59.

⁹⁸ Pastorační příručka pro veřejné pobožnosti, Kostelní vydří 2002, s. 27.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ Srov. Tamtéž, s. 28.

¹⁰¹ Srov. Tamtéž, s. 34-35.

2.2.6. Odkaz dekretu *Qaum singulari* v českých pastoračních příručkách

2.2.6.1. Josef Frassinetti: Hody božské lásky

Josef Frassinetti se nevěnuje přípravě či podmínkám k přijímání eucharistie dětmi, ale snaží se povzbudit k častému svatému přijímání. Začátek knihy se věnuje dobrům ukrytým v hodech božské lásky. Ve třetí části píše o přípravě k přijetí eucharistie, kterou rozděluje na potřebnou a žádoucí. Jako potřebnou přípravu žádá být ve stavu milosti posvěcující.¹⁰² Jako žádoucí přípravu uvádí čistotu svědomí i od všedních hříchů, život usebranosti a modlitby, život umrtvený co do rozkoší a statků tohoto světa, živou víru, velkou důvěru a vroucí lásku k Bohu a touhu po eucharistii, avšak uvádí, že tato příprava není nutná.¹⁰³ Věnuje se častému sv. přijímání. Odvolává se na modlitbu Otče náš a vysvětluje, že čtvrtá prosba se nevztahuje jen na chléb hmotný, ale též a obzvláště pokrm duchovní.¹⁰⁴ Odvolává se i na obyčej každodenního přijímání eucharistie v prvotní církvi,¹⁰⁵ učení magisteria,¹⁰⁶ i církevních otců.¹⁰⁷ V závěru popisuje účinky častého svatého přijímání.¹⁰⁸

2.2.6.2. Štěpán Antoni: Proč tolik neoprávněných obav před častým a denním sv. přijímáním?’

Štěpán Antoni si klade za cíl, rozníť touhu po chlebě života mezi lidem a obnovit obyčej častého svatého přijímání. Tato knížka je předkládána i jako pomůcka pro zpovědníky pro rozptýlení jejich pochybností a jako odpověď na ně. Snaží se odstranit předsudky odpůrců proti častému sv. přijímání a některé neoprávněné obavy a námitky mnohých. Přijímání eucharistie dětmi se však nevěnuje.

V úvodu píše, že jako Izraelity Bůh živil na poušti duchovním pokrmem pod způsobou chleba, tak zve také nás, abychom se živil chlebem, který přišel z nebe a o který prosíme v modlitbě Otče náš a vybízí k dennímu přijímání.¹⁰⁹

¹⁰² Srov. FRASSINETTI, J., *Hody božské lásky*, Praha 1910, s. 41.

¹⁰³ Srov. *Tamtéž*, s. 43.

¹⁰⁴ Srov. *Tamtéž*, s. 50-51.

¹⁰⁵ Srov. *Tamtéž*, s. 51-52.

¹⁰⁶ Srov. *Tamtéž*, s. 52-54.

¹⁰⁷ Srov. *Tamtéž*, s. 54-56.

¹⁰⁸ Srov. *Tamtéž*, s. 70-85.

¹⁰⁹ ANTONI, Š., *Proč tolik neoprávněných obav před častým a denním sv. přijímáním?*, Praha 1912, s. 8.

2.2.6.3. Karel Lutislav: Eucharistie a mládež

V úvodu knížky autor uvádí církevní kánony o svatém přijímání. Následující oddíly se věnují ranému sv. přijímání, časnému sv. přijímání a třetí rané a časné svaté zpovědi.

První část začíná stručným nástinem přijímání eucharistie a svaté zpovědi dětmi v průběhu dějin.¹¹⁰ Poukazuje, že se podávalo svaté přijímání už kojencům, ale od tohoto zvyku bylo později v církvi upuštěno. Pokračuje vybidnutím k obrodě lidstva milostí Boží a spoluprací s ní založené na přijímání eucharistie, která je rozhodující pro uchránění se těžkého hříchu, jenž je největší katastrofou člověka¹¹¹ a odvolává se i na dekret *Quam singulari*. Cituje také ustanovení Kodexu z r. 1917.¹¹²

Dále se zabývá otázkou, co musí dítě vědět, aby mohlo jít ke sv. přijímání. V duchu dekretu *Quam singulari*, uvádí, že je třeba, aby dítě jak nejlépe může, znalo nejhlavnější pravdy víry a dovedlo rozeznat eucharistický chléb od obyčejného.¹¹³ Varuje před úzkoprsostí a vzdalování maličkých od Ježíše.

Zmiňuje, že děti mají povinnost záhy přijímat eucharistii a tato povinnost je příkázání Boží, od které církev nemůže dispenzovat, může jen přesněji určit okolnosti, kdy jej vyplnit.¹¹⁴ Uvádí tři podmínky ke svatému přijímání a odvolává se při nich na papeže Pia X.: být v milosti Boží, vědět a uvážit, koho chci přijmout a být lačný od půlnoci. Požadavek "vědět a uvážit, koho chci přijmout" vysvětluje jako přistoupení k Pánu Ježíši v Nejsvětější svátosti s živou vírou, vroucí touhou, hlubokou pokorou a skromností. Rozhodnutí o tom, zda má být dítě připuštěno ke sv. přijímání, přisuzuje dle stanovení Kodexu zpovědníkovi a rodičům nebo jejich zástupcům.¹¹⁵

Autor se také věnuje otázce užívání rozumu. Rozlišuje občanské pojetí, které spočívá ve schopnosti školního vyučování, a církevní pojetí, které definuje jako rozlišování dobrého a zlého. Zabývá se druhým případem.¹¹⁶

Pojednává o přípravě na první svaté přijímání a vychází při tom z ustanovení Kodexu kanonického práva. Znova opakuje, že není třeba, aby děti z náboženství znaly mnoho, ale mají pochopit nezbytné pravdy a prostředky ke spáse, aby zbožně a přiměřeně věku mohly

---

¹¹⁰ LUTISLAV, K., *Eucharistie a mládež*, Brno 1928, s. 5-7.

¹¹¹ Srov. *Tamtéž*, s. 10.

¹¹² Srov. *Tamtéž*, s. 12-13.

¹¹³ Srov. *Tamtéž*, s. 14.

¹¹⁴ *Tamtéž*, s. 16.

¹¹⁵ *Tamtéž*, s. 17.

¹¹⁶ *Tamtéž*, s. 19-22.

přistoupit ke sv. přijímání.¹¹⁷ Připomíná úkoly rodičů.¹¹⁸ Poté rozebírá některé překážky a obtíže, na něž se v praxi může narážet.¹¹⁹ V závěru první části předkládá zprávy o uplatňování dekretu Pia X. ve světě.¹²⁰

Druhá část je věnována častému sv. přijímání. Připomenuty jsou výzvy církve k častému přijímání v průběhu dějin, u církevních otců a učitelů církve a v učení církevního magisteria.¹²¹ Autor se zde snaží odpovědět i na otázku, jak rozšířit mezi mladé a dospívající časté sv. přijímání.¹²² Nejprve předkládá teologické pozadí otázky, kde představuje eucharistii jako pokrm, bez kterého není náboženský život ani křesťanská dokonalost. Poukazuje na příklad mučedníků, kteří v síle eucharistie byli ochotni položit život.¹²³ Poté vybízí mládež k častému přijímání jako prostředku k uchování si čistoty.¹²⁴ Jako prostředky pro rozšíření častého přijímání nabízí modlitbu a oběť za mládež, slova kázání o časném přijímání a usnadněním svaté zpovědi dětem.¹²⁵ Také odpovídá na obtíže a námítky proti častému sv. přijímání.¹²⁶

2.2.6.4. Karel Jeřábek: Chléb života a duše dítěte

Jedná se o příspěvek k provádění časného a častého sv. přijímání dětí, který autor věnoval Jeho Svatosti papeži Piu XI., kterého nazývá vzácným a upřímným přítelem dětských duší. Hned v úvodu vybízí k následování eucharistického Ježíše už od útlého věku. Nabádá k tomu, aby děti byly co nejdříve přivedeny k přijímání, dříve než zlé nákolnosti, neblahé dědictví po praotci Adamovi, ovládnou duši dítěte a Spasitel by již nebyl první, kdo by vešel do duše dítěte.¹²⁷

V úvodu chválí papeže Pia XI., jak prováděl přání svého předchůdce Pia X. v jeho dekretu *Quam singulari*. Poté uvádí církevní ustanovení o svatém přijímání dětí, obsažená v Kodexu kanonického práva a dekretu Pia X. Zabývá se otázkou, zda svaté přijímání dětí je pouze příkázáním církevním nebo je zákonem Božím. Cituje církevní ustanovení a učitele

---

¹¹⁷ Srov. *Tamtéž*, s. 23.

¹¹⁸ *Tamtéž*, s. 26.

¹¹⁹ *Tamtéž*, s. 27-31.

¹²⁰ *Tamtéž*, s. 31-37.

¹²¹ *Tamtéž*, s. 38-47.

¹²² *Tamtéž*, s. 48-65.

¹²³ *Tamtéž*, s. 49-51.

¹²⁴ *Tamtéž*, s. 52-53.

¹²⁵ *Tamtéž*, s. 56-63.

¹²⁶ *Tamtéž*, s. 66-72.

¹²⁷ JEŘÁBEK, K., *Chléb života a duše dítěte*, Líšeň u Brna 1932, s. 7.

církve a dochází k závěru, že svaté přijímání je nutným prostředkem ke spáse pro ty, kdo dospěli užívání rozumu, a je tedy božským příkázáním.¹²⁸

Poté se věnuje soukromému prvnímu svatému přijímání, kdy dítě přijímá buď samo, nebo v doprovodu rodičů bez slavnostních okázalostí.¹²⁹ Jako podmínku k přijímání uvádí věk užívání rozumu, nikoli však věk třetí třídy. Odpovědnost za to, aby děti přistoupily ke stolu Páně, leží na rodičích, učitelích, zpovědníkovi a faráři, kteří jsou povinni je připravit.¹³⁰ Odvolává se na dekret *Quam singulari* s tím, že děti není třeba zatěžovat plným břemenem a učit je celý katechismus.¹³¹

Autor připomíná, že až do 13. století církev neznala slavné první svaté přijímání, protože se i dětem podávala eucharistie.¹³² Varuje jen před vnější okázalostí prvního svatého přijímání, neboť svátosti nepřijímáme pro dojmy, nýbrž pro milosti.¹³³

Podobně jako dekret *Quam singulari* klade primární odpovědnost za přípravu dětí na rodiče, zvláště na matky, neboť ony jsou hlavními vychovateli dítěte¹³⁴. Dle kán. 854 CIC 1917 uvádí, že úsudek o tom, jsou-li děti dostatečně připraveny k prvnímu přijímání, náleží na prvním místě zpovědníkovi a potom na jejich rodičích nebo zákonných zástupcích.¹³⁵

Aby rodiče mohli dobře připravovat své děti k prvnímu přijímání, vybízí kněze, aby kázali o časném přijímání, každý rok předčítali dekret *Quam singulari* a připojili příslušné kánony a vybízeli rodiče k modlitbě za děti. Uvádí dále, že děti nestačí jen přivést k prvnímu svatému přijímání, ale je třeba i nadále je vést k častému sv. přijímání, poučovat a opakovat s nimi potřebné věci.¹³⁶ Nabádá rodiče, aby sami byli dětem příkladem a chodili často a zbožně ke sv. přijímání, vypravovali rádi svým dětem o Spasiteli a to už od nejtělejšího věku.¹³⁷ Ve zbytku knížky se věnuje překážkám a obtížím při provádění dekretu *Quam singulari* a také námitkám a odpovědím na ně.

---

¹²⁸ Srov. *Tamtéž*, s. 20-21.

¹²⁹ Srov. *Tamtéž*, s. 24.

¹³⁰ Srov. *Tamtéž*, s. 24.

¹³¹ Srov. *Tamtéž*, s. 25.

¹³² Srov. *Tamtéž*, s. 27.

¹³³ *Tamtéž*, s. 29.

¹³⁴ Srov. *Tamtéž*, s. 32.

¹³⁵ Srov. *Tamtéž*, s. 35.

¹³⁶ Srov. *Tamtéž*, s. 40.

¹³⁷ Srov. *Tamtéž*, s. 41.

2.2.6.5. Louis Gaston de Segur: Sv. Přijímání

Knížka není určena pro přípravu na první svaté přijímání, ale klade si za cíl pomoci kněžím při oživení ducha zbožnosti, aby bývalou horlivost opět roznítili častým svatým přijímáním, které posvětilo už první křesťany.¹³⁸ Předkládá myšlenky Matky a Učitelky církve.

Nejdříve se autor věnuje přítomnosti Ježíše v eucharistii a účelu svatého přijímání. Zdůrazňuje, že přijímání není odměnou svatosti již nabyté, nevždy zůstává prostředkem k zachování milosti k jejímu vzrůstu a k dosažení svatosti.¹³⁹ Přijímání eucharistie přirovnává k potřebě tělesného pokrmu. Vybízí k přijímání tělesnému a ne jen duchovnímu¹⁴⁰. Připomíná výzvy magisteria k častému přijímání.¹⁴¹

Po tomto úvodu uvádí a odpovídá na patnáct obav, námitek či otázek proti častému přijímání. Problematice častého přijímání dětí se věnuje až v závěru knižičky. Jako argument proti častému přijímání dětí uvádí jejich lehkomyšlnost. Odpovídá na to, že i Božský Spasitel nežádá po nich víc, než jsou schopny Mu dát a lépe zná jejich lehkomyšlnost. Dále předkládá argument obsažený i v dekretu *Quam singulari*, že eucharistie v dětech chrání jejich nevinnost¹⁴² a dává jim sílu proti zlu.¹⁴³ Vyzývá děti k častému přijímání pravidelně každou neděli a každý svátek, pokud jim nechybí dobrá vůle.¹⁴⁴ Vybízí k pěstování dětské horlivosti, která je nejlepší zárukou křesťanské budoucnosti.¹⁴⁵ Připomíná, že i v prvních stoletích byly děti připouštěny ke každotýdennímu přijímání svátostného Ježíše Krista, ze kterého čerpaly ducha víry, modlitby a horlivosti. Díky této posile církev získala zástupy dětských světců a mučedníků.¹⁴⁶

2.2.6.6. Louis Gaston de Segur: Praktické poučení o sv. přijímání

Louis Gaston de Segur nejprve pojednává o přítomnosti Ježíše v eucharistii, vysvětluje zde transsubstanciaci, i když uvedený termín nezmiňuje. Poté se autor věnuje svatému přijímání jako pokrmu. Píše, že jako si tělo pokrmem zachovává život, tak se i duše musí

---

¹³⁸ SEGUR, L. G., *Sv. přijímání*, Praha 1932, s. 5.

¹³⁹ *Tamtéž*, s. 8.

¹⁴⁰ *Tamtéž*, s. 8.

¹⁴¹ *Tamtéž*, s. 9.

¹⁴² *Srov. Tamtéž*, s. 37.

¹⁴³ *Tamtéž*, s. 39.

¹⁴⁴ *Tamtéž*, s. 38.

¹⁴⁵ *Tamtéž*, s. 39.

¹⁴⁶ *Tamtéž*, s. 39

ohlížet po pokrmu,¹⁴⁷ jinak záhy klesá do hříchu. Dalším probíraným tématem je příprava na sv. přijímání, abychom přijímali dobře. Přípravu rozděluje na vzdálenou přípravu a blízkou. Snaží se vést dítě k uvědomění si velikosti a vznešenosti chvíle svatého přijímání a vybízí ho, aby přistupovalo k oltáři usebraně, skromně, prostě, se sklopeným zrakem a s myslí upřenou na Boha.¹⁴⁸ Uvádí i praktické rady pro přijímání hostie. Po přijímání vybízí dítě k uvědomění si přijatého daru a ponoření se do Boha a připojuje čtyři modlitby, které může použít jako díkučinění po sv. přijímání.

Dále krátce pojednává o účincích svatého přijímání. Poté popisuje způsoby přijímání a hovoří o horlivém přijímání, které nespočívá v pocitech, ale je otázkou vůle. Vybízí k přípravě na přijímání zbožnou a usebranou modlitbou.¹⁴⁹ Dítě se snaží vést k vděčnosti, když se dostaví dobré pocity, ale varuje ho před domýšlivostí, že prožívané pocity jsou odměnou za jeho dokonalost.¹⁵⁰ Rovněž varuje před vlašným přijímáním, které spočívá v přijímání bez přípravy nebo bez usebranosti,¹⁵¹ a nehodným přijímáním ve stavu těžkého hříchu i nedodržením eucharistického půstu.¹⁵²

Autor se odvolává na Pia X. a vybízí dítě k častému a pravidelnému přijímání, pokud možno každou neděli a každý svátek.¹⁵³ Díky častému přijímání si tak lépe uchová nevinnost,¹⁵⁴ naučí se dobře modlit a milovat Boha¹⁵⁵. V závěru nabádá k vytrvalosti po prvním svatém přijímání, kterým teprve začíná život oddanosti Bohu a pouti k Bohu, vede je i k růstu v lásce k Pánu Ježíši.¹⁵⁶

V závěru kniha pojednává o svatém přijímání nemocných dětí. Rodiče mají být prostředníky mezi nemocným a zpovědníkem, aby dítě nezůstávalo bez posily drahocenných svátostí.¹⁵⁷ Opakuje ustanovení dekretu *Quam singulari*, že dítě může a má vykonat první svaté přijímání, octlo-li se tváří v tvář smrti, a přitom není třeba, aby znalo celý katechismus, stačí, rozezná-li eucharistii od obyčejného pokrmu.¹⁵⁸

---

¹⁴⁷ SEGUR, L. G., de, *Praktické poučení o sv. přijímání*, Praha 1935, s. 11.

¹⁴⁸ *Tamtéž*, s. 21.

¹⁴⁹ *Tamtéž*, s. 36.

¹⁵⁰ *Tamtéž*, s. 34-35.

¹⁵¹ *Tamtéž*, s. 36-37.

¹⁵² *Tamtéž*, s. 39-42.

¹⁵³ *Tamtéž*, s. 47.

¹⁵⁴ *Tamtéž*, s. 42-43.

¹⁵⁵ *Tamtéž*, s. 44-45.

¹⁵⁶ *Tamtéž*, s. 53.

¹⁵⁷ *Tamtéž*, s. 55.

¹⁵⁸ *Tamtéž*, s. 57.

2.2.6.7. Jan Houkal: První svaté přijímání

Publikace si klade za cíl připomenout, proč potřebujeme svatou zpověď, svaté přijímání i ostatní svátosti, jak je v nich Ježíš přítomen, a poradit, jak se na tyto svátosti dobře připravit. Snaží se poukázat, jak se přijímání svátostí projevuje v našem životě.

Úvodními tématy jsou potřeba Boha a svátostí k našemu životu. Bůh se sklání k člověku a přichází k nám a to nejen před dvěma tisíci roky, ale i dnes ve svátostech. V dítěti se snaží povzbudit touhu po Bohu.¹⁵⁹ Dále se věnuje potřebě svatého přijímání v našem životě. Poukazuje na to, jak Bůh připravoval eucharistii ve Starém zákoně, dále na její ustanovení Ježíšem Kristem i jak se mše sv. měnila v průběhu dějin.¹⁶⁰

Poté se zabývá svatou zpovědí. Téma začíná potřebou zpovědi v našem životě.¹⁶¹ Poukazuje na přípravu této svátosti již ve Starém Zákoně¹⁶² a jejím ustanovením Ježíšem Kristem¹⁶³ i jejím dějinným vývojem¹⁶⁴. Oproti ostatním příručkám se tato věnuje tématu hříchu velice důkladně¹⁶⁵, předkládá nauku o prvotním hříchu a dědičné vině a jejích dnešních důsledcích¹⁶⁶. Snaží se vést děti k rozlišení těžkého a lehkého hříchu.¹⁶⁷ Pak probírá jednotlivé části svátosti pokání.¹⁶⁸

Přípravu na svaté přijímání začíná autor vysvětlením pojmu eucharistie a důležitostí mše sv.¹⁶⁹ Rozebírá a podrobně vykládá jednotlivé části mše sv. a poukazuje, že zpřítomňují celé dějiny spásy.¹⁷⁰ Poslední dvě témata mají za cíl pomoci dítěti v pochopení rozdílu mezi chlebem eucharistickým a obyčejným. Svaté přijímání je zde představeno jako pokrm, který nám dává sílu v boji proti pokušení a zlu.¹⁷¹ V závěru přípravy na svaté přijímání jsou rozebírány praktické otázky.¹⁷² Příručka končí zpovědním zrcadlem.¹⁷³

Dekret *Quam singulari* výslovně nezmiňuje. Snaží se vést dítě podle tohoto dekretu k rozlišení dobrého a zlého a k rozlišení obyčejného chleba od eucharistie, ve kterém je přítomný sám Ježíš Kristus.

---

¹⁵⁹ HOUKAL, J, *První svaté přijímání*, 1. Praha, 1932., s. 11-29.

¹⁶⁰ *Tamtéž*, s. 30-40.

¹⁶¹ *Tamtéž*, s. 41.

¹⁶² *Tamtéž*, s. 43.

¹⁶³ *Tamtéž*, s. 45.

¹⁶⁴ *Tamtéž*, s. 47.

¹⁶⁵ *Tamtéž*, s. 52-66.

¹⁶⁶ *Tamtéž*, s. 55.

¹⁶⁷ *Tamtéž*, s. 58.

¹⁶⁸ *Tamtéž*, s. 68-83.

¹⁶⁹ *Tamtéž*, s. 84.

¹⁷⁰ *Tamtéž*, s. 85-93.

¹⁷¹ *Tamtéž*, s. 94-98.

¹⁷² *Tamtéž*, s. 99-110.

¹⁷³ *Tamtéž*, s. 111-122.

2.2.6.8. Dr. Karel Kašpar: Nechte maličké k Ježíškovi a nebraňte jim

Pastorační příručka je věnovaná kněžím, matkám i dětem. V úvodu autor připomíná, že žijeme v době, kdy vymizela víra v Boha, ačkoliv věčnost a záchrana je možná jen u Ježíše Krista. Proto vybízí k posilování duše, která podobně jako tělo potřebuje potravu. Vládne neřest a hřích, protože lidé přestali dávat nadpozemským chlebem duši život, která pak pochopitelně slábne.¹⁷⁴ Chválí papeže Pia X., který pozval maličké ke stolu Páně. Uvádí, že nepředepsal nic nového, jen připomněl Čtvrtý lateránský koncil a Tridentický koncil a překonal jed jansenismu.¹⁷⁵

Knížečka je členěna do čtyř částí. První připomíná, kdo má připravovat dítě k přijímání.¹⁷⁶ Druhá část připomíná, co má dítě vědět před svatým přijímáním. Zde rozlišuje dva případy, je-li dítě na smrt nemocné a mimo nebezpečí smrti. V prvním případě stačí, aby dokázalo rozeznat eucharistii od obyčejného chleba. V druhém případě požaduje dle schopností dítěte pochopení šestera základních pravd a přijetí svatého přijímání přiměřeně svému věku zbožně.¹⁷⁷ Třetí část se věnuje svaté zpovědi dítek. U dětí v prvních letech školní docházky počítá spíše se zpovědí ze zbožnosti než z nutnosti.¹⁷⁸ Uvádí, že tato zpověď má především výchovný význam.¹⁷⁹ Pomůcku, jak se má dítě zpovídat, vidí nejprve v domácí přípravě¹⁸⁰, poté popisuje svatou zpověď v kostele¹⁸¹ a povzbuzuje k vytrvalosti po svaté zpovědi.¹⁸² Čtvrtá část se věnuje přípravě na svaté přijímání a postupuje stejně jako u svaté zpovědi.¹⁸³

---

¹⁷⁴ KAŠPAR, K., *Nechte maličké k Ježíškovi a nebraňte jim*, Hradec Králové [sine tempore], s. 3.

¹⁷⁵ *Tamtéž*, s. 4-5.

¹⁷⁶ *Tamtéž*, s. 6-8.

¹⁷⁷ *Tamtéž*, s. 8-9.

¹⁷⁸ *Tamtéž*, s. 16.

¹⁷⁹ *Tamtéž*, s. 17.

¹⁸⁰ *Tamtéž*, 18-20.

¹⁸¹ *Tamtéž*, 21-23.

¹⁸² *Tamtéž*, 23-24.

¹⁸³ *Tamtéž*, 24-30.

2.2.6.9. Dr. Čeněk Tomáško: Ježíškovo sluníčko

Knížka je určena dětem přistupujícím k svatému přijímání a jejich matkám. Jedná se o životopis Marie Lucie Lambertové. V první části knižky se vypráví o narození a dětství této dívky. Druhá část se více než životopisu věnuje vztahu Marie Lucie k Ježíši v eucharistii ve svatostánku. Počítá s tím, že děti k přijímání připravují rodiče. Snaží se je povzbudit, aby dítě vedli k tomu, aby se těšilo na setkání s Ježíšem (touha po Ježíši¹⁸⁴) a ne na krásné šaty.¹⁸⁵ Rodiče by měli přivést dítě k opravdové touze po Kristu.¹⁸⁶

Snaží se vést k poznání, že pravá radost a štěstí je ve svátostném Kristu.¹⁸⁷ Důraz klade na rozlišování. Cílem je přijetí pravdy víry, že v proměněné hostii je přítomen sám Ježíš; vede dítě k rozlišení rozdílu mezi pohádkou a biblickými příběhy.¹⁸⁸ Vybízí nejprve k tomu, aby bylo dítě seznámeno se životem Ježíše, ale větší důraz klade na zušlechtění duše, tj. vykořeňování dětských chybiček dříve, než přerostou v hřích.¹⁸⁹ Pro přípuštění k eucharistii vyžaduje, aby se dítě umělo modlit, mělo rádo Ježíše a toužilo po něm.¹⁹⁰ Vybízí i k díkučinění po přijímání.

Připomíná rovněž, aby se nebránilo dětem přistupovat často k eucharistii, třeba i denně, pokud mají upřímnou touhu¹⁹¹, protože mravní síla dětí je závislá na spojení se svatostánkem.¹⁹² Objevuje se zde i další téma z dekretu *Quam singulari*, že časté přijímání se má projevovat v růstu ctností.¹⁹³

Knížka klade důraz na modlitbu jako projev vděčnosti Bohu, na skutky milosrdenství a skutky lásky jak k bližnímu (pomoc rodičům, potřebným, soucit s potřebnými a trpícími), tak i k Bohu. Vede také děti, aby si všímaly krásy stvořené přírody a po vzoru sv. Františka z Assisi za ni chválily Boha.

Poslední kapitola vypráví o konci života Marie Lucie, v níž předkládá dětem pravdu víry o eucharistii jako začátku a předtuchy nebeského života. Závěr této knihy vybízí matky, aby daly chladnoucímu světu mnoho takových sluníček.¹⁹⁴

---

¹⁸⁴ TOMÁŠKO, Č., *Ježíškovo sluníčko*, [sine loco]. [sine tempore].., s. 30.

¹⁸⁵ *Tamtéž*, s. 24.

¹⁸⁶ *Tamtéž*, s. 30-31.

¹⁸⁷ *Tamtéž*, s. 29. 49.

¹⁸⁸ *Tamtéž*, s. 32.

¹⁸⁹ *Tamtéž*, s. 34.

¹⁹⁰ *Tamtéž*, s. 36.

¹⁹¹ *Tamtéž*, s. 41.

¹⁹² *Tamtéž*, s. 42.

¹⁹³ *Tamtéž*, s. 46-47.

¹⁹⁴ *Tamtéž*, s. 61.

2.2.6.10. Jaroslav Ovečka SJ: Svaté přijímání

V úvodu se autor odvolává na dva dekrety Pia X: dekret *Sacra Tridentina Synodus* o časném i každodenním sv. přijímání pro všechny věřící z r. 1906¹⁹⁵, který celý přepisuje, a dekret *Quam singulari* z r. 1910, který vykládá.¹⁹⁶ Knížka má sloužit k rozšíření znalosti a k dobrému porozumění těmto dekretům.

V první části se věnuje častému svatému přijímání. Opakuje pozvání otce Pia X. k častému, ba každodennímu přistupování ke stolu Páně.¹⁹⁷ Poukazuje, že jako je třeba každodenně sytit tělo chlebem, tak je třeba sytit i duši Nejsvětější svátostí pod způsobou chleba.¹⁹⁸ Odvolává se na modlitbu Otčenáš, ve které prosíme nebeského Otce o chléb náš vezdejší. V této modlitbě nemáme myslet jen na hmotný chléb, ale i na chléb pro duši. Ježíš zůstává s námi po všechny dny.¹⁹⁹ Poukazuje na příklad prvotní církve, kde křesťané denně přistupovali k přijímání. Rovněž vzpomíná na církevní otce²⁰⁰ a papeže Pia X.²⁰¹ Připomíná, že sv. přijímání je síla, lék a strava potřebná pro život duše.²⁰² Největším neštěstím člověka je hřích a nejlepším prostředkem k životu bez hříchu je přijímání eucharistie každý den.²⁰³ Poté uvádí podmínky pro každodenní přijímání tj. být ve stavu milosti²⁰⁴ a mít správný úmysl.²⁰⁵ V závěru této části se věnuje námitkám proti častému přijímání a odpovídá na ně.²⁰⁶

Druhá část je věnována prvnímu svatému přijímání. Rodiče a vychovatele mají pečovat o nevinnost dětské duše.²⁰⁷ Z dítěte vyrostě radostné a čisté Boží dítě, bude-li jej vychovávat Bůh v Nejsvětější svátosti, neboť jedině On zajišťuje čisté srdce.²⁰⁸ Dítě je proto povinno přijímat od chvíle, kdy je schopno hříchu, aby si mohlo chránit život milosti.²⁰⁹ Odvolává se na Čtvrtý lateránský koncil²¹⁰, Tridentický koncil²¹¹ i na papeže Pia X.²¹² Rovněž je připomenuto, že odpovědnost za plnění příkazu zpovědi a přijímání, jímž je dítě zatíženo,

---

¹⁹⁵ OVEČKA, J., *Svaté přijímání*, Praha 1947, s. 5-13.

¹⁹⁶ *Tamtéž*, s. 14-26.

¹⁹⁷ Srov. *Tamtéž*, s. 27.

¹⁹⁸ Srov. *Tamtéž*, s. 28.

¹⁹⁹ Srov. *Tamtéž*, s. 29.

²⁰⁰ Srov. *Tamtéž*, s. 30.

²⁰¹ Srov. *Tamtéž*, s. 31.

²⁰² Srov. *Tamtéž*, s. 35.

²⁰³ Srov. *Tamtéž*, s. 35-36.

²⁰⁴ Srov. *Tamtéž*, s. 37-38.

²⁰⁵ Srov. *Tamtéž*, s. 39-40.

²⁰⁶ Srov. *Tamtéž*, s. 41-53.

²⁰⁷ Srov. *Tamtéž*, s. 55.

²⁰⁸ Srov. *Tamtéž*, s. 56.

²⁰⁹ Srov. *Tamtéž*, s. 57.

²¹⁰ Srov. *Tamtéž*, s. 58.

²¹¹ Srov. *Tamtéž*, s. 59.

²¹² Srov. *Tamtéž*, s. 59.

spadá na rodiče, zpovědníka, učitele, vychovatele a faráře.²¹³ Dítě má vykonat přípravu a díkyčinění podle sil a se zbožností podle svého věku. Vyžadovány jsou ovšem dobrý úmysl a čisté srdce. Svatá zpověď je povinná jen tehdy, když dítě spáchalo těžký hřích, je však užitečná.²¹⁴ Autor uvádí, co by dítě mělo před prvním sv. přijímáním vědět a odvolává se na kan. 854 §1-3 CIC 1917.²¹⁵ Věnuje se i věku ke zpovědi i k přijímání. S odvoláním na dekret *Quam singulari* uvádí věk rozlišování; přesné určení tohoto věku pak přísluší rodičům a vychovatelům. Pokud se objeví pochybnosti, zda dítě již dospělo věku rozlišování, je možné ho vést ke svátostem. V nebezpečí života však smí být zaopatřeno svatými svátostmi.²¹⁶ V závěru se věnuje námitkám proti přijímání eucharistie dětmi.²¹⁷

2.2.6.11. Josef Brtník: Příprava dětí s rodiči na svátost smíření a první svaté přijímání

Josef Brtník se snaží probudit odpovědnost rodičů k přípravě svých dětí, která se nemůže omezit jen na školní výuku náboženství. Vybízí ke katechizování nejen dětí, ale i jejich rodičů, protože oni mají být dětem prvními učiteli víry. Vychází z předpokladu dekretu *Quam singulari*, že děti k přijímání mají primárně připravovat rodiče a kněz má přípravu jen doplnit, protože příprava nemá vycházet z teoretického poučení ve škole, ale z života v rodině. Snaží se i rodičům pomoci i v růstu jejich osobní víry.²¹⁸

Po úvodních tématech křest a víra, jsou probírána jednotlivá přikázání desatera, i když nejsou výslovně jmenována. Poté poukazuje na Ježíšovu lásku k hříšníkům, který, ač by mohl spravedlivě trestat, projevuje jim své milosrdenství a očekává jejich návrat.²¹⁹ Následně jsou probírány jednotlivé části svátosti smíření.²²⁰ Příprava na první svaté přijímání začíná tématem Ježíšovy večeře s apoštoly a ustanovením eucharistie²²¹, poté poukazuje na to, že i nás dnes zve Ježíš ke svému stolu²²². Zdůrazňuje Ježíšovu přítomnost uprostřed Božího lidu a popisuje jednotlivé části mše svaté.²²³ Závěr je věnován přípravě na mši sv., která musí

---

²¹³ Srov. *Tamtéž*, s. 60.

²¹⁴ Srov. *Tamtéž*, s. 63.

²¹⁵ Srov. *Tamtéž*, s. 64.

²¹⁶ Srov. *Tamtéž*, s. 68-69.

²¹⁷ Srov. *Tamtéž*, s. 73-76.

²¹⁸ BRTNÍK J., *Příprava dětí s rodiči na svátost smíření a svaté přijímání*, Šlapanice 1990, s. 2.

²¹⁹ *Tamtéž*, s. 22.

²²⁰ *Tamtéž*, s. 26-28.

²²¹ *Tamtéž*, s. 29.

²²² *Tamtéž*, s. 30-32.

²²³ *Tamtéž*, s. 33-39.

začínat už doma²²⁴, praktickému poučení jak přijímat²²⁵, adoraci, Ježíšově přítomnosti v eucharistii²²⁶ a eucharistii jako pokrmu na věčnost²²⁷.

2.2.6.12. Paolo Brenni a Paul Nussbaumer: Příběhy k prvnímu svatému přijímání

Knížka obsahuje dvanáct napínavých příběhů a legend, které chtějí v dítěti probudit radost z Ježíše a jeho posvátné hostiny. Nejprve převyprávuje události židovských Velikonoc, které si židé každoročně připomínali velikonoční večeří. Poté pojednává o Ježíšově poslední večeři a o ustanovení eucharistie. Snaží se dítěti ukázat, že eucharistie je slavnost svobody. Klade si za cíl, přivést ho k milosrdnému Ježíši, který nás neodsuzuje, ale odpouští nám naše hříchy podobně jako Marii Magdaléně.

Poté předkládá příběhy a legendy svatých, na kterých se snaží přiblížit praktický význam přijímání. Představují eucharistii jako pokrm pro náš život a posilu, abychom mu zůstali věrní. Vybízí děti k tomu, aby nesly Ježíše světu. Snaží se povzbudit děti k růstu ve ctinosti, zvláště štědrosti podle vzoru sv. Martina, ochoty pomoci bližnímu podle vzoru sv. Alžběty, důvěry v Ježíše podle příkladu sv. Františka. V závěrečné modlitbě dítě prosí Ježíše, aby mu pomohl žít podle příkladu svatých v této knížce.

2.2.6.13. Dr. Jaroslav Studený: První svaté přijímání

Tato příručka má dvě části. První část připravuje děti na první svatou zpověď, druhá část se věnuje přípravě na první svaté přijímání. Jednotlivá témata většinou vycházejí z biblického příběhu, který volně interpretují. Na konci knížky je zařazena modlitba před svatým přijímáním a modlitba po svatém přijímání; za nimi jsou připojeny hlavní modlitby a pravdy.

Příprava na svátost smíření začíná příběhem vyhlášení desatera na Sinaji, poté následuje několik příkladů z evangelia, kde Ježíš odpouští lidem jejich hříchy. Je zdůrazněna Ježíšova moc odpouštět hříchy lidí a zásadní podmínka pro odpuštění hříchů - tj. upřímná lítost. Mocí odpouštět hříchy pověřil Ježíš apoštoly, od nich přešla na biskupy a kněze. Poté se autor věnuje vlastní svaté zpovědi a rozebírá její jednotlivé části. Důraz klade na zpytování

---

²²⁴*Tamtéž*, s. 41-42.

²²⁵*Tamtéž*, s. 42-43.

²²⁶*Tamtéž*, s. 43-44.

²²⁷*Tamtéž*, s. 44-45.

svědomí ve světle Ducha svatého podle desatera. Pokaždé poukazuje na praktický a pozitivní význam přikázání pro život.

Příprava na svaté přijímání začíná poukázáním na předobrazy eucharistie. Připomíná, jak Bůh živil Izraelity na poušti a Ježíšovo rozmnožení chleba, které mají vést k přijetí pravdy víry, že Ježíš je chléb živý sám přítomný v eucharistii. Dalším probíraným tématem je ustanovení eucharistie při poslední večeři a dnešní zpřítomnění tohoto tajemství při každé mši svaté. Eucharistii ukazuje jako pokrm na cestě do nebe a posilu v boji proti hříchu. Snaží se v dítěti probudit touhu po Ježíši, aby mu dokázalo otevřít srdce a pozvat ho do něj. V závěru jsou stanoveny podmínky pro svaté přijímání s pobídkou k častému přijímání.

Dekret *Quam singulari* se zde výslovně nezmiňuje. Dítě se snaží vést podle dekretu k rozlišení dobrého a zlého a k rozlišení obyčejného chleba od eucharistie.

2.3. Vyhodnocení recepce dekretu *Quam singulari*

Snažil jsem se poukázat na to, jak byli věřící vybízeni po vydání dekretu *Quam singulari* k častému až dennímu přijímání eucharistie. Vybízeni byli i ke svátosti pokání a k růstu křesťanského způsobu života i růstu ctností, zvláště touhy po Nejsvětější svátosti. Poukazovalo se na to, že podobně jako tělo se musí sytit pozemským chlebem, tak také duši je třeba sytit nebeským chlebem tj. eucharistií. Pokrok v růstu ve ctnosti, křesťanského způsobu života i touhy po eucharistickém Ježíši se vyžadoval i u dětí, které se připravovaly na přijetí těchto svátostí. Dítě mělo být vedeno k životu modlitby, starší děti k náboženskému životu.

Zodpovědnost v přípravě byla položena primárně na knězi (faráři, zpovědníkovi) a rodičích. Požadovala se tedy spolupráce rodičů a farářů. Prosadila se snaha velmi záhy uvádět děti k přijímání hned po probuzení rozumu, aby byly svátostným pokrmem posilovány v boji proti hříchu dříve, než ztratí svou nevinnost. Jako podmínka pro přístup k eucharistii byla přijata schopnost užívání rozumu, která se měla projevovat rozlišováním dobrého od zlého a eucharistie od obyčejného chleba. Znalost plné křesťanské nauky neměla být vyžadována, jen články víry nutné ke spáse. Počítalo se však, že příprava bude doplněna později. Poučení před přijetím eucharistie bylo závazné. Bez předchozího poučení mohla být dítěti podána eucharistie jen jako viaticum. V našem prostředí byla potřeba nahradit školní výuku mimoškolní přípravou. U dítěte se požadoval věk, kdy bylo schopné rozlišování dobrého od zlého, tj. věk mravního růstu svědomí. Věk pro přijetí eucharistie a svátosti smíření byl Českou biskupskou konferencí stanoven mezi 8. až 12. rokem dítěte, ale měl se primárně brát na zřetel duchovní pokrok dítěte.

První roky po zveřejnění tohoto dekretu byli věřící vybízeni k častému svatému přijímání.²²⁸ Zřetelná je snaha o povznesení duchovního života: k přijímání eucharistie se vyžadoval růst v modlitbě a příprava na eucharistii, která se měla projevovat touhou po ní. K probuzení touhy po eucharistii se věřícím ukazovaly účinky eucharistie, zvláště se zdůrazňovala posila v boji s hříchem a posila na cestě do nebe.²²⁹

Ve dvacátých letech byli věřící stále nabádáni k častému přijímání eucharistie. Do popředí však začíná vystupovat nové téma: vybízení k ranému přijímání eucharistie a svaté zpovědi. Projevuje se snaha rozšířit tyto svátosti hlavně mezi mladými²³⁰. Dále se usiluje o probuzení touhy dětí po Ježíši Kristu v eucharistii. Podobně jako v dekretu *Quam singulari* se kritizovalo odpírání eucharistického Ježíše malým dětem. Zdůrazňuje se, že k připuštění k prvnímu svatému přijímání není třeba důkladného poučení, ale postačí jen seznámení s nezákladnějšími pravdami víry. Připomenuty bývaly nutné podmínky k přistoupení ke stolu Páně: být ve stavu milosti posvěcující, schopnost rozlišení eucharistie od obyčejného chleba a eucharistický půst.

Ve třicátých letech církev stále vybízela k náboženské horlivosti skrze časté přijímání eucharistie. Připomínala se přítomnost Ježíše v eucharistii, která v dětech chrání původní nevinnost získanou na křtu a posiluje je v boji s hříchem²³¹, proto mají děti přijmout eucharistii dříve, než o svou nevinnost přijdou upadnutím do hříchu.²³² Eucharistie se vnímala jako nutný prostředek ke spáse pro ty, kdo již dospěli užívání rozumu. Zdůrazňovala se odpovědnost rodičů, připravovat své děti k přijetí svaté zpovědi a eucharistie, a také faráře. Rodiče byli vyzýváni, aby se stali příkladem svým dětem v častém a zbožném přijímání eucharistie.²³³

Ve čtyřicátých letech se zdůrazňovala předcházející témata, např. vybízení rodičů, aby vedli děti k eucharistii a důraz na růst ve ctnostech. Objevuje se však snaha vést dítě k díkyčinění po přijímání.²³⁴

V padesátých, šedesátých sedmdesátých a osmdesátých letech pravděpodobně kvůli vládnoucímu režimu, který nepřál církevnímu a náboženskému životu, jsem nebyl schopen dohledat žádné příručky. V Actech curie olomoucké arcidiecéze se v 70. a 80. letech

---

²²⁸ Srov. Kapitola 2.2.6.1. Josef Frassinetti: Hody Božské lásky, nebo Kapitola 2.2.6.2. Štěpán Antonni: Proč tolik neoprávněných obav před častým a denním sv. přijímání?.

²²⁹ Srov. Frassinetti, J., *Hody božské lásky*, Praha 1910, s. 70-85.

²³⁰ Srov. Lutislav, K., *Eucharistie a mládež*, Brno 1928.

²³¹ Srov. Segur, L. G., *Svaté přijímání*, Praha 1932. Segur, L. G., de, *Praktické poučení o sv. přijímání*, Praha 1935.

²³² Srov. Tamtéž., Jeřábek, K., *Chléb života a duše dítěte*, Líšeň u Brna 1930., nebo Kašpar, K., *Nechte maličké k Ježíšovi a nebraňte jim*, Hradec Králové 1923, s. 3.

²³³ Srov. Jeřábek, K., *Chléb života a duše dítěte*, Líšeň u Brna 1930.

²³⁴ Srov. Ovečka, J., *Svaté přijímání*, Praha 1940.

s odvoláním na Čtvrtý lateránský koncil zdůrazňoval věk rozlišování dobrého a zlého, růst mravního svědomí dítěte. Vyžadovala se výchova svědomí dítěte, kde primární odpovědnost za ni byla spatřována v rodině; kněží a rodiče byli zváni k vzájemné spolupráci. Došlo k ustanovení povinnosti projít přípravou před přijetím svatého přijímání a svaté zpovědi. Postupně došlo k rozlišení přípravy pro předškolní děti, u nichž stačilo poučení o základních pravdách víry a plnění povinnosti ranní a večerní modlitby, a pro školní děti, u nichž se vyžadoval systematičtější náboženský život: předpokládala se nedělní účast na slavení mše svaté.

Další příručky pro přípravu na první svátost smíření a svaté přijímání se objevují až v devadesátých letech. V nich se odpovědnost za přípravu dětí klade na rodiče, kteří jsou prvními učiteli víry, proto je třeba poskytnout jim katechezi. Kněz má jen rodinnou přípravu doplnit.²³⁵ Objevuje se snaha, aby příprava neprobíhala jen teoreticky, ale aby vycházela ze života a směřovala k životu. Děti se měly připravit tak, aby po přijetí eucharistie mohly nést Ježíše do světa.²³⁶ V přípravě se kladl důraz na přítomnost Ježíše Krista v eucharistii a ustanovení eucharistie při poslední večeři. Pozornost se věnuje i předobrazům eucharistie. Eucharistie je představena jako pokrm na cestě do nebe a jako posila v boji proti hříchu. Důraz je položen i na desatero a rozlišování dobrého od zlého podle jednotlivých přikázání desatera.²³⁷

---

²³⁵ BRTNÍK J., *Příprava dětí s rodiči na svátost smíření a svaté přijímání*, Šlapanice 1990.

²³⁶ Srov. BRENNI P., NUSSBAUMER P., *Příběhy k prvnímu svatému přijímání*, Havlíčkův Brod 1991.

²³⁷ Srov. DR. STUDENÝ, J., *První svaté přijímání*, Olomouc 1996.

3. Současná diskuze ohledně přípravy k první svaté zpovědi a k svatému přijímání

Odvoláme-li se na sv. Ireneje, můžeme uvést tuto kapitolu jeho slovy: „Náš způsob myšlení se shoduje s eucharistií a eucharistie zase potvrzuje náš způsob myšlení.“²³⁸ Jestliže přijetí eucharistie dovršuje celé uvedení do křesťanského života – je to poslední iniciační svátost, křest a biřmování (jak víme z dějin svátostí, pořadí iniciačních svátostí sleduje trochu jinou logiku, než jaká je běžná latinská praxe) k ní směřují a v ní nalézají své plné rozvinutí. Skrze eucharistii se člověk podílí s celým společenstvím církve na samotné Kristově oběti. Inicie se proto dotýká způsobu myšlení, které je pro *nového člověka* péčí o svěřený dar Božího života při křtu svatém. Obsahem je identifikace eucharistie s obětí Kristovou a naší. Tato oběť je v tajemství těla a krve – v reálné přítomnosti Krista. V eucharistické oběti je přítomna oběť kříže a tato oběť je výrazem lásky až do krajnosti pro jeho snoubenku Církev. Díky eucharistické oběti se spojujeme s nebeskou liturgií a předjímáme věčný život, kdy Bůh bude všechno ve všem (srov. 1Kor 15,28). Při přípravě k dovršení křesťanské iniciace nemůžeme nikdy odhlédnout od tohoto dogmatického základu svátostí.

3.1. Postbaptismální pastore dětí

V dnešní době křesťanská iniciace prochází obnovou v důsledku změny jejího chápání: dochází k posunu z pojetí, které lze charakterizovat jako přípravu na přijetí svátost, k pojetí, které můžeme nadepsat jako uvedení do plného křesťanského života. Při tomto postupu svátosti dostávají svoji novou symbolickou funkci a oprostují se od zužujícího požadavku po teoretických znalostech k praxi utváření životního stylu. Svátosti propojují lidský život s Božím životem, takže se stávají znamenými lidské zkušenosti Božího působení v životě člověka. Z formálního hlediska můžeme rozlišit dva odlišné případy iniciace: dítě ve věku 7-14 let, které vstupuje do katechumenátu, protože má před sebou křest, který ještě nepřijalo, a jeho vrstevník, který již křest přijal jako nemluvně a musí ještě „doplnit“ svoji iniciaci k přijetím biřmování a eucharistie.²³⁹

Můžeme připomenout, že antická církev, pokud víme, slavila křest dětí pouze tehdy, když se jednalo o křest dětí pokřtěných věřících, aby byla dána záruka skutečné výchovy ve

²³⁸ IRENEJ, *Adversus haereses*, 4,18,5, in PG 7,1028.

²³⁹ Srov. P. AMBROS. *Svátostná pastore v českém sekulárním kontextu*, s. 201-202.

víře a v křesťanském životě.²⁴⁰ I dnes církev vyžaduje záruku výchovy ve víře: „Milí rodiče a kmotře, přinesli jste toto dítě [přivedli] ke křtu, aby se stalo dítětem Božím (...), musíte před ním vydávat svědectví Kristu slovem i životem. Když tedy podle své víry přijímáte tento úkol, rozpomeňte se na svůj křest a vyznejte víru v Krista, neboť to je víra církve a malé děti je možné křtít, jen když se církev za ně zaručí svou vírou.“²⁴¹ Taktéž Kodex kanonického práva k dovolenosti křtu dítěte mimo nebezpečí smrti požaduje opodstatněnou naději na výchovu v katolickém náboženství. Pokud tato naděje zcela chybí, křest se odloží.²⁴²

Když dnes rodiče žádají o křest svého dítěte, jeví se jako velice důležité věnovat pozornost skutečné životní situaci rodičů a jejich očekávání, z nichž pastorační intervence vychází. Cílem je navázání takového rozhovoru, jež napomáhá rodičům k hledání a přijetí, hlubších důvodů, než sami obvykle udávají. Podstatné se stává propojení osobního růstu dítěte jako hlubšího zakořenění v Kristu, svém životním povolání křesťana a plnější účast na životě křesťanského společenství. Příprava na křest dítěte se tak může stát příležitostí, aby i rodiče znovu objevili hodnotu vlastního křtu a spolupracovali na přípravě nutného prostředí, kterým budou dávat záruku oprávněné naděje, že jejich děti budou vychovávány v katolické víře.²⁴³ Tím by se také naplnila výzva papeže Pia X., který zdůraznil odpovědnost rodičů za plnění příkazu alespoň roční svaté zpovědi a ročního přijímání a předpoklad, že rodiče jsou prvními vychovateli dětí ve víře.

3.2. Podmínky pro uvedení do plného křesťanského života dětí

3.2.1. Obřady Uvedení do křesťanského života a jejich vztah ke slavení svátosti pokání a prvního svatého přijímání

Obřady *Uvedení do křesťanského života* počítají se samostatnými obřady pro uvedení školních dětí, které už nabyly schopnosti užívání rozumu a jsou schopné náboženské výuky, odpovídající jejich schopnostem osvojit si první základy křesťanského života. Jejich vhodné uplatnění v pastorační farnosti, rodin a dětí jsou nejvhodnější cestou, jako postupně měnit podobu období před přijetím svátostí pokání a eucharistie. Obřady předpokládají, že tyto děti jsou už schopny žít v sobě víru a podle svého svědomí z ní žít. Nejde však s nimi jednat jako s dospělými, protože jejich chování je ještě dětské podle jejich osobní zralosti a jsou

---

²⁴⁰ Srov. *Tamtéž*, s. 203.

²⁴¹ *Křestní obřady*, s. 53, 93.

²⁴² CIC 1983, kán 868, §1 odst. 2.

²⁴³ Srov. AMBROS, P. *Svátostná pastorační práce v českém sekulárním kontextu*, s. 204.

závislé na rodičích nebo na těch, kdo se o ně starají a také podléhají vlivu svých vrstevníků i společnosti.²⁴⁴ Vyžaduje se po nich vlastní konverze přiměřeně vyspělá jejich věku a také výchova, kterou děti potřebují. Obřady vybízí k přizpůsobení se duchovní cestě žadatelů, tj. jejich pokroku ve víře a v katechetickém poučení.²⁴⁵ Odpovědnost za pokrok při přípravě připisují pomoci a příkladu vrstevníků, počítá se i s podporou společenství dětí stejně starých a už pokřtěných, které se připravují na biřmování a svaté přijímání, i s podporou rodičů.²⁴⁶ Požadováno je přezkoumání, zda jsou dostatečně iniciovány do života osobní svatosti a poslání farního společenství, aby mohli s co největším užitekem slavit ve svátostech tajemství víry spolu se svými vrstevníky.²⁴⁷ Vybízí i k tomu, aby se tyto obřady přijetí do katechumenátu konaly za účasti věřících, nepovažují, však za nutné, aby se konaly za účasti celého farního společenství, jen jeho zástupců, především těch, s kterými žijí.²⁴⁸ Obřady umožňují pokřtěným dětem v rámci skrutinií poprvé přistoupit k svátosti pokání, i když ještě doba přípravy k přijetí eucharistie bude pokračovat.²⁴⁹ Protože samotný obřad křtu dítěte je podle liturgických knih nejvhodnější konat o velikonoční vigílii nebo následující neděli, předpokládá se účast celého farního společenství.²⁵⁰

3.2.2. Křestní obřady dětí a jejich vztah ke slavení svátosti pokání a prvního svatého přijímání

Křestní obřady jsou liturgickou knihou, která je určena pro iniciaci nemluvňat a dětí, které nedospěly k vlastnímu rozumnému úsudku a nemohou vyznávat svou vlastní víru.²⁵¹ Z tohoto důvodu nepočítá s žádným obdobím katechumenátu a přípravy. Předpokládá však dovršení svátosti výchovou ve víře, ve které byly pokřtěny a jejímž základem svátost křtu je.²⁵² Po křtu připomíná, že rodiče mají z vděčnosti k Bohu i z věrnosti k úkolu, který přijali, přivádět děti k poznání Boha, jehož adoptivním synem se stalo. Mají též připravovat dítě k biřmování a přijímání, v čemž jím má farář přiměřeně pomáhat.²⁵³ Významná je pro pastorační skutečnost jednoty iniciačních procesů, které obsahují jednotlivé fáze, v nichž se liturgická gesta stávají součástí zkušenosti vyjadřované svátostnými symboly. Ty hovoří o

---

²⁴⁴ Srov. *Uvedení do křesťanského života*, s. 141, čl. 306.

²⁴⁵ Srov. *Tamtéž*, čl. 307.

²⁴⁶ Srov. *Tamtéž*, čl. 308.

²⁴⁷ Srov. *Tamtéž*, čl. 310.

²⁴⁸ Srov. *Tamtéž*, čl. 311.

²⁴⁹ Srov. *Tamtéž*, s. 152, čl. 332.

²⁵⁰ Srov. *Tamtéž*, s. 152, čl. 332.

²⁵¹ *Křestní obřady*, s. 17, 1.

²⁵² *Tamtéž*, 3.

²⁵³ *Tamtéž*, s. 18, 5.

jádru svátostné události: „Svátosti, jimiž jsme uváděni do křesťanského života, osvobozují od moci temnot, přivtělují ke Kristově smrti, pohřbu i zmrtvýchvstání, udělují Ducha adoptivních dětí Božích a dávají účast na oslavě památky smrti i zmrtvýchvstání Páně ve společenství s veškerým Božím lidem.“²⁵⁴ Eucharistie je chápána jako *consummatio initiationis* (dovršení iniciace).²⁵⁵

Připomenuta je rovněž důležitá úloha společenství církve při křtu jak dospělých, tak i dětí. Dítě má před přijetím křtu i potom právo na lásku a pomoc společenství věřících. Zdůrazňuje se zde, stejně jako v obřadech *Uvedení do křesťanského života*, že církev předává a živí víru a nabádá, aby už v přípravě na křest pomáhali kněžím a jáhnům katecheté i jiní laici. Rovněž vybízí, aby při udělování křtu byl Boží lid činně zastoupen nejen kmotry, rodiči a příbuznými, nýbrž i přáteli, známými a pokud možno i zástupci místního společenství věřících.²⁵⁶

4. Odras dekretu *Quam singulari* ve farnosti sv. Martina Třebíč-město a známky postbaptismální pastorační péče v jejím farním společenství

Plnost podoby křesťana (*plena statura*²⁵⁷) není totožná s psychologickou a sociální zralostí dospívajícího člověka, ale mírou připodobnění se Kristu. O to se jedná jak v podmínkách stanovených v dekretu *Quam singulari*, tak v postupně se rodící postbaptismální pastorační praxi současnosti. Jedna je *plena statura*, ale její vnější podoby se mění v souvislosti s ekleziologickými modely pastorace. Krátce je pro přehlednost shrneme ve třech nejdůležitějších charakteristikách:

<i>plena statura</i>	
<i>Quam singulari</i>	postbaptismální mystagogická pastorace
znalosti základních tajemství křesťanské víry	nejen přiměřená znalost, ale i vnitřní a hluboké poznání tajemství spásy
schopnost odlišovat dobro od zla	důvěrné seznámení s praxí křesťanského života a postupná změna smýšlení a mravního života

²⁵⁴ *Křestní obřady*, s. 9, čl. 1.

²⁵⁵ Srov. *Uvedení do křesťanského života*, s. 24, čl. 24.

²⁵⁶ *Tamtéž*, s. 6, 7.

²⁵⁷ Srov. *Křestní obřady*, s. 9, čl. 2 („Tyto tři svátosti /.../ přivádějí věřící křesťany k vnitřní plnosti, aby dovršovali poslání křesťanů v církvi i ve světě“).

	pronikající do sociálních vztahů
schopnost rozlišovat eucharistický chléb od chleba obyčejného	rozvíjení slyšení slova Božího jako přípravy na přijetí eucharistii, očišťování a zasvěcování tak, aby v přijímání okoušeli věčná dobra
	období mystagógie (hlubší chápání darovaného)
zodpovědní jsou rodiče, kteří mají konzultovat se zpovědníkem	společenství dětí stejně starých, rodiče, kněží a katecheté; malá angažovaná skupina; katechetická skupiny; kmotři

4.1. Úvod do praktické části

Všeobecně platí, že první svaté přijímání dětí může být velikým povzbuzením pro všechny věřící ve farnosti. I Pastorační příručka pro veřejné pobožnosti²⁵⁸ předpokládá zapojení farnosti do přípravy dětí. To můžeme vidět např. v obřadu představování dětí, který se doporučuje konat při mši sv., které se účastní největší část farního společenství, určitou dobu před slavností prvního svatého přijímání dětí.²⁵⁹ Proto jsem se v praktické části ptal také několika zástupců našeho farního společenství, jak vnímají přípravu dětí a svou odpovědnost za ně.

Jak bylo již v Kodexu kanonického práva z r. 1917 zdůrazněno, odpovědnost za to, aby dítě bylo přivedeno k eucharistickému stolu po dosažení věku užívání rozumu, spočívá na dospělých, kteří mají o ně pečovat, tedy primárně na rodičích a těch, kteří jsou na jejich místě.²⁶⁰ Totéž opakuje i současný Kodex z roku 1983.²⁶¹ Podobně se vyjadřuje dekret Pia X. *Quam singulari*, který se odvolává na příkaz Čtvrtého lateránského koncilu o roční zpovědi a svatém přijímání. Uvádí, že povinnost plnit příkaz svaté zpovědi a svatého přijímání, které děti váže, spadá zvláště na ty, kteří mají o ně pečovat; tedy v první řadě na rodiče.²⁶² Abych zjistil, zda a do jaké míry si rodiče uvědomují tuto povinnost, položil jsem v praktické části několik otázek formou dotazníku zástupcům rodičů dětí, které se v letošním roce připravují na přijetí těchto svátostí.

Důležité však také je podle jakého pastoračního modelu příprava probíhá a jaký pastorační model je přítomný v povědomí lidí o této postbatesimalní pastorační péči dětí. V pastoraci se

²⁵⁸ viz. Kap. 2.2:5. Pastorační příručka pro veřejné pobožnosti.

²⁵⁹ *Pastorační příručka pro veřejné pobožnosti*, Kostelní vydří 2002, s. 27.

²⁶⁰ viz. Kap. 1.5 Kodex Kanonického práva 1917

²⁶¹ viz. Kap. 1.6 Kodex kanonického práva 1983

²⁶² viz. Kap. 2.1 Dekret Pia X. *Quam singulari*

mohou uplatnit dva základní modely. *První model* bychom mohli nazvat přípravou ke svátosti, která spočívá převážně ve vzdělávání dětí v nauce víry, a který lze pozorovat i v dekretu *Quam singulari*. *Druhý model* můžeme nazvat *postbaptismální mystagogickou pastoračí* či iniciací (pokřtěných i nepokřtěných) dětí, tedy přípravou na život ze svátosti, a který v sobě zahrnuje mystagogický princip. V praktické části se tedy pokusím analyzovat, který pastorační model je ve farnosti sv. Martina Třebíč-město přítomný. Můžeme jako svoji hypotézu na současný stav přípravy dětí ve farnosti sv. Martina Třebíč-město, založeném na reflektovaném pozorování, vyslovit tvrzení, že v mentalitě farnosti (v očekáváních, zkušenostech, pedagogickém zaměření a předpochopení významu prvního přijetí svátosti pokání a přijímání) můžeme objevit oba dva přístupy, které se promítají do hodnocení rodičů, dětí i farníků.

4.2. Metodologie výzkumu a jeho cíl

V praktické části se snažím získat informace prostřednictvím deseti otázek v anketě²⁶³, kterou jsem rozeslal skrze svého faráře P. Jiřího Dobeše několika rodičům dětí, které se připravují na přijetí svatého přijímání a svaté zpovědi v naší farnosti sv. Martina Třebíč-město. Také jsem oslovil několik věřících z farnosti, kteří se aktivně podílejí na životě farnosti. V rozeslané anketě se snažím zjistit, co pro ně znamená období přípravy dětí k první svaté zpovědi a prvnímu svatému přijímání a jak vnímají svůj podíl odpovědnosti za přípravu dětí v naší farnosti.

Uvědomuji si, že se nejedná o žádný sociologický průzkum. Pořízení tohoto průzkumu je poměrně finančně nákladné. Myslím si, že pro potřeby této práce postačí jednoduchý průzkum pomocí několika anketních otázek, které nám mohou ilustrovat, jak věřící ve farnosti sv. Martina Třebíč-město vnímají svoji odpovědnost za přípravu dětí k prvnímu svatému přijímání a z jakého pastoračního modelu vychází jejich povědomí o této problematice.

4.3. Výběr dotazovaných a kladené otázky

Protože většinu času trávím v Olomouci, požádal jsem svého faráře P. Jiřího Dobeše, aby mým jménem oslovil rodiče dětí, které se připravují na první svaté přijímání. Volil jsem tuto cestu také z toho důvodu, protože ve většině případů neznám ani děti, ani rodiče dětí, kteří se připravují na přijetí těchto svátostí. P. Jiří oslovil pět rodičů, z nichž mi odpověděli čtyři.

---

²⁶³ srov. Příloha č. 1.

Požádal jsem také asi dvacet věřících, kteří jsou zvláště zapojeni do života farnosti, např. vyučují náboženství nebo vedou dětské katecheze, vedoucí ministrantů, členy farní rady, členy Svatomartinského sboru apod. Z nich mi odpověděli také čtyři farníci.

Otázky, které jsem jim rozeslal, jsou sestaveny tak, abych zjistil, jak dotazovaní rodiče a věřící lidé z farnosti vnímají období přípravy dětí k první svaté zpovědi a přijetí prvního svatého přijímání. Chci skrze ně získat odpovědi na otázku, zda a do jaké míry vnímají svůj díl odpovědnosti za tuto přípravu.

4.4. Analýza získaných odpovědí

V pastoraci se setkáváme s určitou setrvačností. I v povědomí lidí ve farnosti sv. Martina Třebíč-město se setkáváme s pastorační praxí danou dekretem *Quam singulari*, Kodexem kanonického práva z r. 1917 i z roku 1983. Pokusím se je nejdříve názorně uspořádat **získané odpovědi**, zda odpovídají pastoračnímu modelu navrženému dekretem *Quam singulari* a *Kodexem kanonického práva z roku 1917* nebo pastoračnímu modelu, který jsme nazvali pastbaptismální mystagogická pastore. Uvědomuji si, že jednotlivé části odpovědí jsou občas vytrženy z kontextu, ale nemyslím si, že by to bylo proti naší snaze o analýzu přípravy k přijetí první svaté zpovědi a prvního svatého přijímání přítomné v povědomí rodičů dětí, které se na tuto svátost připravují, i v povědomí ostatních bratří a sester farní rodiny sv. Martina Třebíč-město.

Nejdříve se pokusím klasifikovat získané odpovědi podle toho, kterému pastoračnímu modelu více odpovídají. Uvědomuji si, že se jedná pouze o pokus klasifikace jednotlivých odpovědí a že ne všechny lze striktně zařadit do jednoho nebo druhého modelu, protože se nacházejí spíše na někde poli mezi těmito dvěma pozicemi, např.: „Je také důležité, aby si dítě správně uvědomilo, o co se jedná při svatém přijímání, aby jej mohlo správně prožívat. Cílem přípravy by mělo být poučení všech dětí o důležitosti přijímání eucharistie a o správném chování křesťana.“²⁶⁴ Svou analýzu ankety jsem pro názornost vložil do podobné tabulky, kde jsem charakterizoval obecná měřítka pro komparaci dvou pastoračních přístupů.

---

²⁶⁴ Srov. Příloha 2.1.1. Dotazník č. 1, odpověď na otázku č. 1.

<i>plena statura</i>	
<i>Quam singulari</i>	postbaptismální mystagogická pastorace
Příprava k první svaté zpovědi je důležitá, protože dítě si musí uvědomit své chování a posuzovat, zda se chová správně a posoudit, zda nemá své chování změnit. ²⁶⁵	Chceme, aby příprava k přijetí svátostí přinesla dětem živou víru v Krista. ²⁶⁶
Je třeba je vést tak, aby se zejména zpovědi nebály, aby, co nejlépe pochopily, že Bůh není nějaký dráb, který je chce trestat za každou klukovinu... ²⁶⁷	Chceme, aby příprava k přijetí svátostí přinesla ještě větší vnímavost Boží přítomnosti a lásky. ²⁶⁸
Prožívám to s dcerou, ráda chodím na přípravy, sama se něco dozvím, ještě doma si o nějakém tématu od Otce povídáme a těším se na ten slavnostní den. ²⁶⁹	Chceme, aby příprava přinesla naší Lidušce vytrvalost ve víře, aby přijímala svátosti a milovala Krista. ²⁷⁰
Ano, myslím, že pečlivá příprava v člověku přeci jen něco zanechá a možná jeho víra tak lehce neztroskotá jako u člověka (dítěte), který přípravu odbyde. ²⁷¹	Největší radostí rodičů je, když dítě vytrvá ve víře a snaží se žít v Boží blízkosti. ²⁷²
Příprava k první svaté zpovědi by měla sloužit k tomu, aby dítě poznalo co je hříšné, učilo se hříchu litovat a uvědomit si, že zklamalo bližní a zvláště Krista. Cílem je, aby dítě chodilo ke svátosti, aby nemělo strach ze svátosti smíření a naučilo se zpytovat svědomí. ²⁷³	Pečujeme o živou víru společnou, většinou večerní, modlitbou a krátkou četbou z Písma svatého a chozením na mši svatou i v některé všední dny. ²⁷⁴
Máme radost, že dcerka Liduška se na přípravu těší a těší se i na zpověď a první svaté přijímání. ²⁷⁵	Zcela jistě považujeme přípravu za začátek hlubšího života s Bohem. ²⁷⁶
Chceme, aby příprava přinesla dítěti uvědomění si, že již skončilo to bezstarostné dětství, přemýšlelo nad svým jednáním a je to část cesty k Ježíši. ²⁷⁷	Je to další část cesty za Ježíšem křest... Cílem by mělo být, co největší přiblížení k pánu Ježíši. ²⁷⁸

²⁶⁵ viz. Příloha 2.1.1 Dotazník č. 1, odpověď na otázku č. 1.

²⁶⁶ viz. Příloha 2.1.1 Dotazník č. 1, odpověď na otázku č. 2.

²⁶⁷ viz. Příloha 2.2.3. Dotazník č. 3, odpověď na otázku č. 1.

²⁶⁸ viz. Příloha 2.1.2. Dotazník č. 2, odpověď na otázku č. 2.

²⁶⁹ viz. Příloha 2.1.2. Dotazník č. 2, odpověď na otázku č. 3.

²⁷⁰ viz. Příloha 2.1.3. Dotazník č. 3, odpověď na otázku č. 2.

²⁷¹ viz. Příloha 2.1.2. Dotazník č. 2, odpověď na otázku č. 9.

²⁷² viz. Příloha 2.1.3. Dotazník č. 3, odpověď na otázku č. 2.

²⁷³ viz. Příloha 2.1.3. Dotazník č. 3, odpověď na otázku č. 1.

²⁷⁴ viz. Příloha 2.1.3. Dotazník č. 3, odpověď na otázku č. 4.

²⁷⁵ viz. Příloha 2.1.3. Dotazník č. 3, odpověď na otázku č. 3.

²⁷⁶ viz. Příloha 2.1.3. Dotazník č. 3, odpověď na otázku č. 9.

²⁷⁷ viz. Příloha 2. 1. 4. Dotazník č. 4, odpověď na otázku č. 2.

Období přípravy dětí pro nás znamená, že děti nad vším více přemýšlí, mají zajímavé otázky. ²⁷⁹	Správně, poctivě vykonaná příprava je začátek cesty, která se dál musí rozvíjet a má dál pokračovat. ²⁸⁰
Příprava je důležitá pro uvědomění si svátostí. Důležité je poučení a pochopení smyslu. Pokud se podaří dítěti dostat smysl „pod kůži“ přijme svátost jako součást svého života. ²⁸¹	Pokud dobrem dítěte myslíme jeho život s Kristem a následně život věčný v Božím společenství, pak určitě jde o prvořadou prioritu. ²⁸²
Jistě je důležité, aby děti, co nejvíce úměrně věku pochopily, co je to vlastně hřích, jaký je rozdíl mezi těžkým a všedním hříchem, a také, že hříchy ubližují sobě, těm, které mají rády a zarmucují nebeského Otce. ²⁸³	Pravidelně chodíme na přípravu do kostela a více mluvíme o tomto tématu a snažíme se za to společně modlit a vést dítě k samostatné modlitbě. ²⁸⁴
Znalosti a vnitřní pochopení získané na přípravě mohou přinést ovoce i v pozdějším věku. ²⁸⁵	Příprava je semínko, které je třeba dále zalévat, opiplávat a rozvíjet. ²⁸⁶
Příprava ke svaté zpovědi je pro děti důležitá ze dvou pohledů. Za prvé proto, aby pro další život ocenily možnost svátosti smíření, aby věděly, jak je to důležité. A za druhé z praktického hlediska - aby znaly fáze zpovědi a to, jak zpověď probíhá. Cílem přípravy na první svaté přijímání je, se připravit právě ke zpovědi a tím očistit svoji duši a poté přijmout poprvé hostii. ²⁸⁷	Rodičům by asi nemělo jít v první řadě o splnění náboženské povinnosti, ale o to, aby z jejich dítěte vyrostlo dobré dítě Boží, aby si jejich uvědomovalo, že je v dobré společnosti a na dobré cestě, po které stojí jít za to až do cíle. ²⁸⁸
Příprava ovlivní celou rodinu i farnost. Společně s dětmi se znovu zamýšlíme nad svátostí, nad svým životem. ²⁸⁹	Naší prioritou pro Lidušku je určitě život z víry, život s Kristem. ²⁹⁰
Je krásné vidět, jak objevují víru v Boha. Děti prozkoumávají své nitro a hledají odpovědi na své otázky. ²⁹¹	Správně vykonaná příprava je začátek cesty, která se dál musí rozvíjet a má další pokračování. ²⁹²

²⁷⁸ viz. Příloha 2.1.4. Dotazník č. 4, odpověď na otázku č. 1.

²⁷⁹ viz. Příloha 2.1.4. Dotazník č. 4, odpověď na otázku č. 3.

²⁸⁰ viz. Příloha 2.1.4. Dotazník č. 4, odpověď na otázku č. 9.

²⁸¹ viz. Příloha 2.2.1 Dotazník č. 1, odpověď na otázku č. 1.

²⁸² viz. Příloha 2.2.2. Dotazník č. 2, odpověď na otázku č. 8.

²⁸³ viz. Příloha 2.2.3. Dotazník č. 3, odpověď na otázku č. 1.

²⁸⁴ viz. Příloha 2.2.4. Dotazník č. 4, odpověď na otázku č. 5.

²⁸⁵ viz. Příloha 2.2.1 Dotazník č. 1, odpověď na otázku č. 9.

²⁸⁶ viz. Příloha 2.2.3. Dotazník č. 3, odpověď na otázku č. 6.

²⁸⁷ viz. Příloha 2.1.2. Dotazník č. 2, odpověď na otázku č. 1.

²⁸⁸ viz. Příloha 2.2.3. Dotazník č. 3, odpověď na otázku č. 9.

²⁸⁹ viz. Příloha 2.2:1. Dotazník č. 1, odpověď na otázku č. 2.

²⁹⁰ viz. Příloha 2.1.3 Dotazník č. 3, odpověď na otázku č. 8.

²⁹¹ viz. Příloha 2.2:1. Dotazník č. 1, odpověď na otázku č. 3.

<p>To si nemyslím. Je to odrazový můstek. Znalosti a vnitřní pochopení získané na přípravě mohou přinést ovoce i v pozdějším věku.²⁹³</p>	<p>Správná příprava by měla být začátkem hlubšího života s Bohem.²⁹⁴</p>
<p>Jistě je důležité, aby děti úměrně svému věku co nejvíce pochopily, co je to vlastně hřích, jaký je rozdíl mezi těžkým a všedním hříchem, a také, že hříchy ubližují sobě, těm, které mají rády a zarmucují nebeského Otce, který je Láska. Je třeba je vést tak, aby se zejména zpovědi nebály, aby co nejlépe pochopily, že Bůh není nějaký dráb, který je chce trestat za každou klukovinu, ale že je to pomoc hlavně pro ně samotné, aby se zbavily břemene a rostly do nebe.²⁹⁵</p>	<p>Dětem by měla přinést prohloubení vztahu k Bohu, posílit vědomí jeho veliké lásky k nim a starosti o jejich dobro a štěstí. Rodině pak jistě oživení a obohacení rodinného života a života z víry, který tak získá nový rozměr, nové impulzy a může být velkou pomocí při výchově dětí v dobré lidi a dobré křesťany.²⁹⁶</p>
	<p>Je to semínko, které je potřeba dále zalévat, opiplávat a rozvíjet. Je to prostě dobrý začátek, který, když je dobře proveden a zanechá v dítěti dobrou stopu, může mít i sílu probudit znovu víru u těch, kteří ji později ztratí.²⁹⁷</p>
	<p>Rodičům by asi nemělo jít v první řadě o splnění náboženské povinnosti, ale o to, aby z jejich dítěte vyrostlo dobré dítě Boží, aby si jejich dítě uvědomovalo, že je v dobré společnosti a na dobré cestě, po které stojí zato jít až do cíle.²⁹⁸</p>
	<p>Učí se nejen vědomostem, ale především připravují své srdce na setkání s Ježíšem.²⁹⁹</p>
	<p>Otevírají své srdce Ježíši, je to už více na nich. Jsou odpovědnější a vědomější než při křtu v dětství.³⁰⁰</p>

²⁹² viz. Příloha 2.1.4. Dotazník č. 4, odpověď na otázku č. 9.

²⁹³ viz. Příloha 2.2.1. Dotazník č. 1, odpověď na otázku č. 9.

²⁹⁴ viz. Příloha 2.2.2. Dotazník č. 2, odpověď na otázku č. 9.

²⁹⁵ viz. Příloha 2.2.3. Dotazník č. 3, odpověď na otázku č. 1.

²⁹⁶ viz. Příloha 2.2.3. Dotazník č. 3, odpověď na otázku č. 2.

²⁹⁷ viz. Příloha 2.2.3. Dotazník č. 3, odpověď na otázku č. 6.

²⁹⁸ viz. Příloha 2.2.3. Dotazník č. 3, odpověď na otázku č. 9.

²⁹⁹ viz. Příloha 2.2.4. Dotazník č. 4, odpověď na otázku č. 1.

³⁰⁰ viz. Příloha 2.2.4. Dotazník 2. 4, otázka 3.

4.5. Vyhodnocení získaných odpovědí

Z těch několika málo odpovědí vysvítá, že sami rodiče si uvědomují svůj podíl na přípravě svých dětí k přijetí svátosti, jak to můžeme najít v dekretu *Quam singulari*, v Kodexu kanonického práva z r. 1917 i v současném Kodexu kanonického práva z r. 1983. To můžeme pozorovat z odpovědí např.: „Rodina hraje významnou roli v péči o živou víru, dává její základy dětem.“³⁰¹; „Ještě doma si o nějakém tématu od Otce povídáme.“³⁰²; „Pečujeme o společnou živou víru většinou večerní modlitbou a krátkou četbou z Písma svatého a chozením na mši svatou i v některé všední dny.“³⁰³ Myslím si, že je potřeba ocenit, že si jsou rodiče vědomi svého závazku, který na sebe přijali při křtu dítěte, kde slíbili, že budou před ním vydávat svědectví Kristu slovem i životem.

Z výše uvedené analýzy získaných odpovědí je také jasně patrné, že v povědomí lidí o přípravě k prvnímu svatému přijímání a k svaté zpovědi jsou přítomné oba dva nastínění modely. Je však třeba ocenit postupnou změnu vnímání přípravy jako přípravu na život ze svátosti. To je patrné např. ve vyjádřeních: „V jejich věku jde jistě o velmi důležitou věc, začátek nové fáze duchovního života“³⁰⁴, hlubšího vztahu s Bohem.³⁰⁵ „Je to (příprava) semínko, které je potřeba dále zalévat, opiplávat a rozvíjet.“³⁰⁶

Je potřeba také vyzdvihnout snahu P. Jiřího Dobeše, který se snaží i u ostatních věřících ve farnosti vzbudit odpovědnost za děti, které se připravují k přijetí těchto svátostí. V rozhovoru mu potvrdil, že používá i obřad představení dětí farnosti, který je obsažený v Pastorační příručce pro veřejné pobožnosti³⁰⁷, a který může pomoci ostatním věřícím ve farnosti, aby si i oni uvědomili svůj podíl odpovědnosti za děti, které se připravují k přijetí eucharistie.

---

³⁰¹ Srov. Příloha 2.1.1. Dotazník č. 1, otázka 4.

³⁰² Srov. Příloha 2.1.2. Dotazník č. 2, otázka 3.

³⁰³ Srov. Příloha 2.1.3. Dotazník č. 3, otázka 4. podobně i Příloha 2.1.2. Dotazník č. 2, otázka 4.

³⁰⁴ Srov. Příloha 2.2.3. Dotazník 3, otázka 1.

³⁰⁵ Srov. Příloha 2.2.2. Dotazník 2, otázka 9.

³⁰⁶ Srov. Příloha 2.2.3, Dotazník 3 otázka 6.

³⁰⁷ Srov. Kap. 2.2.5. Pastorační příručka pro veřejné pobožnosti

4.6. Závěr praktické části a shrnutí výsledků

Dotazník praktické části mé diplomové práce, který je vložen do příloh, ukázal, že si rodiče uvědomují svoji odpovědnost za to, aby přivedli děti k svaté zpovědi a přijímání eucharistie, jak to předkládá Kodex kanonického práva z roku 1917, dekret Pia X. *Quam singulari* a také současný Kodex kanonického práva z roku 1983.

Ze získaných odpovědí lze také pozorovat postupný posun ve vnímání křesťanské iniciace. Mezi věřícími postupně dochází k obnově vnímání křesťanské iniciace. Můžeme si všimnout postupného odklonu od vnímání přípravy ke svátosti (tj. vnímání, že přijetím svátosti příprava končí) k iniciaci do plného křesťanského života (tj. k přípravě na křesťanský život ze svátosti). Toto zjištění může sloužit jako podklad pro formování *pastoračních imperativů*, z nichž vyrůstají konkrétní plány farnosti.

Závěr

Ve své diplomové práci jsem se věnoval přípravě dětí k přijetí první svátosti smíření a prvního svatého přijímání. Poukázal jsem na skutečnost, že současná praxe přípravy je postavena na dekretu papeže Pia X. *Quam singulari*, podle kterého by měly být děti vedeny ke schopnosti rozlišování dobrého od zlého a obyčejného chleba od eucharistického chleba. Z práce může vysvítat, že tento dekret byl v české a moravské církvi velmi ctěn a postupně uváděn do pastorače i přes nepřízeň politické situace.

V praktické části své diplomové práce jsem ověřil, že postupně dochází ke změně vnímání přípravy. V povědomí věřících se postupně zeslabuje povědomí o účinnosti tridentského modelu přípravy, který byl pojat jako příprava na svátost zaměřená převážně na intelektuální stránku jedince. Přes své nezpochybnitelné přednosti roste citlivost pro přístupy, které více pomáhají rodičům a dětem nacházet odpověď, jak připravit děti pro svědectví křesťanského života v sekulárním prostředí. Nicméně je však potřeba zdůraznit, vnímání takto pojaté tradiční přípravy ke svátosti je stále mezi věřícími přítomen. Ve své budoucí kněžské praxi se jeví požadavek organického rozvoje praktické podoby tradice (vyjádřené pastoračními rozhodnutími srozumitelnými pro dané společenství věřících) směrem k iniciaci ke křesťanskému životnímu stylu možný jen jako vývoj postupný, zohledňující reálné možnosti daného farního společenství. Nemůže však tato pastorační strategie neobsahovat nároky, které vytváří prostředí růstu křesťanské zkušenosti. V práci jsem dospěl také k tomu, že rodiče jsou si vědomi své povinnosti dbát o to, aby děti, které dosáhly užívání rozumu, byly náležitě připraveny a co nejdříve pro přijetí svátosti smíření, přijaly svaté přijímání, jak to stanovuje Kodex kanonického práva z roku 1983 v kánonu 914.

Během psaní této práce jsem si také znovu uvědomil, jak velký poklad a dar máme v eucharistii. Eucharistie, v níž je přítomný sám Ježíš Kristus, obětovaný a přijímaný jako pokrm, nás sytí a posiluje na cestě do nebeského království. Také, jak bylo připomínáno v době, kdy se podle přání dekretu *Quam singulari* v církvi snažili různí pastýři a teologové vydobýt dětem přístup k eucharistii, je eucharistie pro nás velkou posilou v boji proti hříchu. Proto je potřebné uvádět děti k eucharistii co nejdříve po probuzení schopnosti užívání rozumu dříve, než ztratí svoji čistotu a schopnost překonávat situace, kdy do hříchu upadnou. Základním pastoračním imperativem se tak stávají takové postupy, které umožňují další růst života z víry. A to bez živé účasti farního společenství, které nové „dospělé“ křesťany přijme do svého středu, možné nebude. Individuální růst kvality života je proto doprovázen citlivou socializací, jejíž nejlepší formou se jeví postbaptismální mystagogická pastorače.

Anotace

Příjmení a jméno: ZAHRÁDKA, Vojtěch

Instituce: Katedra pastorální a spirituální teologie CMTF UP v Olomouci

Název diplomové práce: *První svaté přijímání jako důležitý moment prožívání víry dítěte a zapojení farnosti*

Vedoucí: Prof. Pavel Ambros SJ, Th. D.,

Počet stran: 84

Počet příloh: 9

Počet titulů bibliografie: 55

Klíčová slova: přijímání

dítě

eucharistie

Nejsvětější svátost

věk rozlišování

Quam singulari

postbatesimální pastorační

křesťanská iniciace

Diplomová práce nabízí pokus o teologické vyhodnocení recepce dekretu papeže Pia X Quam singulari v českém prostředí. Snažím se poukázat na odkaz tohoto dekretu v manuálech pastorální teologie a pastoračních příručkách určených k přípravě dětí k prvnímu svatému zpovědi a prvnímu svatému přijímání. Na základě tohoto přehledu jsem se pokusil poukázat na fáze recepce dekretu Quam singulari. Dále zde můžete nalézt snahu o vyhodnocení odrazu tohoto dekretu ve farnosti sv. Martina Třebíč-město.

Summary

This diploma paper offers an attempt to theologically appraise the acceptance of the Quam singulari decree of Pope Pius X in the Czech region. I try to point to the reflection of this decree in the manuals of pastoral theology and the pastoral manuals for preparing children for their first confession and first communion. On the basis of this view, I tried to point to the phases of acceptance of the Quam singulari decree. Further, one can find here an effort to evaluate the reflection of this decree in the parish of St Martin's Church in Třebíč.

Bibliografie

1. Prameny

Acta Curiae Archiepiscopalis Olomucensis, Olomouc: Arcibiskupství olomoucké, 1971, (10).

Acta Curiae Archiepiscopalis Olomucensis, Olomouc: Arcibiskupství olomoucké, 1972, (4).

Acta Curiae Archiepiscopalis Olomucensis, Olomouc: Arcibiskupství olomoucké, 1972, (9).

Acta Curiae Archiepiscopalis Olomucensis, Olomouc: Arcibiskupství olomoucké, 1973, (9).

Acta Curiae Archiepiscopalis Olomucensis, Olomouc: Arcibiskupství olomoucké, 1980, (3).

Acta Curiae Archiepiscopalis Olomucensis, Olomouc: Arcibiskupství olomoucké, 1981, (4).

Acta Curiae Archiepiscopalis Olomucensis, Olomouc: Arcibiskupství olomoucké, 1986, (12).

Acta Curiae Archiepiscopalis Olomucensis. Olomouc: Arcibiskupství olomoucké, 1987, (8).

ATCHLEY, E. G. (ed.), *Ordo Romanus Primus*, London: More Press 1905 [*Ordo Romanus Primus* /online/, dostupné z: <https://archive.org/details/ordoromanusprimu00atchuoft>].

BENEDIKT XV., *Papae, Codex iuris canonici 1917*, 1. Romae: Typis polyglotis Vaticanis, 1917.

DENZINGER, Henricus a Adolfus SCHÖNMETZER, *Enchiridion Symbolorum Definitionum et declarationum de rebus fidei et morum*, 36. Rome: Herder, 1976.

Dokumenty Tridentského koncilu, 1. Praha 1: Krystal OP, s.r.o., 2015.

JAN PAVEL II., *Kodex Kanonického práva*, 1. Praha 1: ZVON, české katolické nakladatelství a vydavatelství, spol., 1994.

Katechismus z nařízení sněmu tridentského k pastýřům duchovním z příkazu Pia V., papeže římského, na světlo vydaný, Praha: Knižní arcibiskupské tiskárny, 1867.

Kódex kánonov východných cirkví: promulgovaný pápežom Jánom Pavlom II, 1. Lublin: Gaudium, 2012.

Křestní obřady, 2. Praha: Česká biskupská konference, 1999.

Pastorační příručka pro veřejné pobožnosti, 1. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.

PAVEL V., *Papae, Rituale Romanum*, Editio prima juxta typicam. Romae: Typis polyglotis Vaticanis, 1917.

PIUS X., *Dekret "Quam Singulari": o věku, jehož se u dětí požaduje k prvnímu sv. přijímání*, dle II. vydání, Brno: Kongregace Nejsvětější svátosti v Brně, 1929 (CONGREGATIO DE SACRAMENTIS, *Decretum de aetate admittendorum ad primam communionem eucharisticam Quam singularim*, in *AAS*, 2 (1910), s. 577–583).

Uvedení do křesťanského života, 1. Praha: Česká liturgická komise, 1987.

2. Citovaná literatura

AKVINSKÝ, Tomáš, *Theologická summa III*, 1. Olomouc: Lidové závody tiskařské a nakladatelské, spol., 1937.

AMBROS, Pavel, *Svátostná pastore v českém sekulárním kontextu*, 1. Olomouc: Centrum Aletti, 2014.

ANTONI, Štěpán, *Proč tolik neoprávněných obav před častým a denním sv. přijímáním?*, 1. Praha: V. Kotrba, 1912.

AUGUSTINUS HIPPONENSIS: *Sermo 174*, in *PL 38*, Paris: J. - P. Migne, 1861.

Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Český ekumenický překlad, Praha: Česká biblická společnost, 1998.

BRENNI, Paolo a Paul NUSSBAUMER, *Příběhy k prvnímu svatému přijímání*, 1. Havlíčkův Brod: Signum Unitatis, 1991.

BROWE, Peter, *Die Eucharistie im Mittelalter. Liturgiehistorische Forschungen in kulturwissenschaftlicher Absicht*, LIT, Münster, 2011.

BRTNÍK, Josef, *Příprava dětí s rodiči na svátost smíření a svaté přijímání*, 1. Šlapanice: COLOS-SOFT, 1990.

DIONYSIUS AREOPAGITA, *De ecclesiastica hierarchia*, in *PG 3*, Paris: J - P Migne, 1857.

Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha: Zvon, 1995.

FOLTYNOVSKÝ, Josef, *Duchovní správa*, 1. Olomouc: Lidové závody tiskařské a nakladatelské, spol. s. r. o., 1936.

FRASSINETTI, Josef, *Hody božské lásky*, 1. Praha: Cyrilo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba, 1910.

GENNADIUS MASSILIA, *De Ecclesiasticis Dogmatibus*, in PL 58, Paris: J. - P. Migne, 1862.

GISLEBERTI PORRENTANI, *Epistulam ad Matheum abbatem S. Florentii Salmuriensis*, in PL 188, Paris: J. - P. Migne, 1890.

HILDEGARDA Z BINGENU, *Scivias*, in PL 197, Paris: J. - P. Migne, 1882.

HINKMAR Z REMEŠE, *De cavendis vitiis et virtutibus exercendis. Ad Carolum calvum regem*, in PL 125, Paris: J. - P. Migne, 1879.

HOUKAL, Jan, *První svaté přijímání*, 1. Praha: Portál, s. r. o., 1932.

HYPPOLYT ŘÍMSKÝ, *Apoštolská tradice*, 1. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2000.

IRENAEI, *Adversus haereses*, in PG 7, Paris: J. - P. Migne, 1857.

JAN PAVEL II., *Ecclesia de eucharistia*, 1. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003.

JEŘÁBEK, Karel, *Chléb života a duše dítěte*, 1. Lišeň: Hvězda a Dětské besídky, 1932.

KAREL VELIKÝ, *Capitularia*, in PL 97, Paris: J. - P. Migne, 1862.

KAŠPAR, Karel, *Nechte maličké k Ježíšovi a nebraňte jim*, 1. Hradec Králové: Družstevní knihtiskárny, [sine tempore].

LUTISLAV, Karel, *Eucharistie a mládež*, 1. Brno: Sdružení venkovské omladiny, 1928.

MAGNUS SENSIS, *Libellus de mysterio baptismatis*, in PL 102, Paris: J. - P. Migne, 1865.

MESA DE, José M., *Nechte maličkových přijít ke mně*, in *Getsemany*, 144 (2003), s. 274–286; 145 (2003), s. 307–312.

OVEČKA, Jaroslav, *Svaté přijímání*, 4. Brno: Brněnské tiskárny, 1947.

PASCHALIS II., *Epistola. Ad Pontium Cluniacensem abbatem. De non porrigenda communione intacta*, in PL 163, Paris: J. - P. Migne, 1893.

PASCHASIUS RADBERTUS, *De Corpore et Sanguine Domini*, in PL 120, Paris, J. - P. Migne, 1879.

ROBERT PAULUS, *De caeremoniis, sacramentis, officii set observationibus ecclesiasticis*, in PL 177, Paris: J. - P. Migne, 1879.

SEGUR, Louis Gaston de, *Praktické poučení o sv. přijímání*, 1. Praha-Vinohrady: Školské sestry O.S.F, 1935.

SEGUR, Louis Gaston de, *Sv. Přijímání*, 1. Praha: Dědictví sv. Jana Nepomuckého, 1932.

SKOČDOPOLE, Antonín, *Pastýřské bohosloví II.*, 2. přepracované, Praha: Arcibiskupské tiskárny, 1891.

STUDENÝ, Jaroslav, *První svaté přijímání*, 1. Olomouc: Moravská tiskárna Olomouc, spol., 1996.

TAFT, Robert, *Život z liturgie. Tradice Východu a Západu*, 1. Olomouc: Refugium 2008.

THEODULF Z ORLEÁNSU, *Liber de ordine baptismi*, in PL 105, Paris: J. - P. Migne, 1831.

TOMAN, Josef, *Pastýřské bohosloví*, [sine loco], [sine nomen], 1936.

TOMÍŠKO, Čeněk, *Ježíškovo sluníčko*, [sine loco], [sine nomen], [sine temporem].

VILÉM Z CHAMPEAUX, *Epistola ad Matheum abb*, in PL 156, Paris: J. - P. Migne, 1853.

Seznam zkratek

AAS-Acta apostolicae sedis

ACO – Acta Curiae Archiepiscopalis Olomouensis

CIC 1917 – Kodex kanonického práva z roku 1917

CIC – Kodex kanonického práva z roku 1983

CCEO – Kodex kánonů východních církví

DS- DENZINGER, H-SCHÖNMETZER, A, Enchyridion symbolorum, definitionum et declarationum de rebus fidei et morum

kán-kánon

LG-Lumen gentium, věroučná konstituce Druhého vatikánského koncilu

Mt-Matoušovo evangelium (dle Českého ekumenického překladu)

PG-*Patrologiae cursus completus...*, *Series Graeca et Originalis* (ed. J. P. Migne), Paris 1857-1886

PL-*Patrologiae cursus completus...*, *Series Latina* (ed. J. P. Migne), Paris 1878-1890

SC-Sacrosanctum concilium, dokument Druhého vatikánského koncilu

S. Th. – AKVINSKÝ Tomáš, *Summa Theologica*

Trid. – Dokumenty Tridentského koncilu

Přílohy

Seznam příloh

1. Dotazník
2. Odpovědi
  - 2.1. Rodičů
  - 2.2. Farníků

1. Dotazník

Dobrý den,

jsem bohoslovec 5. ročníku teologie. Ve svém praktickém výzkumu pro svou diplomovou práci, se zabývám otázkou *prvního svatého přijímání dětí*.

Vypracoval jsem následující dotazník, jehož cílem je zjistit, co znamená období přípravy dětí k první svaté zpovědi a prvnímu svatému přijímání pro rodiny dětí, které se připravují a pro farnost. Chtěl bych Vás poprosit o několik Vašich minut strávených vyplňováním tohoto dotazníku. Chtěl bych Vás také poprosit, abyste jej zaslali na moji emailovou adresu: zahradka.voj@seznam.cz, pokud možná co nejdříve, nejlépe do čtrnácti dnů. V případě jakýchkoliv dotazů, neváhejte mi napsat.

Předem děkuji,

Vojtěch Zahradka

V jaké fázi přípravy se nyní děti nacházejí a jak ji prožívají?

- 1. Proč je důležitá příprava k první svaté zpovědi a prvnímu svatému přijímání a co by mělo být jejím cílem?**
- 2. Co chcete, aby přinesla příprava k přijetí svátostí dětem, rodině farnosti?**
- 3. Co pro Vás znamená, že děti prožívají toto období přípravy?**
- 4. Jak podle Vás pečuje rodina a farnost o živou víru a jak by pečovat měla?**
- 5. V čem ovlivňuje příprava na přijetí svátosti život Vaší rodiny a farnosti?**
- 6. Myslíte si, že rodiče a děti, které absolvují přípravu a slavnost prvního sv. přijímání budou lepšími lidmi?**
- 7. Uvědomujete si, že i když jste věřícími (rodič, aktivní věřící), že Vaše snaha pomoci dítěti být hlouběji uveden do víry v Krista a do života farnosti může ztroskotat? V čem vidíte hlavní překážku do budoucna, aby se tak nestalo?**
- 8. Je pro Vás důležitou prioritou při vašem vnímání důležitosti přípravy na přijetí svátostí osobní zkušenost, vědomí náboženské povinnosti, dobro dítěte nebo něco jiného?**
- 9. Ztotožňujete se s postojem, že správně, poctivě a kvalitně vykonaná příprava je jedním ze způsobů splnění náboženských povinností nebo začátek hlubšího života s Bohem?**
- 10. Co byste si přáli, aby děti se svými rodiči připravující se na přijetí svátosti mohli do života farnosti přinést a mohli od farnosti očekávat?**

2. Odpovědi

2.1. Rodičů

2.1.1. Dotazník č. 1

V jaké fázi přípravy se nyní děti nacházejí a jak ji prožívají?

Nyní jsme 5 týdnů před 1. svatým přijímáním, syna příprava moc baví.

1. Proč je důležitá příprava k první svaté zpovědi a prvnímu svatému přijímání a co by mělo být jejím cílem?

Příprava k první svaté zpovědi je důležitá, protože dítě si musí uvědomit své chování a posuzovat, zda se chová správně a posoudit, zda nemá své chování změnit. Je také důležité, aby si dítě správně uvědomilo, o co se jedná při svatém přijímání, aby jej mohlo správně prožívat. Cílem přípravy by mělo být poučení všech dětí o důležitosti přijímání eucharistie a o správném chování křesťana.

2. Co chcete, aby přinesla příprava k přijetí svátostí dětem, rodině farnosti?

Živou víru v Ježíše Krista.

3. Co pro Vás znamená, že děti prožívají toto období přípravy?

Jedná se o významnou událost v životě naší rodiny.

4. Jak podle Vás pečuje rodina a farnosti o živou víru a jak by pečovat měla?

Rodina hraje významnou roli v péči o živou víru, dává její základy dětem.

5. V čem ovlivňuje příprava na přijetí svátostí život Vaší rodiny a farnosti?

Čteme z Písma svatého, hovoříme spolu o významu přečteného.

6. Myslíte si, že rodiče a děti, které absolvují přípravu a slavnost prvního sv. přijímání budou lepšími lidmi?

Když se budou správně chovat, tak ano.

7. Uvědomujete si, že i když jste věřícími (rodič, aktivní věřící), že Vaše snaha pomoci dítěti být hlouběji uveden do víry v Krista a do života farnosti může ztroskotat? V čem vidíte hlavní překážku do budoucna, aby se tak nestalo?

Uvědomuji a vážím si těchto chvil, které společně trávíme. Hlavní překážku vidím v tom, že ve školním prostředí je minimum dětí z věřících rodin /2/

8. Je pro Vás důležitou prioritou při vašem vnímání důležitosti přípravy na přijetí svátostí osobní zkušenost, vědomí náboženské povinnosti, dobro dítěte nebo něco jiného?

Dobro dítěte.

9. Ztotožňujete se s postojem, že správně, poctivě a kvalitně vykonaná příprava je jedním ze způsobů splnění náboženských povinností nebo začátek hlubšího života s Bohem?

Začátek hlubšího života s Bohem.

10. Co byste si přáli, aby děti se svými rodiči připravující se na přijetí svátostí mohli do života farnosti přinést a mohli od farnosti očekávat?

Oživení náboženského života.

2.1.2. Dotazník č. 2

1. Proč je důležitá příprava k první svaté zpovědi a prvnímu svatému přijímání a co by mělo být jejím cílem?

Příprava ke svaté zpovědi je pro děti důležitá ze dvou pohledů. Za prvé proto, aby pro další život ocenily možnost svátosti smíření, aby věděly, jak je to důležité. A za druhé z praktického hlediska - aby znaly fáze zpovědi a to, jak zpověď probíhá. Cílem přípravy na první svaté přijímání je, se připravit právě ke zpovědi a tím očistit svoji duši a poté přijmout poprvé hostii.

2. Co chcete, aby přinesla příprava k přijetí svátostí dětem, rodině farnosti?

Abychom ještě více vnímali Boží přítomnost a lásku.

3. Co pro Vás znamená, že děti prožívají toto období přípravy?

Prožívám to s dcerou, ráda chodím na přípravy, sama se něco dozvím, ještě doma si o nějakém tématu od Otce povídáme a těším se na ten slavnostní den.

4. Jak podle Vás pečuje rodina a farnosti o živou víru a jak by pečovat měla?

Modlitbou, dobrými skutky, vyznáváním víry.

5. V čem ovlivňuje příprava na přijetí svátosti život Vaší rodiny a farnosti?

Jak ovlivňuje život farnosti nevím. Naši rodině asi také příprava život tolik nezměnila - modlíme se tak jako předtím, na mše chodíme stejně, pročítáme z Bible stejně často jako předtím ...

6. Myslíte si, že rodiče a děti, které absolvují přípravu a slavnost prvního sv. přijímání budou lepšími lidmi?

Stanou se lepšími křesťany, nevím, jestli lidmi. To by mělo jít ruku v ruce. Nemyslím si, že ale lidé, kteří nejsou věřící, nemohou být dobrými lidmi.

7. Uvědomujete si, že i když jste věřícími (rodič, aktivní věřící), že Vaše snaha pomoci dítěti být hlouběji uveden do víry v Krista a do života farnosti může ztroskotat? V čem vidíte hlavní překážku do budoucna, aby se tak nestalo?

Ano, znám takové rodiny, kdy víra u dětí ztroskotala. Je důležité víru v dětech pěstovat odmala, tak aby ji braly jakou "samozřejmou" součást svého života a jít jim příkladem. Dobré je také nějaké společenství, kde si najdou kamarády, kteří jsou také věřící. S dětmi si o životě Ježíše často povídáme, zajímají se o něj a berou ho jakou součást života a nestydí se za to.

8. Je pro Vás důležitou prioritou při vašem vnímání důležitosti přípravy na přijetí svátostí osobní zkušenost, vědomí náboženské povinnosti, dobro dítěte nebo něco jiného?

Ano, je pro mě důležitá také moje osobní zkušenost, dobro dítěte a také dát dítěti jako dar možnost přijmout tuto svátost.

9. Ztotožňujete se s postojem, že správně, poctivě a kvalitně vykonaná příprava je jedním ze způsobů splnění náboženských povinností nebo začátek hlubšího života s Bohem?

Ano, myslím, že pečlivá příprava v člověku přeci jen něco zanechá a možná jeho víra tak lehce neztroskotá jako u člověka (dítěte), který přípravu odbyde.

10. Co byste si přáli, aby děti se svými rodiči připravující se na přijetí svátosti mohli do života farnosti přinést a mohli od farnosti očekávat?

Vzájemnou podporu.

2.1.3. Dotazník č. 3

V jaké fázi přípravy se nyní děti nacházejí a jak ji prožívají?

Děti mají probrané desatero, a již probírají něco více o eucharistii.

1. Proč je důležitá příprava k první svaté zpovědi a prvnímu svatému přijímání a co by mělo být jejím cílem?

Příprava k první svaté zpovědi by měla sloužit k tomu, aby dítě poznalo co je hříšné, učilo se hříchu litovat a uvědomit si, že zklamalo bližní a zvláště Krista. Cílem je, aby dítě chodilo pravidelně ke svátosti, aby nemělo strach ze svátosti smíření a naučilo se zpytovat svědomí.

2. Co chcete, aby přinesla příprava k přijetí svátosti dětem, rodině, farnosti?

To jsme již uvedli v bodě 1. Aby naše Liduška vytrvala ve víře, přijímala svátosti a milovala Krista. Největší radostí rodičů je, když dítě vytrvá ve víře a snaží se žít v Boží blízkosti. Co se týče farnosti - jak velkou radost mají zvláště starší lidé, když děti zaplní kostel. Navíc děti a mladí lidé jsou budoucností farností a církve.

3. Co pro Vás znamená, že děti prožívají toto období přípravy?

Máme radost, že dcerka Liduška se na přípravu těší a těší se i na zpověď a první svaté přijímání.

4. Jak podle Vás pečuje rodina a farnosti o živou víru a jak by pečovat měla?

Pečujeme o živou víru společnou, většinou večerní modlitbou a krátkou četbou z Písma svatého a chozením na mši svatou i v některé všední dny.

Dále se snažíme o osobní příklad. V naší farnosti probíhají dětské mše svaté, katecheze pro děti, poutě do Přibyslavic, atd. Myslíme si, že toho ani více ve farnosti dělat nelze. (díky Otci Jiřímu)

5. V čem ovlivňuje příprava na přijetí svátosti život Vaší rodiny a farnosti?

Prožíváme přípravu s Liduškou a někdy si o ní ještě povídáme.

6. Myslíte si, že rodiče a děti, kteří absolvují přípravu a slavnost prvního sv. přijímání budou lepšími lidmi?

Myslíme si, že to je opravdu cíl - zbavovat se hříchu, nenávidět hřích a milovat Ježíše. Myslíme si, že to ale nebude skokově po prvním sv. přijímání, ale práce na celý život.

7. Uvědomujete si, že i když jste věřícími (rodič, aktivní věřící), že vaše snaha pomoci dítěti být hlouběji uveden do víry v Krista a do života farnosti může ztroskotat? V čem vidíte hlavní překážku do budoucna, aby se tak nestalo?

Víme, že víra je dar. Proto děkujeme za to, že naše děti mají kamarády z farnosti a ze skautu. Nebezpečí vidíme ve volbě životního partnera a vlašnosti ve víře. Proto musíme stále na sobě i dětech pracovat k růstu ve víře.

8. Je pro Vás důležitou prioritou při vašem vnímání důležitosti přípravy na přijetí svátosti osobní zkušenost, vědomí náboženské povinnosti, dobro dítěte nebo něco jiného?

Naší prioritou pro Lidušku je určitě život z víry, život s Kristem. Čím jsme starší, tím více si uvědomujeme, jaký dar víra je a život s Kristem je naplněním.

9. Ztotožňujete se s postojem, že správně, poctivě vykonaná příprava je jedním ze způsobů splnění náboženských povinností nebo začátek hlubšího života s Bohem?

Zcela jistě považujeme přípravu za začátek hlubšího života s Bohem.

10. Co byste si přáli, aby děti se svými rodiči připravující se na přijetí svátostí mohli do života farnosti přinést a mohli od farnosti očekávat?

Radost z víry, příklad "zápalu" pro Pána Ježíše a příklad těm farníkům, kterým se víra "zevšedněla". Od ostatních farníků bychom byli vděční za modlitbu pro naše děti a Otce Jiřího.

2.1.4. Dotazník č. 4

1. Proč je důležitá příprava k první svaté zpovědi a prvnímu svatému přijímání a co by mělo být jejím cílem?

Proč je důležitá příprava k první svaté zpovědi, je to další část z cesty za Ježíšem křest.... Cílem by mělo být co největší přiblížení k pánu Ježíši.

2. Co chcete, aby přinesla příprava k přijetí svátosti dětem, rodině, farnosti?

Dítěti, že již skončilo to bezstarostné dětství, přemýšlelo nad svým jednáním a je to část cesty k Pánu Ježíši.

3. Co pro Vás znamená, že děti prožívají toto období přípravy?

Děti nad vším více přemýšlí, mají zajímavé otázky.

4. Jak podle Vás pečuje rodina a farnosti o živou víru a jak by pečovat měla?

Myslím si, že pečuje dobře.

5. V čem ovlivňuje příprava na přijetí svátosti život Vaší rodiny a farnosti?

Pravidelně chodíme na přípravu do kostela a více mluvíme o tomto tématu a snažíme se za to společně modlit a vést dítě k samostatné modlitbě.

6. Myslíte si, že rodiče a děti, kteří absolvují přípravu a slavnost prvního sv. přijímání budou lepšími lidmi?

Myslím, že by mohly, ale vše záleží jen na nich a zase to možná cesta na, kterou se vydají a svěří se Ježíši a může to upevnit jejich víra.

7. Uvědomujete si, že i když jste věřícími (rodič, aktivní věřící), že vaše snaha pomoci dítěti být hlouběji uveden do víry v Krista a do života farnosti může ztroskotat? V čem vidíte hlavní překážku do budoucna, aby se tak nestalo?

Naše snaha může ztroskotat, ale věří, že pro to, aby neztroskotal, udělám Vše, co bude v mých silách a svěřím to v modlitbě Pánu Ježíšovi.

8. Je pro Vás důležitou prioritou při vašem vnímání důležitosti přípravy na přijetí svátosti osobní zkušenost, vědomí náboženské povinnosti, dobro dítěte nebo něco jiného?

Ano osobní zkušenost.

9. Ztotožňujete se s postojem, že správně, poctivě vykonaná příprava je jedním ze způsobů splnění náboženských povinností nebo začátek hlubšího života s Bohem?

ANO, ale je to začátek cesty, která se dál musí rozvíjet a má další pokračování.

10. Co byste si přáli, aby děti se svými rodiči připravující se na přijetí svátostí mohli do života farnosti přinést a mohli od farnosti očekávat?

Aby si ve farnosti našli nějaké konkrétní místo cíl, čím budou ostatním prospěšní, a kamarády na které se mohou spolehnout.

2.2 Farníků

2.2.1 Dotazník č. 1

1. Proč je důležitá příprava k první sváté zpovědi a prvnímu svatému přijímání a co by mělo být jejím cílem?

Příprava je důležitá pro uvědomění si svátosti. Důležité je poučení a pochopení smyslu. Pokud se podaří dítěti dostat smysl „pod kůži“ přijme svátost jako součást svého života. Nedělá to pro druhé, ale pro sebe a víru v Boha.

2. Co chcete, aby přinesla příprava k přijetí svátostí dětem, rodině farnosti?

Příprava ovlivní celou rodinu i farnosti. Společně s dětmi se znovu zamýšlíme nad svátostí, nad svým životem. Chci, aby toto připomínání bylo sebereflexí života a motivací pro další pokračování aktivního života ve farnosti. Máme zodpovědnost za předávání víry našim dětem.

3. Co pro Vás znamená, že děti prožívají toto období přípravy?

Je krásné vidět, jak objevují víru v Boha. Děti prozkoumávají své nitro a hledají odpovědi na své otázky.

4. Jak podle Vás pečuje rodina a farnosti o živou víru a jak by pečovat měla?

Živá víra se projevuje aktivitou, přispívají k němu setkávání, společné slavnosti, ale také tábory a výlety.

5. V čem ovlivňuje příprava na přijetí svátosti život Vaší rodiny a farnosti?

Je to opět uvědomění si daru víry a křehkosti tohoto daru.

6. Myslíte si, že rodiče a děti, které absolvují přípravu a slavnost prvního sv. přijímání budou lepšími lidmi?

Kdo je lepší a kdo je horší? Co znamená lepší člověk?

7. Uvědomujete si, že i když jste věřícími (rodič, aktivní věřící), že Vaše snaha pomoci dítěti být hlouběji uveden do víry v Krista a do života farnosti může ztroskotat? V čem vidíte hlavní překážku do budoucna, aby se tak nestalo?

Důležitý je základ víry. Dítě musí vědět, že má oporu v rodičích a že se k nim i k Bohu může kdykoliv vrátit.

8. Je pro Vás důležitou prioritou při vašem vnímání důležitosti přípravy na přijetí svátostí osobní zkušenost, vědomí náboženské povinnosti, dobro dítěte nebo něco jiného?

Je to pro mě velmi důležité. Patří to k růstu života ve víře.

9. Ztotožňujete se s postojem, že správně, poctivě a kvalitně vykonaná příprava je jedním ze způsobů splnění náboženských povinností nebo začátek hlubšího života s Bohem?

To si nemyslím. Je to odrazový můstek. Znalosti a vnitřní pochopení získané na přípravě mohou přinést ovoce i v pozdějším věku.

10. Co byste si přáli, aby děti se svými rodiči připravující se na přijetí svátostí mohli do života farnosti přinést a mohli od farnosti očekávat?

Děti přinášejí naději a radost. Dodávají farnosti svěží vítr. Farnost zase musí být oporou a umět děti vždy a opakovaně přijímat.

2.2.2 Dotazník č. 2

1. Proč je důležitá příprava k první svaté zpovědi a prvnímu svatému přijímání a co by mělo být jejím cílem?

Během přípravy na 1. sv. př. by si děti měly uvědomit asi tyto zásadní skutečnosti:

- Ježíš nás má rád a touží se nám darovat
- živý Kristus je stále s námi pod způsoby chleba a vína, což si připomínáme zvláště při slavení mše sv.
- účastí na svátostech se stáváme platnými a aktivními členy církevního společenství
- uvědomujeme si vlastní hříšnost i Kristovu oběť na kříži, díky níž se nám znovu otevírá šance k odpuštění a naději na věčný život s Ním

-...

2. Co chcete, aby přinesla příprava k přijetí svátostí dětem, rodině farnosti?

- zapojení dětí do živého společenství církve a farnosti
- vědomí sounáležitosti s farním společenstvím
- navázání nových kontaktů, přátelství dětí či rodičů, setkání stejně smýšlejících lidí
- navázání důvěrnějšího vztahu s duchovním otcem
- správný pohled na chápání církevního učení ohledně svátostí
- možnost poučení, sdílení, diskusí
- bez ostychu a pocitu nepochopení mluvit o ožehavých otázkách, o vlastních zkušenostech např. s křesť. výchovou dětí
- ...

3. Co pro Vás znamená, že děti prožívají toto období přípravy?

Každý člen farního společenství je svým způsobem zodpovědný za další vývoj dětí. Období jejich přípravy by nás všechny mělo vést k usilovnější modlitbě, aby ve víře vytrvaly a měly touhu dál poznávat Boha a vzdělávat se v duchovní oblasti. Farníci by neměli být v žádném případě zdrojem pohoršení pro tyto děti, naopak by měli je i jejich rodiny vlídně přijímat a láskyplně povzbuzovat v jejich úsilí vychovat z nich dobré křesťany.

4. Jak podle Vás pečuje rodina a farnosti o živou víru a jak by pečovat měla?

Každá rodina i každá farnost má zajisté individuální metody, jak pečuje o živou víru. Velká tíha zodpovědnosti leží na duchovním správci farnosti, který by si kolem sebe měl vytvořit tým zdatných a ochotných spolupracovníků, kteří by mu ve vedení farnosti pomáhali. Důležitá je spolupráce s rodiči, kteří uvítají aktivity pro své děti a jejich nenásilné zapojení do života farnosti, které by se nemělo zúžit jen na nedělní návštěvy bohoslužeb.

5. V čem ovlivňuje příprava na přijetí svátostí život Vaší rodiny a farnosti?

Mé děti se přípravy neúčastní, tak mě osobně nějak zvlášť příprava neovlivňuje. Samozřejmě mám vždycky radost, když je dětí u 1. sv. př. co nejvíc, ale ještě větší radost mám z těch, co vytrvají ve víře a za několik let vedou vlastní děti stejnou cestou, kterou se vydali oni. Farnost by měly být ochotná tyto děti přijmout do svého středu a aktivně se jich ujmout, aby se nestaly jen anonymní součástí nějakého "davu" navštěvujícího kostel, jak se často stává.

6. Myslíte si, že rodiče a děti, které absolvují přípravu a slavnost prvního sv. přijímání budou lepšími lidmi?

Opět jde o velmi individuální problém, u kterého záleží na tom, s jakým úmyslem rodiče své děti ke svátosti přivedli. Určitě je rozdíl mezi "chci to" a např. "mělo by se to, protože: je to tradice, chce to babička, já jsem byla, tak ty půjdeš taky a hotovo, něco na tom může být, seš pokřtěnej, tak ještě to přijímání a pak si dělej, co chceš..." V tom případě často bývá 1. sv. př. i tím posledním. Pokud se ke svátosti nepřistupuje s opravdovým úmyslem, láskyplnou důvěrou a vírou v srdci, pak lepšími lidmi budou možná jen po ten okamžik, než vyjdou z kostela nebo než sní sváteční oběd.

7. Uvědomujete si, že i když jste věřícími (rodič, aktivní věřící), že Vaše snaha pomoci dítěti být hlouběji uveden do víry v Krista a do života farnosti může ztroskotat? V čem vidíte hlavní překážku do budoucna, aby se tak nestalo?

Samozřejmě si to moc dobře uvědomuji, víra rodičů, sebelepší kněz a ani skvělé farní společenství není zárukou, že z dětí vychováme dobré křesťany a podaří se nám jim předat dar víry. Kdyby na to existoval nějaký recept nebo návod, byli by všichni lidé věřící. Překážek ve výchově dětí ve víře se rodičům staví během života strašně moc, na děti působí nepřehledné množství vlivů ať už pozitivních nebo negativních (kamarádi, spolužáci, škola, vychovatelé, televize, počítač, sociální sítě, osobnost dítěte, zdraví, psychika, snad i intelekt dětí či rodičů...) Věřím, že bez Boží milosti, modlitby a určité moudrosti ve výchově, by rodiče předat víru dokázali jen stěží.

8. Je pro Vás důležitou prioritou při vašem vnímání důležitosti přípravy na přijetí svátostí osobní zkušenost, vědomí náboženské povinnosti, dobro dítěte nebo něco jiného?

Pokud dobrem dítěte myslíme jeho život s Kristem a následně život věčný v Božím společenství, pak určitě jde o prvořadou prioritu. Osobní zkušenost moje je důležitá k předávání víry mým dětem. To, aby dítě samo učinilo vlastní dobrou či špatnou nebo nesprávnou osobní zkušenost s Bohem, nemusí ale být vůbec jen záležitost rodiče. Na duchovní pád dítěte, tedy zkušenost negativní, může mít vliv stejně tak nešikovný kněz, protivný farník nebo násilná forma vedení k víře ze stran kohokoliv z rodiny (prarodičů). Naopak rodičům může pomoci s kvalitní výchovou dítěte ke křesťanství kdokoliv jiný.

Termín náboženská povinnost nemám moc ráda, pro děti je to určité vymezení, které mohou vnímat negativně a veze se to s nimi až do dospělosti, kdy mnozí lidé opouštějí církevní společenství právě pro tyto "povinnosti" a tvrdí, že církev na nic nepotřebují (protože

jim jen nařizuje, co musí a co nesmí dělat). Slovo povinnost lze určitě nahradit jiným termínem nebo s ním pracovat velmi citlivě.

9. Ztotožňujete se s postojem, že správně, poctivě a kvalitně vykonaná příprava je jedním ze způsobů splnění náboženských povinností nebo začátek hlubšího života s Bohem?

Správná příprava by měla být začátkem hlubšího života s Bohem. Ideální je, když pomůže tento vztah s Bohem navázat nejen dětem, ale i hledajícím nebo nevěřícím či ve víře chladným rodičům. Cílem každé takové přípravy určitě je přivést děti k víře hluboce, trvale, opravdově. Ne vždy se to ovšem povede.

10. Co byste si přáli, aby děti se svými rodiči připravující se na přijetí svátosti mohli do života farnosti přinést a mohli od farnosti očekávat?

Přinést: oživení, nové nápady, co ještě zlepšit, inspiraci k novým aktivitám, semknutí farního společenství, hledání či přínos nových možností, jak s dětmi dál pracovat, předávání vlastních zkušeností s výchovou dětí.

Očekávat: přijetí, modlitbu, účast na životě farnosti, možnost zapojení se do aktivit f., nové známosti či přátelství, společenství, pomoc, radu, sounáležitost, duchovní podporu.

2.2.3 Dotazník č. 3

Děti mám velké, nejmladší bylo u 1. svatého přijímání cca před 15 lety, takže si toho již moc nepamatuji, odpovědi budou tedy spíše teoretickými úvahami.

1. Proč je důležitá příprava k první svaté zpovědi a prvnímu svatému přijímání a co by mělo být jejím cílem?

V jejich věku jde jistě o velmi důležitou věc, začátek nové fáze duchovního života. Proto by i přípravě měla být věnována velká pozornost. Jistě je důležité, aby děti úměrně svému věku co nejvíce pochopily, co je to vlastně hřích, jaký je rozdíl mezi těžkým a všedním hříchem, a také, že hříchy ubližují sobě, těm, které mají rády a zarmucují nebeského Otce, který je Láska. Je třeba je vést tak, aby se zejména zpovědi nebály, aby co nejlépe pochopily, že Bůh není nějaký dráb, který je chce trestat za každou klukovinu, ale že je to pomoc hlavně pro ně samotné, aby se zbavily břemene a rostly do nebe.

2. Co chcete, aby přinesla příprava k přijetí svátostí dětem, rodině farnosti?

Dětem by měla přinést prohloubení vztahu k Bohu, posílit vědomí jeho veliké lásky k nim a starosti o jejich dobro a štěstí. Rodině pak jistě oživení a obohacení rodinného života a života z víry, který tak získá nový rozměr, nové impulzy a může být velkou pomocí při výchově dětí v dobré lidi a dobré křesťany. Dobré uchopení těchto svátostí ze strany rodičů může být příležitostí k prohloubení vztahů v rodině, zvláště v tomto případě k dítěti, kterého se svátosti týkají. Pro farnost může jít nejen o krásnou slavnost, ale též o povzbuzení ve víře, ke sdílení společné radosti a posílení vztahů např. při výzdobě kostela apod.

3. Co pro Vás znamená, že děti prožívají toto období přípravy?

To je opravdu spíše otázka na city a pocity lidí, kteří právě děti připravují, já se již na ně nepamatuji. Jako rodiče bychom to určitě měli s dítětem spoluprožívat, ukázat mu svou plnou podporu, zajímat se o to, co probírají v přípravě, případně se snažit o vysvětlení nejasností a probrání pochybností a těžkostí, které dítě může mít.

4. Jak podle Vás pečuje rodina a farnosti o živou víru a jak by pečovat měla?

To je velmi široká otázka. Myslím, že v rámci možností se toho u nás dělá hodně: náboženství, dotyky, duchničky, speciální bohoslužby, obnovy, společenství, poutě, přednášky, vedení ministrantů, hudba .... Snad každý se může v něčem najít. Mnozí farníci jsou spíše přetížení, akcí je někdy snad až moc, i když na druhou stranu dobra není nikdy dost. Na druhou stranu se zdá, že pro některé brášky a sestřičky veškerý náboženský život začíná a končí návštěvou nedělní bohoslužby. Také náboženskou výchovu rádi přenecháváme jiným, přitom její podstatná část by měla být zejména v mladém věku dětí právě na rodičích. Možná by bylo dobré, abychom větší důraz kladli na „výchovu k rodičovství“, aby se rodiče nebáli laskavého poučování svých dětí ve víře a nevyhýbali se ožehavým tématům, i když ta u dětí kolem prvního sv. přijímání jsou teprve „v plenkách“. Je třeba se hlouběji zajímat o to, proč tolik mladých přestává chodit do kostela a proč nežijí podle víry ...

5. V čem ovlivňuje příprava na přijetí svátostí život Vaší rodiny a farnosti?

Myslím, že tyto otázky byly v zásadě zodpovězeny výše.

6. Myslíte si, že rodiče a děti, které absolvují přípravu a slavnost prvního sv. přijímání budou lepšími lidmi?

Myslím, že taková záruka rozhodně neexistuje. Je to semínko, které je potřeba dále zalévat, opiplávat a rozvíjet. Na druhou stranu jistě pokud ten proces je dobře proveden a zanechá v dítěti dobrý pocit, dobrou stopu, může mít i sílu probudit znovu víru u těch, kteří ji později ztratí. Je to prostě dobrý začátek, ale pokud je to jen poslední kontakt s církví na přání babičky, těžko to samo o sobě přinese trvalý užitek.

7. Uvědomujete si, že i když jste věřícími (rodič, aktivní věřící), že Vaše snaha pomoci dítěti být hlouběji uveden do víry v Krista a do života farnosti může ztroskotat? V čem vidíte hlavní překážku do budoucna, aby se tak nestalo?

Určitě je to tak. Bohužel je to častá bolestná zkušenost rodičů i prarodičů, že děti víru ztratí. Může to být jen na čas nejčastěji v době puberty, ale může to být i trvalá ztráta víry. Je důležité si uvědomovat, že to nezávisí jenom na nás, rodičích. My musíme dětem zejména dávat dobrý příklad života podle víry, ale dobré slovo v pravý čas je též nenahraditelné. Nesmíme to dětem příliš vnucovat, zejména mám pocit, že někdy méně znamená více. Je důležité děti nerozmažlovat, spravedlivý a přiměřený výprask pomůže ve výchově více než dlouhé domlouvání a litanie. Jistě je důležité dětem pomoci nalézt dobré kamarády, dobrou partu (zejména skauting, kluci též mohou ministrovat atd.). Vést děti k dobrým koníčkům, dokud jsou tvárné. Ale toto je na celou knihu.

Asi největší překážkou v dobré výchově je nedostatek času. To je totiž to nejcennější, co můžeme svým dětem dát a čeho je stále větší nedostatek. Někdy se ptám, k čemu je vlastně všechna ta výpočetní technika a jiné skvělé vynálezy, když času na sebe a na nejbližší máme stále méně? Neměly tyto věci primárně sloužit tomu, abychom čas vyšetřili na důležitější věci? Je to dnes mnohdy velmi obtížné – je to vlastně velký kříž dnešní doby – ale měli bychom věnovat velké úsilí tomu, abychom si našli dostatek času pro své životní partnery a děti ale i na svůj vlastní odpočinek. To je velká výzva, a to bychom měli jako křesťané možná nabídnout tomuto světu, který se utápí v aktivismu všeho druhu. Dětem pak často zbývá jen ten počítač a televize, to ale k dobrému životu nestačí ... velkou tragédií pro děti a jejich výchovu jsou rozvody, bohužel neuvěřitelně časté i mezi věřícími. Rozvod v životě dítěte napáchá více škody, než si umíme představit a může být i hlavní příčinou ztráty víry. Ale to je zase na celou knihu ...

8. Je pro Vás důležitou prioritou při vašem vnímání důležitosti přípravy na přijetí svátostí osobní zkušenost, vědomí náboženské povinnosti, dobro dítěte nebo něco jiného?

Myslím, že to bylo všechno toto. Každému rodiči by mělo jít o štěstí dítěte, a pokud člověk není ukotven v Bohu, těžko může být šťastný.

9. Ztotožňujete se s postojem, že správně, poctivě a kvalitně vykonaná příprava je jedním ze způsobů splnění náboženských povinností nebo začátek hlubšího života s Bohem?

Rodičům by asi nemělo jít v první řadě o splnění náboženské povinnosti, ale o to, aby z jejich dítěte vyrostlo dobré dítě Boží, aby si jejich dítě uvědomovalo, že je v dobré společnosti a na dobré cestě, po které stojí zato jít až do cíle.

10. Co byste si přáli, aby děti se svými rodiči připravující se na přijetí svátostí mohli do života farnosti přinést a mohli od farnosti očekávat?

Je to asi již fráze, ale děti do farnosti jistě přinášejí naději. Tak jako v rodině jsou naději na pokračování rodu, dobrých tradic atd., tak jistě i ve farní rodině jsou děti naději na pokračování života farnosti a života víry. Noví rodiče a nové děti mohou jistě přinést i nové úhly pohledu na život z víry, být obohaceni pro všechny.

Ze strany farnosti by měly očekávat především laskavé a radostné přijetí, ochotu ku pomoci při výchově a vedení dětí i určitou nabídku širokého spektra dobrého trávení volného času. Ale zdůrazňuji slovo „nabídku“, aby se to nezvrhlo v aktivismus, kdy dítě musí mít každý den aspoň dva kroužky a nejrůznější akce na každý víkend. Děti jsou hodně zatíženy i ve škole, nemusí dělat a zkoušet všechno, měli bychom velmi pečlivě vážit, kam děti pošleme, aby měly vyváženou nabídku vzdělání, osobnostního růstu i zábavy a také dost času na úkoly, obyčejné hraní si doma a život v rodině, který je základem všeho. Ani trocha lenošení a rodinné pohody rozhodně neuškodí.

2.2.4 Dotazník č. 4

V jaké fázi přípravy se nyní děti nacházejí a jak ji prožívají?

Sestra Ludmila - Probíhá asi 3. měsíc. Těší se na onen den.

1. Proč je důležitá příprava k první svatě zpovědi a prvnímu svatému přijímání a co by mělo být jejím cílem?

Díky přípravě si uvědomují vážnost situace, že to není jen tak. Učí se nejen vědomostem, ale především připravují své srdce na setkání s Ježíšem.

2. Co chcete, aby přinesla příprava k přijetí svátostí dětem, rodině farnosti?

Nové přátele – další rodiny ve farnosti, kněze, aktivní zapojení do života farnosti, zodpovědnost za své děti ve výchově ke Kristu.

3. Co pro Vás znamená, že děti prožívají toto období přípravy?

Otevírají své srdce Ježíši, je to už více na nich Jsou zodpovědnější a vědomější než při křtu v dětství.

4. Jak podle Vás pečuje rodina a farnosti o živou víru a jak by pečovat měla?

Kontaktem s rodinami, komunikací, společně stráveným časem, nejrůznější aktivity...prostě živá farnost vždy natáhne lidi ;)

5. V čem ovlivňuje příprava na přijetí svátosti život Vaší rodiny a farnosti?

Více se o této svátosti mluví, navštívil nás kněz doma, měli jsme doma putovní sošku, společně se modlíme každý den, setkávání s dalšími rodinami...

6. Myslíte si, že rodiče a děti, které absolvují přípravu a slavnost prvního sv. přijímání budou lepšími lidmi?

Doufáme v to ☺. Dostanou požehnání a věřím, že Boží požehnání je velmi mocné!
Samozřejmě záleží na jejich dalších rozhodnutí v následujícím životě a spousta dalších faktorech, které utváří lidskou bytost v průběhu života...Přesto v to věřím!

7. Uvědomujete si, že i když jste věřícími (rodič, aktivní věřící), že Vaše snaha pomoci dítěti být hlouběji uveden do víry v Krista a do života farnosti může ztroskotat? V čem vidíte hlavní překážku do budoucna, aby se tak nestalo?

Ano, jsme si toho vědoma.

Být dobrým příkladem; rádcem, ale i posluchačem dítěte; především nesmí v rodině chybět vzájemná láska všech členů (především rodičů) k sobě navzájem a k Bohu!

8. Je pro Vás důležitou prioritou při vašem vnímání důležitosti přípravy na přijetí svátosti osobní zkušenost, vědomí náboženské povinnosti, dobro dítěte nebo něco jiného?

Určitě vše zmíněné. Ještě v tom vidím veliké požehnání...

9. Ztotožňujete se s postojem, že správně, poctivě a kvalitně vykonaná příprava je jedním ze způsobů splnění náboženských povinností nebo začátek hlubšího života s Bohem?

Určitě ano.

10. Co byste si přáli, aby děti se svými rodiči připravující se na přijetí svátosti mohli do života farnosti přinést a mohli od farnosti očekávat?

Především užší vztah, vzájemnou podporu, pomoc, ochotu udělat něco pro druhé, aktivní zapojení...